

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2555

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2555

ปรตี ประทุมสุวรรณ. (2555). การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ปริญญาโท. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: เรือเอก อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์, อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยตอนที่ 2 ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ตอนที่ 3 ด้านองค์ประกอบของภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์สหสัมพันธ์ อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการ ประเมินคุณภาพภายใน รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

2. การศึกษาระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตร รองลงมาคือด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการ ด้านการกำหนด

ภารกิจ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารเป้าหมาย และด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ตามลำดับ

3. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การจัดการหลักสูตร รองลงมา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ตามลำดับ

4. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้วยวิธี Stepwise พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน การจัดการหลักสูตร และการกำหนดภารกิจ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 44.10 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร

THE STUDY OF INSTRUCTIONAL LEADERSHIP ELEMENTS THAT CAN PREDICT
THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE PROCESS IN BASIC EDUCATION
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

June 2012

Poratee Pratumswan. (2012). The Study Of Instructional Leadership Elements that can Predict The Internal Quality Assurance Process In Basic Education Under The Secondary Educational Service Area Office 1. Thesis, (Educational Administration). Bangkok; Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Lieutenant Dr.Apitee Songbundit, Dr.Anan Malarat.

This research aims to study 1) the level of internal quality assurance process in basic education, 2) the level of instructional leadership elements of the education, 3) the relationship between the instructional leadership elements and the process of the internal quality assurance in basic education, and 4) the instructional leadership elements that can predict the internal quality assurance process in basic education under the secondary educational service area Office 1. The research samples are 361 teachers in basic education under the secondary educational service area office 1. A Likert-type rating scale questionnaire is used in collecting data, in which Part 2: The internal quality assurance process in basic education and Part 3: the instructional leadership elements of the administrators of the basic education are of Cronbach alpha of .95 and .97 respectively. The statistical methods used in the data analysis are 1) Percentage, 2) Mean, 3) standard deviation, 4) Simple correlation analysis, and 5) Stepwise multiple regression analysis.

The research findings are as follows.

1. The level of internal quality assurance process in basic education under the secondary educational service area office 1 is at the high level as a whole. Moreover, in considering each individual aspect, it is found that all aspects are also at the high level. The aspects with the highest average score in respect are the internal quality assessment at the first place, the improvement of the education quality as the second, and followed by the monitoring the education quality inspection.

2. The level of instructional leadership elements of the administrators of the basic education under the secondary educational service area office 1 is at the high level as a whole. Moreover, in considering each individual aspect, it is found that all aspects are also at the high level. The aspect with the highest average score is respect are the curriculum management at the first place, followed by the monitoring of the learning progress, the

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ของ

ปรดี ประทุมสุวรรณ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

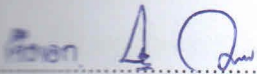
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

วันที่ 24 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555

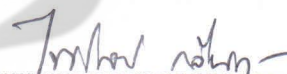
คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

ประธาน

(ชื่อเอก อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์)

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

กรรมการ

อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

กรรมการ

(ชื่อเอก อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์)

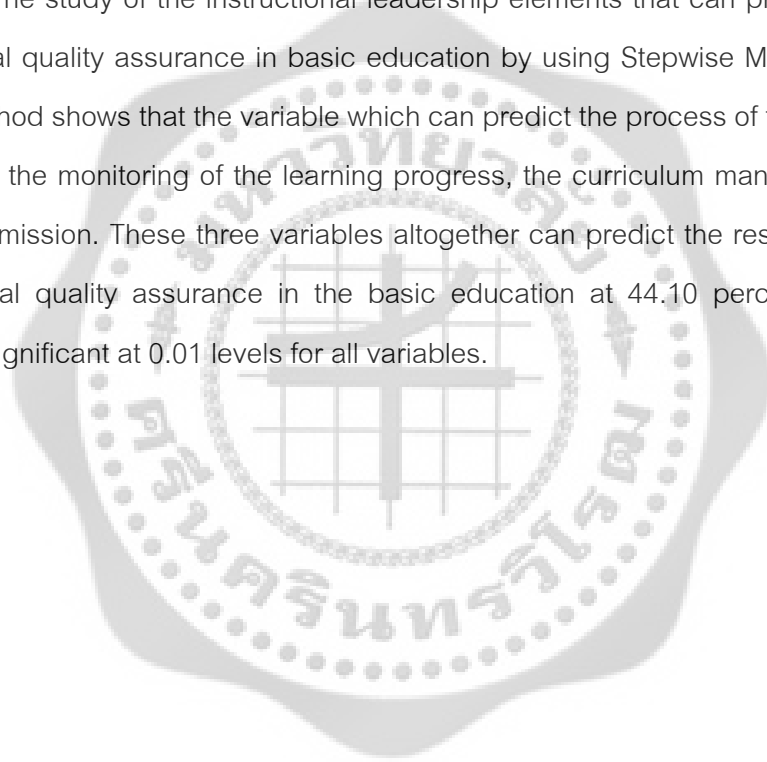
กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์)

defining the mission, the promoting of learning climate, the communication of the goals, and monitoring of the teaching performance respectively.

3. Each individual aspect of the instructional leadership elements relates positively to the process of the internal quality assurance in basic education with the statistical significance at 0.01 levels. The aspects with the highest level of relationship in respect are the curriculum management at the first place, followed by the monitoring of the learning progress, the defining the mission, the communication of the goals, the promoting of learning climate, and the monitoring of the teaching performances respectively.

4. The study of the instructional leadership elements that can predict the process of the internal quality assurance in basic education by using Stepwise Multiple Regression Analysis method shows that the variable which can predict the process of the internal quality assurance is the monitoring of the learning progress, the curriculum management, and the defining the mission. These three variables altogether can predict the result of the process of the internal quality assurance in the basic education at 44.10 percent and they are statistically significant at 0.01 levels for all variables.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ เรือเอก อาจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.อนันต์ มาลารัตน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และให้คำแนะนำที่ดีในการตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ ด้วยความดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้เป็นอย่างมาก ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ ดร.จาวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ชญาภา อิมสำราญ ดร.อัญชลี ประกายเกียรติ และอาจารย์เรืองชัย ทิมสุวรรณ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่า ยิ่งแก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทุกโรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการและครูผู้สอนโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ และโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนและการทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ พระมหาวชิรวชิษฐ์ คามพินิจ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการช่วยเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและขอบพระคุณพี่ ๆ น้อง ๆ เพื่อน ๆ ทุกคน ในภาควิชาการบริหารการศึกษา ภาคพิเศษ รุ่น 22 ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณคุณสุวรรณ สินธรงค์ ที่เอื้อเฟื้อสนับสนุนทุนวิจัย คอยเป็นกำลังใจ ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้อันจะพึงเกิดขึ้น ผู้วิจัยน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยอันประเสริฐสุด ที่บันดาลให้ผู้วิจัยได้เห็นคุณค่าของการศึกษาทุกระดับชั้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง และขออ้อมระลึกถึงพระคุณบิดามารดา ผู้มีพระคุณที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และครู อาจารย์ทุกท่าน ในฐานะผู้วางรากฐานการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ปรดี ประทุมสุวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	12
สภาพทั่วไป.....	12
แผนการดำเนินงาน.....	12
การประกันคุณภาพภายใน.....	15
ความหมาย หลักการ แนวคิด และประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ..	15
ความหมาย หลักการ และแนวคิดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	21
การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	25
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา	26
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	29
การประเมินคุณภาพภายใน	32
หลักเกณฑ์ และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน	35
ความสัมพันธ์ของการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก	46
บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	47
ภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	67
ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ	67
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต.....	69
องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา.....	116
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	117
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	127
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	127
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	131
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	134
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	136
4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	137
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	138
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	138
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	154
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	157
อภิปรายผล.....	158
ข้อเสนอแนะ.....	172
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	189
ภาคผนวก ก	190
ภาคผนวก ข	198
ประวัติย่อผู้วิจัย	215

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	48
2 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของบุคลากรระดับสถานศึกษา.....	50
3 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา.....	61
4 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	83
5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	128
6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตัวแปรตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ใน การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา.....	139
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานรายชื่อของการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1	141
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	142
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการรายชื่อของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	145
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	146
11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายภายในองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	150
12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1	151
13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่ร่วมกันพยากรณ์ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)	152

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 ห่วงโซ่คุณภาพของการจัดการศึกษา.....	34
3 ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.....	37
4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.....	39
5 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของบุคลากรระดับสถานศึกษา.....	60
6 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา	66

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คุณภาพนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยเฉพาะกับนโยบายทางด้านการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ที่กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปเป็น 4 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2554: 4-5)

การบริหารคุณภาพได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ของคนไทย ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทต้องมีมาตรฐานการศึกษาและมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา และให้มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ โดยต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด พร้อมกับการออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนกฎกระทรวงฉบับเดิม (พ.ศ. 2546) โดยปรับให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน และให้เชื่อมโยงการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 1)

การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) จึงเป็นระบบการดำเนินงานที่ทุกสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น เพื่อสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พร้อมกันนั้นยังเป็นการสร้างความมั่นใจ (Assure) ให้แก่ผู้รับบริการ ทั้งในส่วนผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรและสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่เป้าหมายของหลักสูตรและสังคมต้องการ รวมถึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัว และชุมชน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 3)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะเป็นการพัฒนาสถานศึกษาโดยตรงแล้ว ผลของการประเมินคุณภาพภายในยังสามารถเป็นหลักฐานยืนยันในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพ

ภายนอกในอนาคต ฉะนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยต้องเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสะท้อนถึงผลการดำเนินงานใน 4 ด้าน คือ ผลของการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ผลการบริหารจัดการศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอกกับสถานศึกษาทั่วประเทศ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา. 2553: 2)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ บุคลากรมีไม่เพียงพอ ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขาดความชัดเจนและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา (น้ำอ้อย เดชจ้อย. 2551: 146) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ศักดิ์ ตามสัจย์ (2548: 154) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3 พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือการขาดบุคลากรและบุคลากรมีงานประจำอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดเครื่องมือในการตรวจสอบทบทวนและการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา และไม่สามารถเขียนรายงานประเมินตนเองประจำปี (SSR หรือ SAR) ได้

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ และลดอุปสรรคต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารจัดการซึ่งถือเป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงทุกส่วนภายในสถานศึกษาให้ประสานกันไปอย่างเป็นระบบ และบรรลุตามเป้าหมาย หากสถานศึกษาได้มีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ก็จะมีส่งผลให้สถานศึกษานั้นมีภาพลักษณ์ที่ดีและได้รับความนิยมชมชอบจากผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไปด้วย อีกทั้งยังมีโอกาสส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานของสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2549: 6)

สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปตามภารกิจและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่มีอยู่มาบูรณาการในการทำงานให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารอาจต้องใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งคือความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (พัฒนา อำทำว. 2548: 2)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมดำเนินการให้สถานศึกษามุ่งไปสู่คุณภาพ และได้มาตรฐาน เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน รวมทั้งดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบและราบรื่น ยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและมีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับสูงแล้วก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการและมีภาวะผู้นำตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครูบครวัและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 15)

ภาวะผู้นำทางวิชาการและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในจึงจำเป็นต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นควบคู่กันไป ในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิต เหมือนบุตตี (2549: 97- 98) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านผู้เรียนและด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดี ส่วนด้านครูอยู่ในระดับพอใช้ และภาวะผู้นำทางวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กับความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยงานสำคัญในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการสนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยเช่นกัน พิจารณาจากแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดที่ทำหน้าบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 22 เขต มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 67 แห่ง ได้วางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2554-2557 โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ให้มีความเข้มแข็ง ทันสมัย พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย พร้อมกันนั้นในแผนการดำเนินงานได้เน้นให้มีการจัดทำโครงการในด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะการสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดแก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัด เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพเชิงวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา การประชุมเสวนาวิชาการระดับผู้บริหาร เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. 2554: 5)

จากแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดให้มีมาตรฐานระดับสากล โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ใน 3 ชั้น คือ 1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และ 3) การประเมินคุณภาพภายใน พร้อมทั้งศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการใน 6 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจากนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน โดยศึกษาว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการทั้งในแต่ละองค์ประกอบและในภาพรวมมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ได้ในระดับใด ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนเพื่อจัดลำดับความสำคัญเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ประกอบในแต่ละด้านของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
4. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. ทำให้ทราบระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. ทำให้ทราบระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน
3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการได้อย่างชัดเจนว่าควรมีการพัฒนาและส่งเสริมในองค์ประกอบใดที่จะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 5,345 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2554)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random Sampling)

2. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ขั้นตอน คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน ส่วนการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การ

ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะศึกษาใน 6 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์ คือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- 1) การกำหนดภารกิจ
- 2) การสื่อสารเป้าหมาย
- 3) การจัดการหลักสูตร
- 4) การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู
- 5) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
- 6) การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

ตัวแปรเกณฑ์ คือ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 3) การประเมินคุณภาพภายใน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้ประกาศไว้ต่อสาธารณชน โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้การพิจารณาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งประเมินได้จากความคิดเห็นของครูในสถานศึกษานั้น ๆ สามารถแบ่งตามการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดประชุมวางแผน ชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากร กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม จัดระบบสารสนเทศที่เป็นหมวดหมู่ เพียงพอต่อการนำไปใช้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน และสร้างความตระหนักในงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างความต่อเนื่อง

1.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา ในการทบทวนปรับปรุงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระหว่างและหลังการดำเนินงาน ดำเนินการ โดยบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด สรุปและทำรายงานเป็นรูปเล่ม เพิ่มเติม ข้อเสนอแนะ มาตรการเร่งรัด และเผยแพร่รายงานไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.3 การประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อรองรับการ ตัดสินผลการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาศึกษาเงื่อนไขของการประเมินคุณภาพการศึกษา เตรียมความพร้อมแก่บุคลากร จัดเตรียมเอกสารหลักฐาน ร่องรอย อำนวยความสะดวกในด้านข้อมูล และให้ ความร่วมมือแก่ผู้ประเมิน

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ส่วนต่างๆ ของการแสดงผลของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ร่วมกันบ่งชี้ถึงความเป็นผู้นำกลุ่มและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถ สังเกตได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินได้จาก ความคิดเห็นของครูในสถานศึกษานั้น ๆ โดยสามารถแบ่งการแสดงผลของผู้บริหารสถานศึกษาได้ เป็น 6 ด้าน ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การกำหนดภารกิจ หมายถึง การแสดงผลของผู้บริหารสถานศึกษาในการ วางเป้าหมายการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน กำหนดเป้าหมาย ระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน จัดสรรหน้าที่แก่บุคลากรโดยยึดความสามารถเป็นหลัก ง่ายต่อการให้ครูนำไปใช้ และเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย

2.2 การสื่อสารเป้าหมาย หมายถึง การแสดงผลของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แจง ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยชี้แจงทำความเข้าใจ ปรีกษา พุดคุย ทบทวนความเข้าใจเป็นระยะๆ ใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และใช้ ช่องทางการสื่อสารที่มีความหลากหลาย

2.3 การจัดการหลักสูตร หมายถึง การแสดงผลของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำกับ ดูแลพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมการดำเนินงาน สร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ เข้าร่วมการประเมินหลักสูตร อำนวยความสะดวกในการจัดทำ หลักสูตร และสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

2.4 การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู หมายถึง การแสดงผลของผู้บริหาร สถานศึกษาในการสร้างมิตรไมตรีและสัมพันธ์ที่ดีแก่ครู ให้คำแนะนำในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอน นิเทศการสอน จัดหาพี่เลี้ยงสอนงาน กระตุ้นการทำงาน และปลูกฝังให้พัฒนาการทำงานอย่าง ยั่งยืน

2.5 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย เสริมสร้างความรู้สึกรักผูกพัน และเชื่อมั่นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในและ ภายนอกสถานศึกษา

2.6 การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหาร สถานศึกษาในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย สนับสนุนการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง ดำเนินการวัดด้านจิตพิสัยอย่างครอบคลุม มุ่งหวังการยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และวาง แผนพัฒนาสถานศึกษา

3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 22 เขต 67 โรงเรียน

4. ครูในสังกัดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ครูปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ติดต่อกันเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทและตำแหน่งหน้าที่ทางด้านการบริหารของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีนโยบายที่จะสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ให้มีความเข้มแข็ง ทันสมัย พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานระดับสากลบน พื้นฐานความเป็นไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. 2554: 5) และในการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากเอกสารของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 12) ซึ่งเป็นเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ กฎเกณฑ์ และวิธีการ ประกันคุณภาพทางการศึกษา พ.ศ.2553 ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการ ดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ชั้น คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน

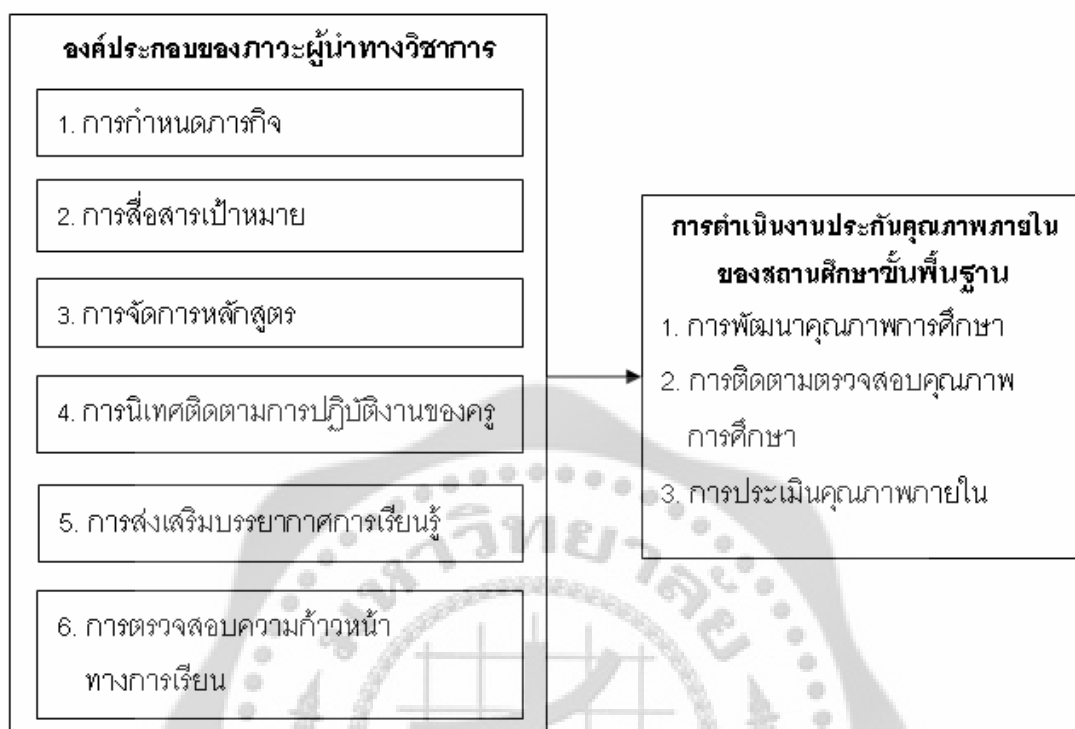
เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 1 โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221-224); อับเบน และฮิวส์ (Ubben; & Hughes. 1987: 97-98); เวบเบอร์ (Lashway. 2002: 2; อ้างอิงจาก Weber. 1989: 5) เฮค และคณะ (Heck; & others. 1990: 95) ครุง (Krung. 1992: 69-82); แมคอีแวน (McEwan. 1998: 13); แอนเดอร์สัน (Anderson. 2000); สมิทส์ และแอนดรูส์ (สมคิดสร้อยน้ำ. 2547; อ้างอิงจาก Smith; & Andrews. 2004) และ เฮนเดอร์สัน (Henderson. 2007: บทคัดย่อ) จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการทำให้ได้ผลลัพธ์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด 6 องค์ประกอบ คือ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 15) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และหากยังมีการบริหารจัดการซึ่งนำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการและมีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครอบครัวยุติธรรมและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิต เหมือนบุตดี (2549: 97- 98) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านผู้เรียนและด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดี ส่วนด้านครูอยู่ในระดับพอใช้ และภาวะผู้นำทางวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กับความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ประมวลแนวความคิดจากนักวิชาการดังกล่าว กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าวิจัยประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
  - 1.1 สภาพทั่วไป
  - 1.2 แผนการดำเนินงาน
2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมาย หลักการ แนวคิด และประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 2.2 ความหมาย หลักการ และแนวคิดของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.3 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.4 การประเมินคุณภาพภายใน
  - 2.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
  - 2.6 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  - 2.7 หลักเกณฑ์ และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.8 ความสัมพันธ์ของการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก
  - 2.9 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
3. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ
  - 3.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ
  - 3.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต
  - 3.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
    - 3.3.1 การกำหนดภารกิจ
    - 3.3.2 การสื่อสารเป้าหมาย
    - 3.3.3 การจัดการหลักสูตร
    - 3.3.4 การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู
    - 3.3.5 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
    - 3.3.6 การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

4. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

1.1 สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (2554: 1) จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วยสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 20 แห่ง ขนาดใหญ่ 20 แห่ง ขนาดกลาง 26 แห่ง และขนาดเล็ก 1 แห่ง จำนวน 22 เขต โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ประกอบด้วยท้องที่ เขตพญาไท บางซื่อ ดุสิต สัมพันธวงศ์ ปทุมวัน ราชเทวี พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย บางแค บางขุนเทียน บางบอน ท่งครุ ราษฎร์บูรณะ จอมทอง คลองสาน ธนบุรี ภาษีเจริญ ตลิ่งชัน ทวีวัฒนา บางพลัด บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ และหนองแขม โดยจัดแบ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม (ดังรายชื่อในภาคผนวก ข) ซึ่งในการกำหนดกลุ่มโรงเรียนนั้นพิจารณาจากสถานที่ตั้งของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นหลัก โดยบริเวณใกล้เคียงกันจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการประสานงานและการบริหารจัดการเนื่องจากมีบริบทของสถานศึกษาคล้ายคลึงกัน

1.2 แผนการดำเนินงาน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (2554: 10-12) มีการบริหารจัดการและแนวทางการดำเนินงานจากนโยบายของต้นสังกัด ดังนั้นแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด ให้นำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานและเป็นเป้าหมายของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความเข้มแข็ง ทันสมัย พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

พันธกิจ

1. สร้างความเข้มแข็งและทันสมัยในการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. เสริมสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่มาตรฐานระดับสากล
4. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสู่สากลบนพื้นฐานความเป็นไทย
5. ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
6. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการของสถานศึกษา

เป้าประสงค์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินคุณภาพระดับดีขึ้นไปทุกมาตรฐาน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และมีการจัดการความรู้อย่างเป็น
ระบบ
4. ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษา ตามสิทธิอย่าง
เท่าเทียมอย่างเสมอภาค
5. ประชากรวัยเรียนมีทางเลือกในการเข้ารับการศึกษาอย่างหลากหลาย
6. อัตราการเรียนต่อสูงขึ้น
7. สถานศึกษามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานระดับสากล
8. ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และพัฒนาสู่มาตรฐานสากล บนจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการและ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
9. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานผ่านเกณฑ์ที่กำหนด
10. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
11. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน
12. สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ
13. สถานศึกษาผ่านการประเมินมาตรฐานจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานภายนอก

กลยุทธ์

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
โดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการความรู้ (KM)

2. สร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานด้วยวิธีการที่หลากหลาย
3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางโรงเรียนมาตรฐานสากล
4. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสู่มาตรฐานสากล
5. สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาศักยภาพให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มืออาชีพ
6. สร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงฯ รองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.

จากการศึกษาสภาพทั่วไปและแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 แสดงให้เห็นว่า การกำหนดโครงสร้างภายในส่วนราชการเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และสนองต่อกฎหมายทางการศึกษา ทั้งยังสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วน พิจารณาได้จากหลายกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ได้มุ่งเน้นความสำคัญไปที่การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อสอดคล้องต่อการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 และการเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกครอบคลุม เป้าหมายเพื่อให้ทุกสถานศึกษาในสังกัดผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา และได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งภายใต้การกำกับดูแล มีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ ทั้งสติปัญญา สังคม และอารมณ์ มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบถ้วน เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข และต่อยอดไปยังการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเป็นพลโลกที่เปี่ยมพร้อมไปด้วยความสามารถ

นอกจากจะมุ่งเน้นทางด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้ว ภารกิจสำคัญที่ปรากฏในแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องคือการจัดโครงการในด้านการพัฒนาบุคลากรภายในเขตพื้นที่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้บุคลากรภายในเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะขับเคลื่อนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ และทักษะอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านวิชาการ เช่น เทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น เพราะงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ทั้งยังมีส่วนอย่างมากในการ

รองรับการประเมินคุณภาพทั้งจากภายในและภายนอกให้ประสบความสำเร็จ และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอีกด้วย จะเห็นได้ว่าความเข้มแข็งทางด้านวิชาการมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่บนมาตรฐานและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 ความหมาย หลักการ และแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา ถือได้ว่าเป็นระบบการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวงจรคุณภาพที่ครอบคลุมการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งระบบ และหากสถานศึกษานำกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการดำเนินงานจนกลายเป็นการดำเนินงานปกติ จะช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดผู้รับบริการอีกด้วย สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทยซึ่งได้รับแนวคิดจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ การให้นิยามความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีอย่างหลากหลาย ดังที่หน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการทางการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ฟราเซียร์ (Frazier, 1997: 116-117) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายที่ไม่ใช่การตรวจสอบคุณภาพหลังจากสิ้นสุดกระบวนการ แต่เป็นการให้ความสำคัญการป้องกันข้อผิดพลาด โดยใช้การวิเคราะห์กระบวนการอย่างเป็นระบบและมีการออกแบบกระบวนการเพื่อที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลที่จะใช้ในการประเมินและควบคุมปัญหาเพื่อการตัดสินใจและสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องได้โดยเน้นให้ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ กำกับติดตามและปรับปรุงแก้ไขกระบวนการของตนเองซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องมีผู้ตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกก็ได้

โกลด์ และอีวาน (Gold; & Evans, 1998: 30) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการควบคุมทางสถิติที่เน้นถึงการป้องกันความผิดพลาดการรับรองจากภายนอก รวมทั้งการตรวจสอบระบบคุณภาพ และการวิเคราะห์เหตุและผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543: 7) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา

เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานที่กำหนด

กรมวิชาการ (2544: 15) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง มวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการ และทางการบริหารจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้าและมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

รุ่ง แก้วแดง (2544: 96) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การทำงานตามปกติของครู เพียงแต่ปรับปรุงการทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน ครูต้องทำการวิจัย มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุป คือ นำกระบวนการ PDCA มาใช้ในการทำงาน

จำรัส นองมาก (2544: 2) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า ตามความหมายที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายใน ตรวจสอบคุณภาพโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ถ้าเป็นการประกันคุณภาพภายนอก ตรวจสอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

อุทุมพร จามรมาน (2545: 1) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การให้หลักฐานข้อมูลแก่ประชาชนว่าบุคคลในโรงเรียนทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน และสาธารณชนมั่นใจว่านักเรียนมีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรและมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และเฉลิมชัย หาญกล้า (2546: 50) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กลไกหรือกระบวนการในการจัดการศึกษาที่ได้มีการวางแผนและจัดระบบไว้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะนำไปสู่การได้ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีมาตรฐานตามที่ได้กำหนดไว้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546: 28) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิตที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ดังนั้น การประกันคุณภาพทางการศึกษา จึงเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ที่จะรับประกันให้สังคม

เชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

รติกร ชัตติยานนท์ (2548: 14) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ กิจกรรม วิธีการ หรือระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมว่าผู้เรียนหรือผลผลิตจากการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ของสถานศึกษาจะมีคุณภาพเป็นไปตามที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการ

ชฎาภา บรรพพงศ์ (2550: 12) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการวางแผนและจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการทางการศึกษาทางตรงคือ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ซึ่งได้แก่ประชาชนและสังคม ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และครบถ้วนตามมาตรฐานของหลักสูตรและตรงกับ ความมุ่งหวังของสังคม โดยมีการประเมินทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

โดยสรุปการประกันคุณภาพการศึกษา จึงหมายถึง กระบวนการพัฒนาการศึกษาโดยการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจต่อผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.1.2 หลักการและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554: 1) ให้หลักการและแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า ปัจจุบันสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. จะเข้าประเมินคุณภาพภายนอกครอบคลุม (พ.ศ.2554-2558) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของสถานศึกษามากกว่ากระบวนการดำเนินงาน โดยอยู่บนฐานของการคำนึงถึงความแตกต่างใน

แต่ละสถาบัน ดังนั้นในการประกันคุณภาพการศึกษา จึงต้องอาศัยหลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพเป็นแนวทางในการดำเนินการ

กรมวิชาการ (2543: 10) ให้หลักการและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า ในบริบทการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกลไกประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้รับบริการ ตั้งแต่ระดับบุคคลถึงสังคมระดับประเทศ หรือการสร้าง ความพึงพอใจให้กับ ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอก ได้นำไปสู่หลักการและเงื่อนไขสำคัญบางประการของการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมิน และร่วมรับผิดชอบกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การเสริมสร้างพลัง (Empowerment) โครงสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษาจะพัฒนาคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างเต็มที่ ต่อเมื่อสถานศึกษาต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอที่จะคิดและตัดสินใจ ทั้งด้านการบริหาร วิชาการ และการใช้งบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่ สถานศึกษาและท้องถิ่นให้มากที่สุด

4. การสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อในพันธะภาวะ (Accountability) การศึกษามีใช้เรื่อง ของคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ของสถานศึกษานั้น จึงต้องสร้างให้ทุกคนมีสำนึกในหน้าที่ของตน ที่มีต่อการศึกษา เช่น หน้าที่ของ ความเป็นพ่อแม่ ครู เป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการทำงานและผลงานของสถานศึกษาแห่งนั้นต้อง สามารถตรวจสอบได้ทุกเมื่อโดยสังคมและประชาชน

5. การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous quality improvement) การตรวจสอบ ทั้งภายในและภายนอกในบริบทของการประกันคุณภาพ มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ สำหรับใช้ในการวางแผน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จาร์ส นองมาก (2544: 6) ให้หลักการและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ การประกันคุณภาพกับการพัฒนาการศึกษาทั้งสองสิ่งเป็นผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าสถานศึกษามุ่ง ที่จะพัฒนาก็ต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งสถานศึกษาที่สนับสนุนและ ดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพก็เพื่อหวังผลในเชิงพัฒนาเป็นสำคัญการประกันคุณภาพจึงไม่ใช่ เรื่องที่หวังจะให้ได้ประกาศนียบัตรหรือหนังสือรับรอง หรือให้ต้นสังกัดยอมรับโดยที่คุณภาพไม่ปรากฏ

ในสถานศึกษาหรือผลผลิตไม่เป็นที่พอใจของผู้รับบริการ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา จึงต้องมองความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพ กับการพัฒนาสถานศึกษาให้ถูกต้อง เพื่อจะให้เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพ และดำเนินการอย่างจริงจังให้เกิดผลต่อการพัฒนามากกว่าการนำหลักฐานมาแสดงว่าได้รับการประกันแล้วการประกันคุณภาพตามนิยามในพระราชบัญญัติ เป็นเรื่องของการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ในเมื่อการประเมินผลเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา จึงทำให้เข้าใจว่าต่อไปนี่คงจะมีหน่วยประเมินมาจับผิดหรือลงโทษสถานศึกษา ซึ่งก็เป็นเรื่องที่สร้างความเข้าใจไม่ถูกต้องเช่นเดียวกับการประเมินตามเจตนาในพระราชบัญญัตินี้ก็เพื่อต้องการให้สถานศึกษาทราบตัวเองมากยิ่งขึ้นว่ามีจุดเด่น จุดด้อยในเรื่องไหนเพียงใด จะได้นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขให้สามารถจัดการศึกษาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554: บทนำ) ให้หลักการและแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม และโปร่งใส มีหลักฐานและข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
3. สร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน
4. ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและพัฒนาการจัดการศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น
6. ดำเนินถึงความเป็นอิสระ เสรีภาพทางวิชาการ เอกสิทธิ์ ปรารถนา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

จากหลักการและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษา ทำให้ทราบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเกิดจากความต้องการการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา และชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก

และเป็นการสร้างความมั่นใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

2.1.3 ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษานอกจากเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 แล้ว การประกันคุณภาพการศึกษายังมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอีกหลายประการ ซึ่งได้มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2541: 3-4) ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. นักเรียนจะมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบตามคาดหวังของหลักสูตร
2. ประชาชนจะเกิดความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในสถานศึกษาต่าง ๆ ว่าแต่ละแห่ง มีคุณภาพการศึกษาอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน
3. หน่วยงานสามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานด้วยความพึงพอใจและมั่นใจ
4. สังคมจะมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา
5. โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจะมีทิศทางที่ชัดเจนตามมาตรฐานตามที่กำหนด มีระบบบริหารคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ มีการทำงานเป็นมาตรฐาน ทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

วิรวี ชาวไชยมหา (2545: 25-26) ให้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบตามความคาดหวังของหลักสูตร
2. ประชาชนเกิดความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ด้วยคุณภาพการศึกษาที่อยู่ในมาตรฐานกลางเดียวกัน
3. หน่วยงานรับนักเรียนศึกษาต่อ หรือทำงาน มีความพึงพอใจและมั่นใจ
4. หน่วยงานต้นสังกัด และสังคม มีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. สถานศึกษา มีทิศทางในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ตามมาตรฐานที่กำหนด มีระบบบริหารคุณภาพ ระบบควบคุมคุณภาพ ระบบการประเมิน มีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน ทำงานเป็นทีม และมีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

6. กระตุ้นให้สถานศึกษามุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของตน เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและมีมาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานชาติเมื่อสถานศึกษาได้ตระหนักถึงหลักการและประโยชน์ข้างต้นแล้ว สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามองค์ประกอบในการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การช่วยให้สถานศึกษาได้รับทราบผลการดำเนินงานของตนว่าประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพียงใด ทั้งยังเป็นการกำกับสถานศึกษาให้มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และเป้าหมายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากภายในและภายนอกเป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

2.2 ความหมาย หลักการ และแนวคิดของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญภายในสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการนำไปพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544: 5) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สถาพร ศรีม่วง (2545: 8) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การประเมินผล และติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อที่จะดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่านักเรียนจะมีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

ยินดี ทองคำ (2547: 17) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น การประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดสารสนเทศที่สะท้อนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองให้บรรลุเป้าหมาย ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากร ทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง แล้วร่วมกันปรับปรุงตาม แผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ

เรื่องศักดิ์ แสงเจริญ (2547: 13) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการ สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และลงมือปฏิบัติตามแผนในทุก ขั้นตอนโดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 27) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ ว่า หมายถึง กระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจาก ภายในสถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

น้ำอ้อย เดชจ้อย (2551: 27) ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การติดตามตรวจสอบและตัดสินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากร ภายในหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาช่วยในการปรับปรุง พัฒนาการ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก

จากความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล คุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการ ดำเนินงานของสถานศึกษา และเพื่อตรวจสอบว่าสถานศึกษามีการบริหารจัดการสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษา และตรงตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ โดยใช้บุคลากรของสถานศึกษาหรือโดย หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นเป็นผู้ดำเนินการประเมิน

2.2.2 แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวคิดและหลักการที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินภายนอก โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจาก บุคลากรภายในสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้มีนักวิชาการหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษาได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยที่กำหนดให้มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2546: 21) ให้แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ และการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน
3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคมและประเทศชาติ

ชฎาภา บรรพพงศ์ (2550: 22) ให้แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นคนสำคัญในการผลักดันในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ
2. ควรจะต้องมีประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ
3. จะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน
4. ต้องมีการตรวจสอบ การวัด และประเมินผล
5. วัตถุประสงค์ของการประกันภายใน คือเพื่อความพอใจให้กับผู้บริโภครวมทั้งภายในและภายนอก

6. และการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัย

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้นผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตามผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมนอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวังกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบมีคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเองผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอกหรือผลการวิจัยที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเองตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะจะช่วยให้งาน

บรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษาด้วยการดำเนินงานที่ทุกคนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน เช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานของทุกคนเป็นวัฒนธรรมที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจตลอดเวลา สำหรับระดับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นตลอดทั้งเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับตามมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 1-3)

จากแนวคิดและหลักการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้เห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้นเป็นการดำเนินงานที่สำคัญของสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความพึงพอใจ และมั่นใจได้ว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างมีมาตรฐาน โดยที่การดำเนินงานการประกันคุณภาพจะเป็นส่วนในการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2.3 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553: 1-3) ได้เสนอแนะหลักการในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Internal Quality Assurance) ว่าเป็นระบบที่สถานศึกษาสร้างความมั่นใจ (Assure) แก่ผู้รับบริการ ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับผู้เรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงานว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ ทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมคาดหวัง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวและชุมชนตามความเหมาะสม ด้วยการบริหารจัดการที่มีคุณภาพทั้งองค์กรโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูและผู้บริหารตระหนักถึงเป้าหมาย คือ ผลประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้และถูกกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและประกาศกฎกระทรวงฯ

ดังนั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงยึดหลักการ 3 ประการ คือ

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร และตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและผู้สอนทำบทบาทหน้าที่ในการสอน จัดกิจกรรมและพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชนและสังคมได้มากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะทำงานในส่วนอื่น ๆ ของสถานศึกษาโดยมีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา

3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และเพื่อติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าสามารถนำผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าว สถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือกกลวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้เพื่อเป็นสัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

สรุปว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน คือ การปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้ประกาศไว้ต่อสาธารณชน โดยการพิจารณาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก สามารถแบ่งตามการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ คือ การประเมินคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4.1 ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษา มีหน่วยงานทางการศึกษาได้นิยามความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2542: 3-4) ให้ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดทำแผนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร สื่อ การพัฒนาครูและบุคลากร ธรรมนุญสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดผลและประเมินผล เป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติตามแผน ติดตาม กำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 2) ให้ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาการจาจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้ง สร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 12) ให้ความหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง หน้าที่หลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยมีคุณภาพที่ ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเป็นเป้าหมายซึ่งในปัจจุบันกำหนดในรูปของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้นในการคิดกิจกรรม/โครงการหรือพัฒนานวัตกรรมใดต้องสะท้อนผลที่เกิดกับผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานทุกคนทำงานอย่างเป็นระบบทำงานร่วมกันได้ตีรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน เลือกแนวทางที่ดีที่สุดยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกันและพร้อมที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น

จากแนวคิดของในหลายหน่วยงานสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดประชุมวางแผน ชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากร กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม จัดระบบสารสนเทศที่เป็นหมวดหมู่ เพียงพอต่อการนำไปใช้ ทันสมัยเป็นปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน และสร้างความตระหนักในงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างความต่อเนื่อง 2.6.2 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพทั้งภายในให้สถานศึกษา ไว้ทั้งหมด 8 ด้านในส่วนของ การประเมินคุณภาพภายใน กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

ในข้อ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการของสถานศึกษา ในการจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษา และวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ทั้งต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และ กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น แล้วจึงนำมาสังเคราะห์หลอม รวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องมีการระบุตัวชี้วัดที่เป็น องค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 16-17)

ในข้อ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา เป็นการดำเนินการของสถานศึกษาในการจัดทำเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการ โดยผ่านกระบวนการพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่าง ละเอียดรอบคอบ โดยต้องมีการศึกษาสภาพสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การ ส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพกำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 19)

ในข้อ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ เป็นการดำเนินการของสถานศึกษาในการ จัดระบบบริหารโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาโดย เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบงานที่ เหมาะสม มีการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพและมีการปรับปรุงงานทันที่ รวมถึง การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ สืบค้นได้ง่ายและ รวดเร็ว และเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็น มีการวางแผนการเก็บข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลในรูปของแฟ้ม เอกสารหรือจัดเก็บโดยใช้ระบบต่าง ๆ จากคอมพิวเตอร์ และใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกข้อมูล ประมวลผล แล้วสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันที (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน. 2553: 23-25)

ในข้อ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นการ ดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรม จัดตั้ง อำนาจความสะดวกราบรื่นสนับสนุทรัพยากรต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด

ประสิทธิผล ดูแล กำกับ ติดตามและนิเทศงานของบุคลากรทุกคน/ทุกฝ่ายเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ให้ความสำคัญการดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 25-26)

ในข้อ 8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอมีการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการตรวจสอบคุณภาพ ผลประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะหรือทุกรอบการพัฒนา โดยยึดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสมวางแผนและดำเนินงานตามแผนพิจารณาจากการสร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาโดยถือว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัด วางแผนและดำเนินงานตามแผนโดยเน้นระบบคุณภาพมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การนำผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือจากหน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอย่างชาญฉลาด และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 31-32)

สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดประชุมวางแผน ชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากร กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วม จัดระบบสารสนเทศที่เป็นหมวดหมู่เพียงพอต่อการนำไปใช้ ทันสมัยเป็นปัจจุบัน สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน และสร้างความตระหนักในงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างความต่อเนื่อง

2.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

2.5.1 ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

เมื่อสถานศึกษามีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ผลสะท้อนจากการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำไปปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงาน และการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ สามารถแก้ไขอุปสรรคได้อย่างทันท่วงที มีนักวิชาการหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษา ได้นิยามความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541: 1-2) กล่าวว่า การตรวจสอบคุณภาพ แยกได้เป็นการตรวจสอบคุณภาพภายในซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยตัวเองตามเกณฑ์ที่หน่วยงานกำหนดขึ้น ส่วนการตรวจสอบคุณภาพภายนอกเป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยหน่วยงานหรือกลุ่มภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

กรมวิชาการ (2542: 3-4) ให้ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (Internal Quality Audit and Intervention) เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และ / หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยืนยัน ช่วยเหลือ สนับสนุน เฝ้าระวัง ปรับปรุง และ พัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ ดังนี้

1. การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและ พัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษา และ / หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ / หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

3. การตรวจสอบ ติดตาม และการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาในภาพรวมของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และ / หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 32) ให้ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การตรวจสอบ และทบทวนผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ มีปัญหา อุปสรรค ที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุงอย่างไรบ้าง เป็นการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 2) ให้ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาพร้อมทั้งนำเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 11) ให้ความหมายของการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาพร้อมทั้งนำเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดของนักวิชาการและองค์การทางการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาในการทบทวนปรับปรุงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระหว่างและหลังการดำเนินงาน ดำเนินการโดยบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด สรุปและทำรายงานเป็นรูปเล่ม เพิ่มเติมข้อเสนอแนะ มาตรการเร่งรัด และเผยแพร่รายงานไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.5.2 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 10) ให้หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ไว้ทั้งหมด 8 ด้าน ในส่วนของการติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษากำหนดไว้ ดังนี้

ในข้อที่ 5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาต้องมีการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยต้องแสดงให้เห็นแนวโน้มการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นหรือกำลังถดถอยลงและควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง ทั้งยังต้องแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงถึงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ รวมถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาด้วย ตลอดจนมีการนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงการนำผลการตรวจสอบคุณภาพไปปรับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปี เมื่อจะตรวจสอบความก้าวหน้า สถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่แสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนและการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกปีมีวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ยุ่งยากและเกิดจากการปฏิบัติจริงข้อมูลสารสนเทศที่จะแสดงแนวโน้มผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ไม่ควรจะน้อยกว่า 3 ปีการศึกษา ดังนั้นครูทุกคนต้องสามารถแสดงข้อมูลผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล รายห้องเรียน รายชั้น รายกลุ่มสาระ จนเป็นข้อมูลรวมระดับสถานศึกษาได้หรือโครงการอื่นๆ ที่สถานศึกษาดำเนินการก็จะต้องสามารถตอบได้ว่าเหตุใดจึงเพิ่มกิจกรรมใหม่ขึ้นหรือปรับลดกิจกรรมบางอย่างลงข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้จะถูกนำไปสรุปรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบเพื่อร่วมกันหาแนวทางพัฒนาต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 26-28)

ในข้อ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน เป็นการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาในการ

สรุปและจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชน สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สาระสำคัญอาจแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) แผนการพัฒนากิจการศึกษาศึกษา 3) ผลการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา และ 4) สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 29-30)

สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยกติกาติดตามความก้าวหน้าตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจากข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้วางแผนบริหารจัดการและพัฒนาโครงการ กิจกรรมต่างๆ ที่จะผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และนำผลที่ได้จากการติดตามตรวจสอบนำเสนอในรูปแบบของรายงานประจำปีของสถานศึกษาเพื่อเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนรับทราบคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และยังเป็นสารสนเทศสำหรับใช้เพื่อเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกในอนาคต

2.6 การประเมินคุณภาพภายใน

2.6.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายใน

หน่วยงานต้นสังกัดและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายทางการศึกษา และเป็นการทบทวนการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าบรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด โดยมีนักวิชาการหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษาได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน ไว้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544: 20) ให้ความหมายของการประเมินคุณภาพภายในว่า หมายถึง กระบวนการในการใช้ดุลพินิจ และหรือค่านิยมและข้อจำกัดต่างๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ (เชิงคุณค่า) เพื่อช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 5) ให้ความหมายของการประเมินคุณภาพภายในว่า หมายถึง การศึกษาเงื่อนไขการประเมินคุณภาพ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรในสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเตรียมเอกสาร หลักฐานและร่องรอย เพื่อรองรับการประเมินจากองค์การภายนอก ตลอดจนทั้งการเตรียมการอำนวยความสะดวกให้กับองค์การภายนอก

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 2) ให้ความหมายของการประเมินคุณภาพภายในว่า หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดสำหรับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำ โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 11) ให้ความหมายของการประเมินคุณภาพภายในว่า หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำ ผลจากการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนา กิจกรรม/โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นจึงตั้งอยู่บนฐาน ความเป็นจริง ความเป็นไปได้และสำเร็จผลในเวลาอันเหมาะสม

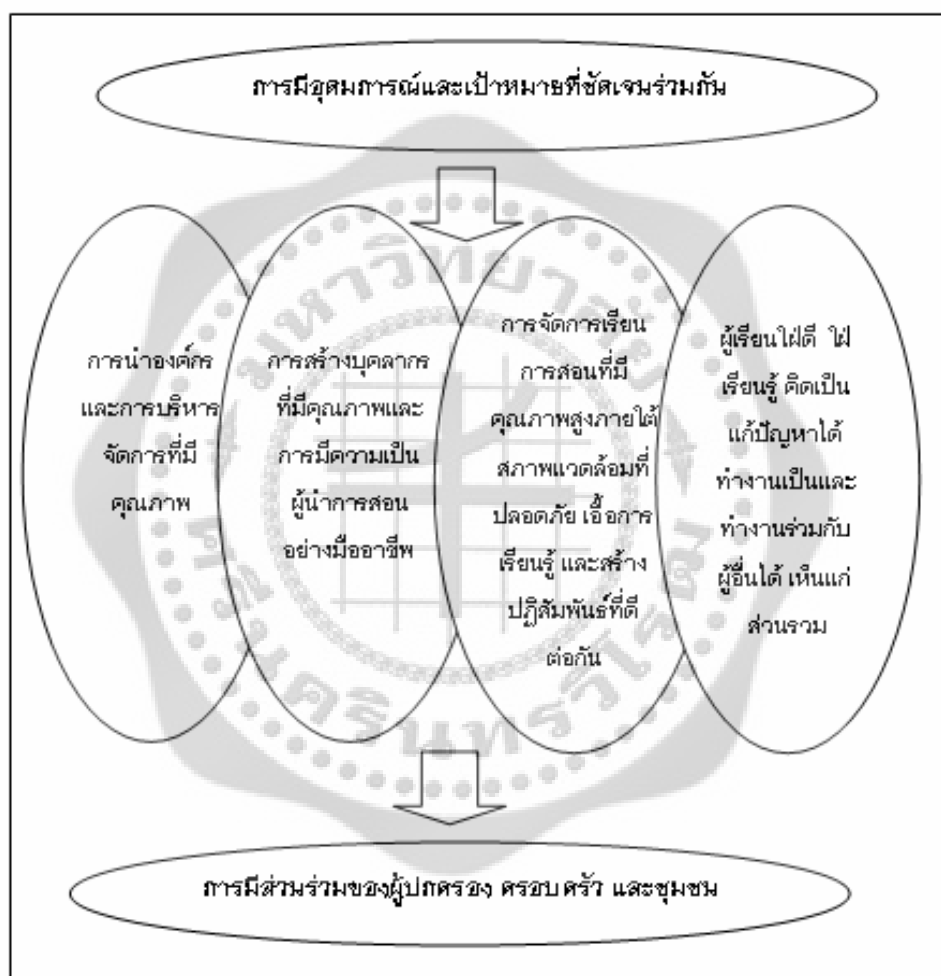
ดังนั้นการประเมินคุณภาพภายใน เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อรองรับการตัดสินใจ ผลการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาศึกษาเงื่อนไขของการประเมินคุณภาพการศึกษา เตรียมความพร้อมแก่บุคลากร จัดเตรียมเอกสารหลักฐาน ร่องรอย อำนวยความสะดวกในด้านข้อมูล และให้ความ ร่วมมือแก่ผู้ประเมิน

2.6.2 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 10) ให้หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติใน การประเมินคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2553 ไว้ทั้งหมด 8 ด้าน ในส่วนของการประเมินคุณภาพภายในกำหนดไว้ในข้อที่ 6 คือ การดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายใน ในการประเมินจะยึด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุก ระดับชั้น พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน โดยระบุได้ถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่ม ผู้เรียนที่มีความเสี่ยง กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน กลุ่มผู้เรียนที่มี คุณลักษณะยังไม่เป็นไปตามที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการ ประเมิน เช่น ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553: 12-14) กล่าวว่า การดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในส่วนการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้เห็นการดำเนินงานที่เป็นไปอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่องเป็นห่วงโซ่ สอดคล้องกับแนวคิดของประเทศนิวซีแลนด์ที่ประสบความสำเร็จในการจัด

การศึกษาที่ทั่วโลกยอมรับใช้แนวคิด “ห่วงโซ่คุณภาพ”(Chain of Quality) ในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งโดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนที่เชื่อมโยงกัน (ดังแสดงในภาพประกอบที่ 2) คือ การมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน การนำองค์กรและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและมีความเป็นผู้นำการสอนอย่างมืออาชีพ การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน

ภาพประกอบ 2 ห่วงโซ่คุณภาพของการจัดการศึกษา

ภาพประกอบ 2 ห่วงโซ่คุณภาพของการจัดการศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. หน้า 14.

สถานศึกษาที่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบ ซึ่งประกอบไปด้วยการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และหากยังมีการบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพซึ่งนำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ มีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนย่อมมีประสิทธิภาพ ชอบที่จะกำหนดเป้าหมายที่ทำท้าทายหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จัดการเรียนรู้ที่สนุกกระตุ้นให้คิดและทดลองทำ ความสนุกในการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน การจัดการศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครอง ครูครบครันและชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันจากความเชื่อมโยงของการปฏิบัติงานดังกล่าวมั่นใจได้ว่าผู้เรียนต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 15)

จากหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินคุณภาพภายใน สรุปได้ว่าการประเมินคุณภาพภายในนั้นสถานศึกษาต้องดำเนินการจัดให้มีการประเมินคุณภาพโดยบุคลากรภายในสถานศึกษาหรือต้นสังกัด ซึ่งในการประเมินจะยึดมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้ได้ทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในส่วนการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในวางแผนการพัฒนาผู้เรียน

2.7 หลักเกณฑ์ และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553: 16-32) ให้หลักเกณฑ์ และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

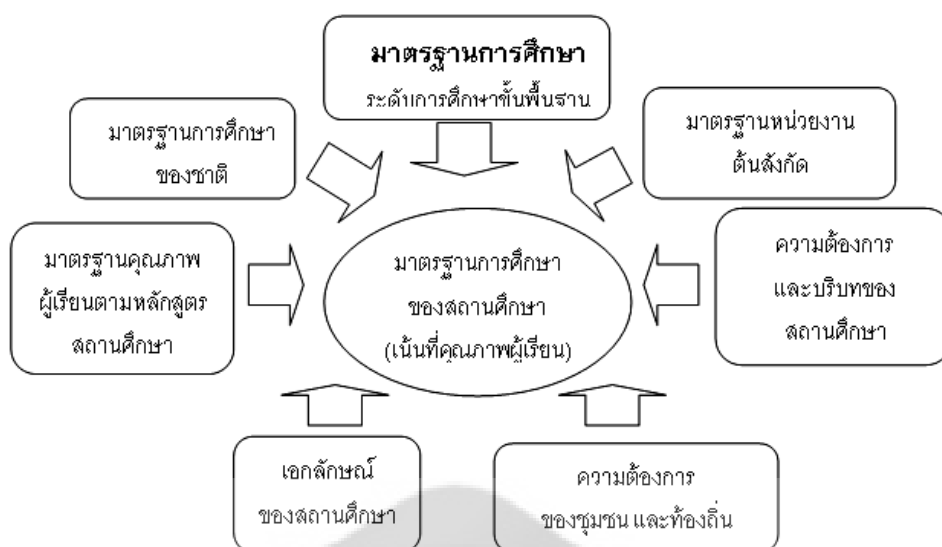
2.7.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษามาตรฐานการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายระดับ เช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้ง ยังมีการกำหนดมาตรฐานขึ้นหลายประเภท เช่น มาตรฐานการแนะแนว

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตรฐานลูกเสือและเนตรนารี มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน เป็นต้น แต่หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจะเห็นว่ามาตรฐานทั้งหลายนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะและมีเป้าหมายคือ คุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสิ้น

ตามกฎกระทรวงได้กำหนดไว้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้นต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ เอกลักษณะของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นด้วย ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งระดับปฐมวัย มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาตรฐานคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรของสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานส่วนกลาง คุณลักษณะพิเศษของผู้เรียนที่สถานศึกษา ท้องถิ่นและชุมชนคาดหวัง เช่น ความมีสำนึกรักบ้านเกิด การเป็นเยาวชนตวรกร การอนุรักษ์อาชีพท้องถิ่น/พื้นบ้าน การมีทักษะในอาชีพ (อาชีพใดอาชีพหนึ่ง) ความสามารถเฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง เป็นต้น นำมาสังเคราะห์หลอมรวมกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างไรก็ตามสถานศึกษาต้องพึงตระหนักเสมอว่ามาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้นนั้นควรมีการระบุด่วนที่วัดที่เป็นองค์ประกอบของมาตรฐานนั้น ๆ ให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวัดและประเมินและการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานนั้น ควรประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน นักปราชญ์/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย/แหล่งความรู้ใกล้เคียง เจ้าของกิจการ/สถานประกอบการในชุมชน บุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเห็นพ้องต้องกันในคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ร่วมกันกำหนด จึงมีความเต็มใจและยินดีที่จะผลักดัน สนับสนุนและทำงานร่วมกับสถานศึกษาให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็วและยั่งยืน

ภาพประกอบ 3 ตัวแปรที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. หน้า 18.

2.7.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

แผน (Plan) เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้า โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ สำหรับเป็นเครื่องชี้้นำการดำเนินการใดๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผนมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจนในสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน 2 ประเภท คือ

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่มีรอบระยะเวลาการพัฒนาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อาจเป็นแผน 3 ปี แผน 4 ปี หรือแผน 5 ปี แล้วแต่ความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา แผนประเภทนี้จะสะท้อนกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่วางไว้ (Strategic Plan / Improvement Plan)

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan / Operation Plan) ซึ่งแตกออกมาจากแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานเป็นรายปี แผนปฏิบัติการประจำปีแต่ละ

ปีควรมีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่งบประมาณ ผู้รับผิดชอบแล้ว สถานศึกษาต้องกำหนดกิจกรรมการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของการดำเนินงาน การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ราบรื่น คล่องตัว มีการประเมินตนเอง อันนำไปสู่การได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปเขียนรายงานประจำปีที่เป็น รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องผ่านการคิดและวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์มาแล้วอย่างรอบด้านและรอบคอบโดยอาจใช้วิธี SWOT Analysis, Balanced Scorecard หรือวิธีการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมสำหรับเป็นเข็มทิศชี้ทางการดำเนินงานตามกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่การบรรลุตามวิสัยทัศน์และมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษาวางเป้าหมายไว้ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีจะมีการระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การจัดสรรทรัพยากรและกรอบเวลาของการดำเนินงานตามแผนอย่างชัดเจน

ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถตรวจสอบตนเองได้ว่าเป็นแผนพัฒนาที่มีคุณภาพหรือไม่โดยพิจารณาจากประเด็นที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 2) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม 3) กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชา ผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ 4) กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ 5) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาและผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และองค์กรชุมชน 7) กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และ 8) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทศวรรษหน้านั้นสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของสถานศึกษาเอง โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ทั้งผลการประเมินตนเอง ผลการประเมินภายนอก ผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติ รวมทั้งผลการวิจัยจากการทำวิจัยชั้นเรียนของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน โครงการ/กิจกรรมหรือนวัตกรรมที่นำมาใช้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและความ

ต้องการใช้แหล่งวิทยาการที่อยู่ใกล้เคียงให้เป็นประโยชน์ และที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งคือ บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีจิตสำนึกร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ถึงเป้าหมายที่หวังไว้ร่วมกัน

ภาพประกอบ 4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. หน้า 22.

2.7.3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดระบบการบริหารสถานศึกษาและระบบสารสนเทศเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การจัดระบบบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถจัดระบบบริหารโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่

เกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการให้สามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เช่น การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA: Plan Do Check Act) ของเดมिंग (Deming Cycle) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (TQM) เป็นต้น

การจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีการแบ่งงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้ การบริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษจำเป็นต้องมีคณะกรรมการหลายระดับ หลายฝ่าย นับตั้งแต่ระดับบริหาร/อำนวยการ ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น หรือมีการตั้งคณะทำงานเฉพาะขึ้น เพื่อรับผิดชอบงานเป็นคราว ๆ ไป สถานศึกษขนาดกลางซึ่งจะมีความคล่องตัวมากที่สุดก็จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบงานที่เหมาะสม เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีมให้มากที่สุด สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กควรเน้นลักษณะการทำงานแบบบูรณาการ เช่น รวมงานวิชาการและงานงบประมาณไว้ด้วยกันเพราะทุกงานต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เงิน หรือรวมงานวิชาการกับงานบุคลากรเพราะการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับครู ครูทุกคนต้องทำงานบริหารทั่วไปได้ เป็นต้น การทำงานในรูปคณะกรรมการอาจมีความจำเป็นน้อยมากสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กเพราะบุคลากรมีอยู่เพียงไม่กี่คน ดังนั้น ทุกคนจึงต้องมีแผนการทำงานของตนเองควบคู่กับแผนการสอนด้วยเพื่อเป็นการตรวจสอบการทำงานเป็นระยะตามวงจรคุณภาพมีการปรับปรุงงานทันทีที่ไม่ทำให้งานค้างค้ำ จึงมีเวลาให้กับการพัฒนาการเรียนการสอนได้เต็มที่

2. การจัดระบบสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมและเพียงพอต่อการนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษาสืบค้นได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้รับผิดชอบดูแลสารสนเทศของสถานศึกษาต้องทำงานอย่างมีระบบโดยมีการกำหนดกรอบการเก็บข้อมูลเฉพาะที่จำเป็นวางแผนการเก็บข้อมูลซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายความตระหนักถึงความจำเป็นในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องข้อมูลและสารสนเทศทั้งหลายล้วนต้องได้จากครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาทั้งสิ้นเมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้องการได้มาซึ่งข้อมูลก็จะมีคุณภาพถูกต้องและได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน

การศึกษาของสถานศึกษามีหลายด้าน เช่น ข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน วิธีการ/รูปแบบ/นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครู วิธีการ/รูปแบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาการมีส่วนร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา สถิติและผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาวิธีการ/จำนวนครั้ง/จำนวนโครงการที่สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันพัฒนาเพื่อสร้างให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลและสารสนเทศที่

นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่สุดคือ ข้อและสารสนเทศที่เกี่ยวกับผู้เรียนสถานศึกษาจะต้องจัดเก็บ ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลและต้องทำให้เป็นปัจจุบันในทุกภาคเรียนเพื่อการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันเหตุการณ์ การมีระบบข้อมูลและสารสนเทศจึงจะนับว่าได้ ประโยชน์อย่างแท้จริง

การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศสามารถจัดเก็บในรูปแบบของแฟ้มเอกสารหรือจัดเก็บโดยใช้ระบบต่าง ๆ จากคอมพิวเตอร์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษาปัจจุบัน สถานศึกษาขนาดใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการบันทึกข้อมูลประมวลผล แล้วสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อการใช้งานได้ทันทีเช่นเดียวกันสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรไม่เพียงพอควรใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บข้อมูลและสารสนเทศเช่นเดียวกัน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยลดภาระในเรื่องนี้ได้อย่างมาก

2.7.4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเปรียบเสมือนเข็มทิศชี้ทางการทำงานเพื่อให้ทุกคนทุกฝ่ายมีเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ไม่ขัดแย้งกันแต่แผนจะไม่มี ความหมายถ้าการดำเนินงานของบุคลากรในสถานศึกษาไม่ดำเนินงานตามแผน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควบคู่กับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและระบบคุณธรรมย่อมสร้างคนที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ไม่ยากนักผู้บริหารจะทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้ การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คุณแล กำกับ ติดตามและนิเทศงานของ บุคลากรทุกคน/ทุกฝ่ายเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ให้ความสำคัญ การดำเนินงานและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจนเป็นปกติวิสัยครูต้องทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่าง เต็มศักยภาพและเต็มเวลา แบ่งเวลาหรือบริหารเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างเหมาะสมและบรรลุผลสำเร็จตามแผนทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานซึ่งทุก คนที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติตามหน้าที่และบทบาทของตนเองอย่างดีที่สุดและภาคภูมิใจในความสำเร็จ ร่วมกัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาผู้บริหารจึงควรเป็น ผู้นำในการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่กำหนดไว้รวมทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากรทุกคน/ทุกฝ่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

2.7.5 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมถึงการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาพร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่ต่อเนื่องเพื่อให้เห็นแนวโน้มการปฏิบัติงานว่าดีขึ้นหรือกำลังถดถอยลงและควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเร่งพัฒนาในเรื่องใดบ้าง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจึงควรกระทำทุกปี ถือเป็นภาระประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องการดำเนินงานทำได้ทั้งระหว่างและหลังการดำเนินงานโดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้เรียนเป็นอันดับแรกและเชื่อมโยงถึงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ รวมถึงเอกลักษณ์ของสถานศึกษาด้วย

ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษายกในสถานศึกษาในแต่ละครั้งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ กฎกระทรวงยังกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วยโดยให้ดำเนินการติดตามตรวจสอบอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปีทั้งนี้ในส่วนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษาภายในเขตการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพและได้รับประโยชน์จากการติดตามตรวจสอบครบถ้วน กรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาใดมีสถานศึกษาในความดูแลรับผิดชอบจำนวนไม่มากควรมีการติดตามตรวจสอบเป็นประจำทุกปี

ส่วนเขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบจำนวนมากไม่สามารถตรวจสอบให้ครบได้ภายใน 3 ปี ก็ควรมีการประสานงานโดยอาศัยบุคลากร/ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมปฏิบัติการได้ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงานในการออกติดตามตรวจสอบมีการกำหนดกรอบการตรวจสอบที่ชัดเจนซึ่งประเด็นการตรวจสอบต้องสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการแจ้งผลการตรวจสอบให้สถานศึกษาทราบเปิดเผยผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาต่อสาธารณชนทราบด้วยประโยชน์จาก

การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอจะ ทำให้ผู้ปกครอง ชุมชนหรือแม้แต่ผู้เรียนเองรับรู้ถึงปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา และหาทางปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกัน รวมทั้งนำผลการตรวจสอบคุณภาพไปปรับแผนพัฒนาการจัดการ การศึกษาของสถานศึกษาหรือแผนปฏิบัติการประจำปีและใช้เป็นข้อมูลเพื่อรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอกด้วย

2.7.6 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กระทำโดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การ ประเมินคุณภาพภายในถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถใน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หรือไม่นำผลการประเมินไปแก้ไขข้อบกพร่องได้ทันทีเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การประเมินภายในถือได้ว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษาหรือการ ประเมินตนเอง (Self-Evaluation) การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรยึดมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลักแต่อย่างไรก็ตามควรสะท้อนภาพความล่าช้าที่ชัดเจนอย่างน้อย 2 ด้าน ดังนี้

1. คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรของสถานศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในทุกระดับชั้น พฤติกรรมการ แสดงออกของผู้เรียน โดยระบุได้ถึงกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีความเสี่ยง กลุ่ม ผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน กลุ่มผู้เรียนที่มีคุณลักษณะยังไม่เป็นไปตามที่พึง ประสงค์เพราะข้อมูลจากการประเมินเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประสพผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่อันนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการต่อไป

2. คุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา คือการที่สถานศึกษาสามารถ ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้แล้วในทุก มาตรฐานด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน เช่น ใช้การสังเกต การ สัมภาษณ์ การตรวจสอบจากเอกสารหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นต้น

2.7.7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

จากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาสถานศึกษาสามารถสรุปและจัดทำรายงาน ผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและถือได้ว่าเป็นรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้

เพื่อไม่ให้สถานศึกษาต้องมีการะในการจัดทำรายงานหลายเล่ม การจัดทำรายงานประจำปีถือเป็นเรื่องปกติที่สถานศึกษาต้องจัดทำหลังการจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปี ทั้งนี้ นอกจากเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วสถานศึกษาต้องเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชนด้วย รายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษานี้จะนำไปเป็นฐานข้อมูลและหลักฐานยืนยันการพัฒนาสถานศึกษาสำหรับรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบของรายงานประจำปีได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สารสำคัญอาจแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา นักเรียน บุคลากร ทรัพยากร ชุมชน เกียรติยศชื่อเสียงและจุดเด่นของสถานศึกษา เป็นต้น
2. แผนการพัฒนากิจการศึกษาศึกษา เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นต้น
3. ผลการพัฒนาคตามมาตรฐานการศึกษา
4. สรุปผลการพัฒนาและการนำไปใช้

2.7.8 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนากิจการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอมีการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในผลการตรวจสอบคุณภาพ ผลประเมินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นฐานวางแผนพัฒนาทุกระยะหรือทุกรอบการพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นสถานศึกษาต้องยึดคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเอง จัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนด้วยจิตสำนึกที่ว่า “การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา”

การทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สร้างจิตสำนึก การพัฒนาให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาโดยถือว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถานศึกษา

2. กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัดเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของของสถานศึกษาร่วมกันจัดระบบและโครงสร้างที่เหมาะสม วางแผนและดำเนินงานตามแผนโดยเน้นระบบคุณภาพมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. นำผลประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองหรือจากหน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศอย่างชาญฉลาด

4. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ กล่าวคือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ตลอดเวลาเกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้องมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

จากหลักเกณฑ์ และวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาได้รวบรวมและนำเสนอไว้ นั้น สรุปได้ว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานและพระราชบัญญัติการศึกษา โดยในการดำเนินงานนั้นประกอบไปด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นการประเมินคุณภาพภายใน การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้นต้องอาศัยเครื่องมือและแบบประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลและเอกสารหลักฐานเพื่อยืนยันการบริหารจัดการศึกษาว่าเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และเพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งสร้างความตระหนักในความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.8 ความสัมพันธ์ของการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

ภายนอก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจะเชื่อมโยงกันด้วย มาตรฐานการศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาได้ก็ต่อตามความเหมาะสมของบริบทของสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 49-50) กล่าวว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน การทำงานโดยยึดระบบคุณภาพย่อมสร้างความมั่นใจให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาที่ได้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสถานศึกษาแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างไรก็ดีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันด้วย โดยต้องตระหนักถึงคุณประโยชน์ของการประกันคุณภาพภายในมีจิตสำนึกที่เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาย่อมส่งผลถึงผู้เรียนอย่างแน่นอนผลการจัดการศึกษาโดยรวมระดับประเทศก็จะบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศได้ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานอกจากจะเป็นการพัฒนาสถานศึกษาโดยตรงแล้วผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในยังใช้หลักฐานยืนยันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ฉะนั้น สถานศึกษาต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสะท้อนถึงผลการจัดการศึกษาแต่ระดับ ผลการบริหารจัดการศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก (ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 หมวด 3 ข้อ 38) “มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา” จะเป็นตัวเชื่อมโยงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

กับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจำเป็นต้องมีมาตรฐานการศึกษาที่มีความครอบคลุม ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับความคาดหวังในอนาคต สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีข้อมูลและสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นผลการจัดการศึกษาที่แท้จริง

ในกรณีที่สถานศึกษาได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกแล้ว ปรากฏว่า ผลการจัดการศึกษาได้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพภายนอกสถานศึกษาจะต้องจัดทำแผนปรับปรุงคุณภาพตามข้อเสนอแนะที่ได้รับเสนอแผนต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการประเมินโดยผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหลังจากนั้น ภายใน 2 ปีสถานศึกษาจะได้รับการประเมินใหม่อีกครั้งหนึ่ง

จากที่กล่าวมาพบว่า การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินที่ยืนยันผลการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไรเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดโดยใช้มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.9 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 32-48) กำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และที่สำคัญสถานศึกษาต้องพร้อมรับการประเมินภายนอกด้วย ดังนั้นสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเพื่อให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในอนาคตรวมทั้งมีการพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษายิ่งขึ้นบุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญ ดังนี้

ตาราง 1 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษา	หน่วยงานต้นสังกัด/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
<p>1. ดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีโดยปฏิบัติตามแนวทางที่กฎกระทรวงกำหนด</p> <p>2. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>3. นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกและผลการประเมินอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา</p> <p>4. ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา</p> <p>5. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและดำเนินงานตามแผนโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง</p> <p>6. บริหารจัดการทรัพยากรใช้อย่างคุ้มค่าและแสวงหาเพิ่มเติมอย่างพอเหมาะ</p> <p>7. กรณีผลการศึกษาของสถานศึกษาได้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน สถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และเสนอ ส.ศ. ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่รับแจ้งผลการประเมิน</p>	<p>สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>1. สร้างความตระหนัก ความเชื่อและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา</p> <p>2. ร่วมดำเนินการวางระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง</p> <p>3. นิเทศ กำกับดูแล และส่งเสริมให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย กิจกรรม/รูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพโดยพัฒนาจากสถานศึกษาต้นแบบ และขยายผลไปยังสถานศึกษาแห่งอื่นที่มีบริบทเดียวกันต่อไป</p> <p>5. ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และแจ้งผลให้สถานศึกษาทราบรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบเพื่อร่วมมือกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป</p> <p>หน่วยงานต้นสังกัด</p> <p>1. จัดทำแนวทาง/คู่มือการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน</p> <p>2. จัดสรรทรัพยากร ทั้งงบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษา</p> <p>3. ติดตามตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกปี</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานศึกษา	หน่วยงานต้นสังกัด/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
	<p>4. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ศึกษาวิจัยสถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและถอดประสบการณ์เผยแพร่แก่สถานศึกษา</p> <p>5. ประกาศผ่อนผันการปฏิบัติและวางแนวทางในการประกันคุณภาพภายในให้กับสถานศึกษา กรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาแจ้งว่าสถานศึกษาแห่งนั้น ไม่สามารถปฏิบัติงานบางประการตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงได้</p>

จากตาราง 1 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนสนับสนุนให้การพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจข้างต้นของหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในอนาคตรวมทั้งมีการพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษายิ่งขึ้น บุคลากรของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของบุคลากรระดับสถานศึกษา

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
<p>1. ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา</p>	<p>เตรียมความพร้อม</p> <p>1. ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โ โดยเฉพาะหมวด 1 หมวด 4 และหมวด 6 กฎกระทรวง ว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา (ฉบับปี พ.ศ. 2546 และฉบับปี พ.ศ.2553) มาตรฐาน การศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกและมาตรฐานการศึกษาระดับเขตพื้นที่ การศึกษา</p> <p>2. สร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่บุคลากร ให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมคุณภาพในการ ปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษา อย่างยั่งยืนเป็นผลให้คุณภาพผู้เรียนมี พัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้นโดยลำดับ</p> <p>3. ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามี การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่พัฒนางานตามระบบประกัน คุณภาพภายในอย่างมีคุณภาพเป็นไปตาม ระยะเวลาที่กำหนด</p> <p>4. กำหนดนโยบาย โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของ บุคลากรในสังกัดและมอบหมายงานให้มี ผู้รับผิดชอบชัดเจนตรงตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัดและความสนใจ</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>5. กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษาโดยนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จัดทำไว้รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ผ่านมาผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการทดสอบระดับชาติและผลการประเมินที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วจึงจัดทำแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้</p> <p>6. กรณีสถานศึกษาขนาดใหญ่หรือขนาดกลางควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับสถานศึกษามอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน โดยให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้แทนนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา องค์การภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนทุกระดับการศึกษาโดยมีจำนวนตามที่เห็นสมควร ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อยมาก อาจไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในแต่ควรแต่งตั้งคณะทำงานในภาพรวมของสถานศึกษาที่กำหนดภาระหน้าที่ที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบงานที่ชัดเจนซึ่งหมายรวมถึงงานประกัน คุณภาพภายในด้วย</p> <p>7. จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศการดำเนินงานที่สอดคล้องตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและระบบการประกันคุณภาพ</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>ภายใน โดยจัดให้มีข้อมูลย้อนหลังไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อเห็นแนวโน้มความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษารายปีของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่ 2 รวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบการประเมินที่ผ่านมา ข้อมูลนักเรียนที่จำเป็นสำหรับการวางแผน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายบุคคล ห้องเรียน ระดับชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้เฉลี่ยรายปีในภาพรวมของสถานศึกษาเพื่อเทียบกับผลการประเมินระดับชาติ ข้อมูลด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนรายชั้น/รายปี จำนวนนักเรียนลาออกกลางคัน นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ นักเรียนที่มีภาวะผู้นำ เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอน เช่น จำนวนครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา สัดส่วนครูต่อผู้เรียน สัดส่วนครูต่อนักเรียนใน 1 ห้องเรียน เป็นต้น ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ข้อมูลด้านงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อไป</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>ดำเนินการ</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดทำคู่มือ/แนวดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพระดับสถานศึกษาโดยให้บุคลากรหลายฝ่ายในสถานศึกษามีส่วนร่วมดำเนินการ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีลักษณะการมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์กร (School wide) และเป็นหลักฐานแสดงถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาที่เด่นชัดขึ้นและนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กอาจจัดทำแนวทางดำเนินงานอย่างย่อก็ได้ ปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่กำหนดอย่างเป็นระบบ <p>ประเมินผล</p> <ol style="list-style-type: none"> นิเทศ ติดตามตรวจสอบให้บุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็งปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องเป็นระบบสัมพันธ์กันทุกฝ่ายใช้แผนงาน/โครงการเป็นเข็มทิศในการปฏิบัติงานจริงใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ผลการประเมินภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและเพื่อการจัดทำรายงานประจำปี ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกด้านทุกปี ทั้งด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาทุกระดับที่โรงเรียนจัดการศึกษา

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>3. นำผลการติดตามตรวจสอบมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้วประมวลผล เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการจัดทำเป็นรายงานประจำปีต่อไป การมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์กร (School wide) และเป็นหลักฐานแสดงถึงความตระหนักและความพยายามของสถานศึกษาที่เด่นชัดขึ้นและนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก อาจจัดทำแนวทางดำเนินงานอย่างย่อก็ได้</p> <p>2. ปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่กำหนดอย่างเป็นระบบ</p> <p>ประเมินผล</p> <p>1. นิเทศ ติดตามตรวจสอบให้บุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในอย่างเข้มแข็งปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องเป็นระบบสัมพันธ์กันทุกฝ่ายใช้แผนงาน/โครงการเป็นเข็มทิศในการปฏิบัติงานจริงใช้ข้อมูลและสารสนเทศ ผลการประเมินภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและเพื่อการจัดทำรายงานประจำปี</p> <p>2. ประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกด้านทุกปี ทั้งด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน ให้ครบถ้วนตามมาตรฐาน การศึกษาระดับสถานศึกษาทุกระดับที่โรงเรียนจัดการศึกษา</p> <p>3. นำผลการติดตามตรวจสอบมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้วประมวลผล</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
2. ครู	<p>เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการจัดทำเป็นรายงานประจำปีต่อไป</p> <p>พัฒนาและปรับปรุง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลงานให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบพร้อมชื่นชมผลงาน 2. นำผลไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ต่อเนื่องเป็นระบบต่อไป <p>เตรียมความพร้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจถึงคุณประโยชน์ของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 2. จัดทำระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนสอนหรือรับผิดชอบ (กรณี เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ) ข้อมูลด้านสุขภาพ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถิติการมาเรียน ข้อมูลส่วนตัวของครูเอง ได้แก่ ด้านการศึกษาอบรมหรือการดูงาน ข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ทั้งนี้ควรจัดทำให้อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน (ครูมีแฟ้มประวัติ และผลงานของตนเอง) 3. ร่วมกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษาและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>4. จัดทำแผนพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ตนรับผิดชอบเป็นรายบุคคลจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอนผลิตและใช้สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำทหาย การเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้รู้สึกสนุกและต้องการคำตอบหรือความรู้ในส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อไปอีกใช้วิธีการวัดและประเมินผล หลายๆ วิธีที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อการพัฒนาและตัดสินผลการเรียนได้อย่างถูกต้องสะท้อนแนวทางในการปรับปรุงผู้เรียนได้อย่างถ่องแท้รวมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษโดยเน้นกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอันดับต้น</p> <p>5. ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนงาน/โครงการตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา นโยบาย เป้าหมาย การจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา</p> <p>ดำเนินการ</p> <p>1. จัดการเรียนรู้และกิจกรรมตามหลักสูตรสถานศึกษาและหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอนวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงรวมทั้งบันทึกผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีสอน/จัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
3. นักเรียน	<p>2. ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>ประเมินผล</p> <p>1. ประเมินและสรุปผลการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ</p> <p>2. เขียนรายงานการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ รายงานภาคเรียน แล้วรวบรวมสรุปเป็นรายงานประจำปี</p> <p>3. นำเสนอหรือรายงานผลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนหรือสาธารณชน เป็นต้น</p> <p>พัฒนาและปรับปรุง</p> <p>1. นำผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนการสอนและผลการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ มาศึกษาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาเป็นรายบุคคล รายชั้น รายภาค รายปี เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายใหม่ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพให้มากที่สุด</p> <p>1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้รู้จักการวางแผนพัฒนาระบบการคิด การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตัวผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี</p> <p>2. มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา/หน่วยหรือแผนการจัดการเรียนรู้และแผนงาน/</p>

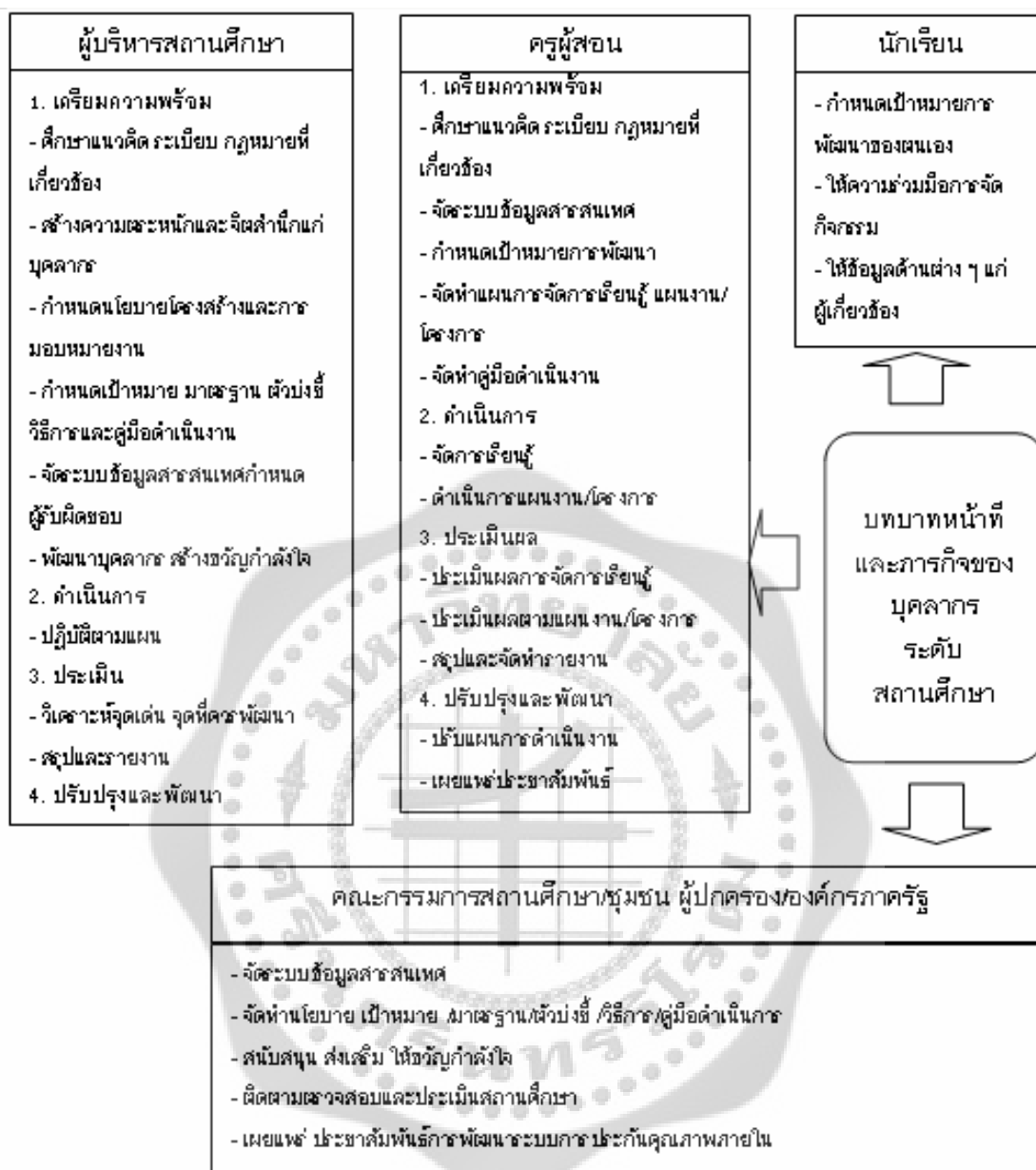
ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
<p>4. คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน องค์การภาครัฐและภาคเอกชน</p>	<p>โครงการ</p> <p>3. ให้ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้องตามความเป็นจริงโดยการแสดงความคิดเห็นให้สัมภาคณ์ หรือแสดงนิทรรศการ/ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>1. จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร การจัดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพทางภูมิศาสตร์หรือบริบทของชุมชน การปกครอง อาชีพ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมของท้องถิ่น</p> <p>2. ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐาน การศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นตามสภาพจริง</p> <p>3. ร่วมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างมืออาชีพเสนอความคิดเห็นพัฒนาเชิงวิชาการสนับสนุนหรือระดมทุนทรัพย์เพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา</p> <p>4. พัฒนาสภาพแวดล้อมสถานที่ของโรงเรียนและให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ/ อุปกรณ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง</p>

ตาราง 2 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	5. ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพ สถานศึกษาโดยให้ข้อมูลตามความเป็นจริง 6. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีระบบ ประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งสามารถนำสู่ การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็น ระบบบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของ สถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของบุคลากรระดับสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกขั้นตอน ดังนั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต้องเกิดจากการร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา

ภาพประกอบ 5 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรระดับสถานศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. หน้า 43.

ตาราง 3 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญของบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
<p>1. ผู้บริหารการศึกษา เช่น ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา</p>	<p>เตรียมความพร้อม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับสถานศึกษาและศึกษาอย่างลุ่มลึกทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อการมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน สามารถเป็นที่พึ่งแก่สถานศึกษาได้อย่างสม ภาควุมิ 2. กำหนดนโยบาย โครงสร้าง บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสังกัดและมอบหมายงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปฐมวัยให้ผู้รับผิดชอบชัดเจน ตรงตามความรู้ความสามารถประสบการณ์ ความถนัดและความสนใจ 3. สร้างความตระหนักและจิตสำนึกแก่บุคลากรในการสร้างและพัฒนาให้เกิดเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน <p>ดำเนินการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นรายสถานศึกษา (School Profile) ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านบริหาร ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษารายปีของสถานศึกษา ข้อเสนอแนะและผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่ 2 เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ

ตาราง 3 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>2. กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำคู่มือดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษาโดยให้ชุมชนองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนบุคลากรในสำนักงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ</p> <p>3. พัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีหรือเพิ่มพูนความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในอย่างมีคุณภาพมีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการในเวลาที่กำหนด</p> <p>4. กำหนดวิธีการและดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปีเพื่อให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของสถานศึกษาได้ชัดเจนตามสภาพจริง โดยเฉพาะการเสนอแนะให้ใช้ข้อมูลสารสนเทศของตนเองและข้อเสนอแนะของการประเมินภายนอกที่ผ่านมาเป็นเหตุผลในการจัดทำแผนงาน / โครงการ การประเมินภายในและการจัดทำรายงานประจำปีที่มีการปฏิบัติเป็นคณะและรับรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั่วถึง (School wide) ทุกชั้นตอน</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

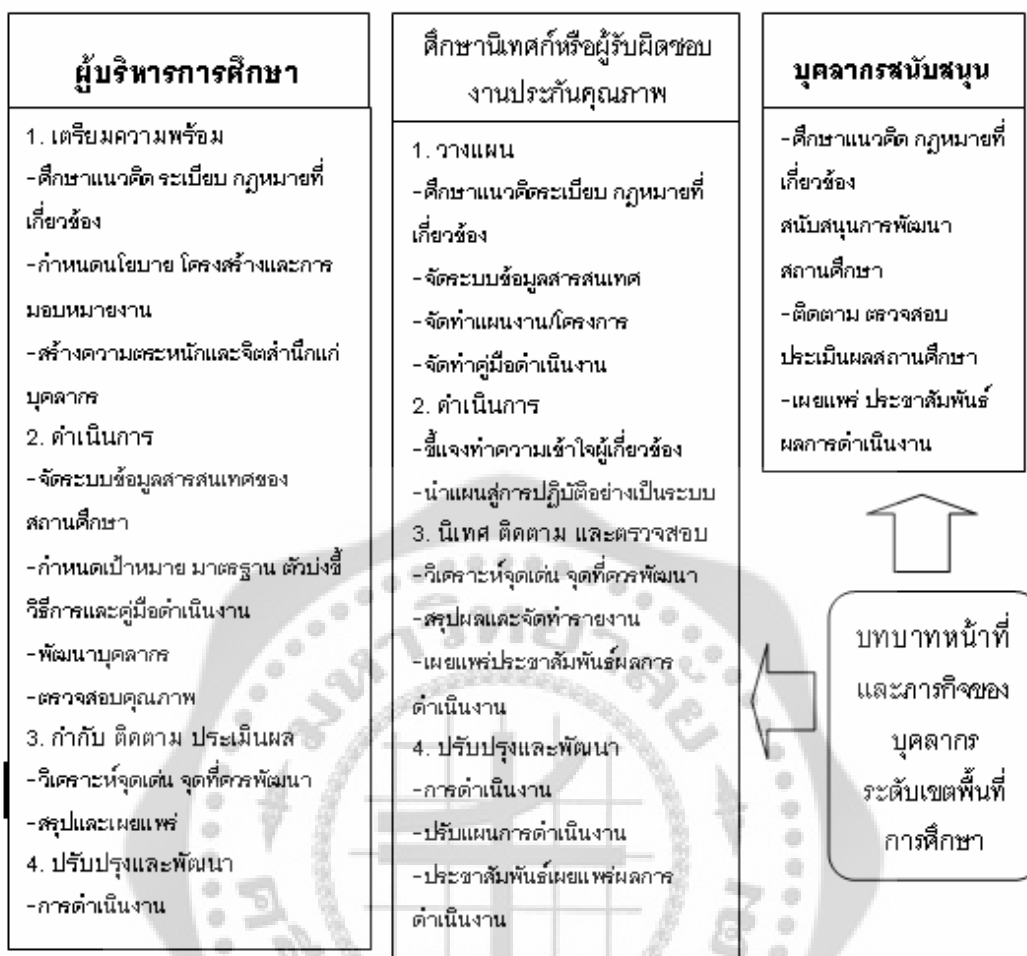
บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
<p>2. ศึกษานิเทศก์หรือผู้รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพ</p>	<p>กำกับ ติดตาม และประเมินผล</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้ว ประมวลผลเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อ จัดทำเป็นรายงานประจำปี 2. สรุปและเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อ สาธารณชนประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง <p>ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำผลการดำเนินงานไปวางแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ต่อเนื่อง <p>วางแผน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตาม บริบทของสถานศึกษา 2. จัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพภายในตามส่วนที่ตน รับผิดชอบ ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้าน บริหาร ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา รายปีของสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษา รอบแรกและรอบที่ 2 เพื่อสร้างเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) รายโรง และรายปี ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการพัฒนา คุณภาพอย่างเป็นระบบ 3. ร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย มาตรฐาน การศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนา

ตาราง 3 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
	<p>สถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด</p> <p>4. กำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบของตนเองที่สอดคล้องกับแนวทาง/คู่มือดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยให้ชุมชน องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้บริหารโรงเรียน ศิษยานิเทศก์ ตลอดจนบุคลากรในสำนักงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นนำเสนอผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการต่อไป</p> <p>ดำเนินการ</p> <p>1. ชี้แจงทำความเข้าใจผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ นโยบาย เป้าหมาย มาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ตลอดจนวิธีการการติดตาม ตรวจสอบและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงาน</p> <p>2. นำแผนการดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ</p> <p>นิเทศ ติดตาม และตรวจสอบ</p> <p>1. นิเทศ ติดตามและตรวจสอบเพื่อให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งสามารถนำสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่องเป็นระบบ</p> <p>2. สรุปผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นรายสถานศึกษา สรุปในภาพรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษา</p>

ตาราง 3 (ต่อ)

บุคลากร	บทบาท/หน้าที่
<p>3. บุคลากรสนับสนุน หมายถึง นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอื่น ๆ ในหน่วยงานต้นสังกัด หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ กลุ่มงาน อำนวยการ กลุ่มงานนโยบายและแผน กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน กลุ่มงานบริหารงานบุคคล กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาและหน่วยตรวจสอบภายใน คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการบริหารบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ต.ป.น.) รวมทั้ง หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นควรให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการดำเนินงาน</p>	<p>เทียบเคียงกับระดับประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งกำหนดมาตรการเร่งรัดคุณภาพ สถานศึกษากรณีที่พัฒนาไปไม่ถึงมาตรฐาน หรือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน</p> <p>3. วิเคราะห์หาจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาแล้ว ประมวลผลจัดกลุ่มโรงเรียนตามผลการประเมิน เพื่อการพัฒนาจัดทำเป็นข้อมูลและสารสนเทศ รายงานประจำปี</p> <p>ปรับปรุง และพัฒนา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำผลการติดตามตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาแผนการดำเนินงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น 2. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงาน หรือความสำเร็จ <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาแนวคิด ระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง 2. สนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาตามบทบาท หน้าที่ของตนเอง 3. ติดตาม ตรวจสอบและประเมินสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง 4. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและร่วมวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบต่อไป

ภาพประกอบ 6 บทบาทหน้าที่และภารกิจสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553*. หน้า 48.

สำหรับบทบาทของบุคคลและหน่วยงานในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นไปตามบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา และการได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากต้นสังกัด ตลอดจนความมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการ

3.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

3.1.1 ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรให้ความสำคัญในหลายส่วน เนื่องจากเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ แต่ด้วยความหมายที่ค่อนข้างกว้างของคำว่า “ภาวะผู้นำ” ทำให้การนิยามความหมายของ “ภาวะผู้นำทางวิชาการ” จึงค่อนข้างหลากหลายโดยขึ้นอยู่กับมุมมองและประสบการณ์ของแต่ละคน มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

ดูว์ค (Duke. 1987: 6) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง ความตั้งใจที่จะจัดสรรเวลาในการปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งยังต้องมีความสามารถและใช้เวลามากกว่าปกติในการดูแลชั้นเรียนเป็นพิเศษ และยังมุ่งเน้นไปที่สวัสดิการของโรงเรียนทั้งหมด พร้อมทั้งสร้างวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนตามธรรมชาติของการเรียนการสอนที่สุด

กรีนฟิลด์ (Greenfield. 1989: 21) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง การกระทำอย่างตั้งใจที่มีจุดหมายที่จะพัฒนาสภาพการทำงานที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพสำหรับครูรวมทั้งสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่น่าพอใจและมีประสิทธิภาพต่อนักเรียน

เดวิส และโทมัส (David; & Thomas. 1989: 21) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง บทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู

เดอเบวีส (DeBevoise. 1989: 21) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง การกระทำต่างๆ ของผู้บริหารในการส่งเสริมความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ของนักเรียน

กรีท นุ่มวัต (2546: 19) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทั้งการเป็นผู้นำ และการบริหารและนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมทางด้านวิชาการให้บรรลุผล ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน

โยธิน สกุลเดช (2548: 10) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาใน 8 ด้าน ประกอบด้วย พฤติกรรมการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา การพัฒนาและการใช้หลักสูตร การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจูงใจ การสนับสนุนการจัดการในชั้นเรียน การสนับสนุนการประเมินผล การเรียนของนักเรียน และบรรยากาศในโรงเรียน

วีรชาติ วิชาศรี (2549: 24) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดทั้งการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร

นาวา สุขธมย์ (2550: 13) ให้ความหมายของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ ใ้บุคลากรในโรงเรียนร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่บ่งชี้ถึงความเป็นผู้นำกลุ่มและมีอิทธิพลต่อผู้อื่น ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถสังเกตได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

รุ่ง แก้วแดง (2545: 11) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ว่า มนุษย์ตามธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคม ความต้องการอยู่ร่วมกันจึงเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และเมื่อมีการอยู่ร่วมกันในรูปแบบที่เรียกว่าสังคม ย่อมมีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคนเพื่อการดำเนินชีวิตและความก้าวหน้าของสังคม ดังนั้นหากสังคมต้องการที่จะประสบความสำเร็จ การบริหารจัดการถือเป็นหัวใจสำคัญในการมีส่วนช่วยให้สังคมไปสู่เป้าหมายของมนุษย์รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เพียงพอต่อความต้องการ หากแต่การดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ต้องอาศัยการนำจากผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เพราะผู้นำจะเป็นผู้กำกับทิศทางการดำเนินงานตามภารกิจ แบ่งงานให้เหมาะสมกับคน ดังนั้นความสำเร็จของสังคมหรือองค์กร ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ

หลายคนในวงการศึกษาคงคุ้นเคยกับคำว่า “ภาวะผู้นำ” (Leadership) ซึ่งได้ใช้กันในความหมายของความสามารถของผู้บริหารที่สามารถจะดำเนินงานเกี่ยวกับสถานศึกษาหรือโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นไปในหน้าที่คุณลักษณะและการบริหารกันเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงองค์ประกอบของการบริหาร เช่น แรงจูงใจ ความขัดแย้ง พฤติกรรมผู้นำ เป็นต้น แต่ไม่เน้นมากนักในเรื่องของวิธีการนำในทางการสอน หรือผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ในวงการของผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาก็ดี หากกล่าวถึงเรื่องความเป็นครูแล้วผู้บริหารเป็นบุคคลหนึ่งที่จะต้องเกี่ยวพันกับการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วย เป็นที่คาดหวังของคนทั่วไป ว่าผู้บริหารที่ดี ก็ย่อมต้องเป็นครูที่ดีได้ด้วย มิใช่เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่แต่เพียงการบริหารอย่างเดียวแต่ควรเป็นผู้นำทางการเป็นครูที่ดี หรือผู้สอนที่ดีด้วย หน้าที่ของบริหารไม่ว่าจะเป็น

ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากจะทำหน้าที่ในการบริหารโดยตรงแล้ว หน้าที่ที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจมาก คือ การบริหารการเรียนการสอน แต่บทบาทของผู้บริหารของการเป็นครูอาจแตกต่างกับการเป็นครูที่ดี นั่นก็คือ จะต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางการสอนหรือผู้นำทางวิชาการ (พัฒนา อำทำว. 2548: 9-10)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 ว่าด้วย ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ถึง มาตรา 57 ได้ระบุไว้ให้มีการเตรียมบุคลากรให้มีคุณภาพ โดยเสนอให้มีการจัดเตรียมบุคลากรใหม่และต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู และกำกับดูแลมาตรฐานและจรรยาบรรณ ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวเนื่อง ๆ การเตรียมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 53 ยังรวมไปถึงการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพทั้งของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาด้วย สำหรับโรงเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ แม้ว่าหลาย ๆ บทเรียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำซึ่งมีกล่าวไว้ในที่ต่างๆ ทั่วไปก็สามารถนำหลักภาวะผู้นำทางการสอนเป็นของตนเอง ควรจะมีขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

ในฐานะสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในการให้การศึกษาแก่คนในประเทศ ความมุ่งหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือ การได้รับการพัฒนาทางสติปัญญาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นความสำคัญการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้ความรู้ ทักษะ และเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน

3.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต

3.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน

เชลล์ (ชาติวี ราชบัณฑิต. 2548: 12; อ้างอิงจาก Chell. 1995: 12) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ท่านหนึ่งได้บอกกับเขาว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารศึกษามี 3 ประการ (3 P's) ในโรงเรียน ดังนี้ 1) หน้าที่เกี่ยวกับประชาชน (People) 2) หน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน (Program) และ 3) หน้าที่เกี่ยวกับการวางตัวที่เหมาะสม (Plant) หน้าที่นี้ในอดีตอาจจะถูกมองข้าม อย่างไรก็ตามในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีประสบการณ์ ในด้านการสอนด้วยเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นทั้งผู้จัดการและผู้นำทางวิชาการ บทบาททั้งคู่เป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งขาดไม่ได้ มีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้

เวลาในการเป็นผู้จัดการด้วยการสั่งการมากแต่บทบาทที่แท้จริงของอาจารย์ใหญ่ควรจะอยู่ที่ผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้สนับสนุนทางวิชาการที่ดีแต่ไม่ค่อยมีการปฏิบัติมากนัก นานๆ ถึงจะมีการปฏิบัติ จากการคาดการณ์ของ สตอง (ซาตรี ราชบัณฑิต. 2548: 13; อ้างอิงจาก Stonge. 1993: 62) คาดการณ์ว่าในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เวลาในหลักการประมาณ ร้อยละ 62.2 ในการบริหารจัดการใช้เวลาประมาณ ร้อยละ 11 ในการเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการขาดการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคไม่มีการนำไปใช้ปรับใช้อย่างเหมาะสมและไม่มีการกำหนดนโยบายสนับสนุนให้นำเอาทักษะใหม่ๆ เหล่านั้นไปใช้ ดังนั้นตามคำกล่าวของสตอง (Stonge) เราสามารถจินตนาการได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเหล่านั้นยังคงยอมรับเอาบทบาทของผู้บริหารที่ดีแต่ขาดทักษะในการบริหาร

เชพพาร์ด (ประยูร อาคม. 2548: 14; อ้างอิงจาก Sheppard. 1996) ได้สังเคราะห์ผลงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาปรากฏตัวตามที่ต่างๆ ของโรงเรียน สนใจในการพัฒนาวิชาชีพและในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้

จากข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจต่อการบริหารงานวิชาการเท่าที่ควร ทำให้การพัฒนาการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการขาดความรู้และทักษะ และความตระหนักในความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการ ทั้งที่ในความเป็นจริงหัวใจสำคัญของสถานศึกษาควรจะต้องอยู่ที่งานวิชาการ เนื่องจากเป็นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง ทั้งยังให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความพึงพอใจ รวมถึงเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาให้รู้สึกเชื่อมั่น และไว้วางใจในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษาอีกด้วย

3.2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

การศึกษาเกี่ยวกับผู้นำมีความสำคัญต่อผู้บริหารการศึกษา เป็นอย่างยิ่งเพราะการบริหารการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ต้องอาศัยการเป็นผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารการศึกษาต้องเรียนรู้และเข้าใจพื้นฐานของการเป็นผู้นำตั้งแต่ ความหมายผู้นำ ภาวะผู้นำ ตลอดจนความสำคัญ และการก้าวขึ้นไปเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องรู้ว่าภาวะผู้นำเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยสามประการ คือ ผู้นำ ผู้ตาม และสถานการณ์ โดยผู้นำต้องอาศัยอำนาจและอิทธิพลที่ตนมีอยู่ ประกอบกับอำนาจหน้าที่ ตามตำแหน่งที่ตนครอง เพื่อทำให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือมีความคิดคล้อยตาม อันจะส่งผลให้องค์การหรือกลุ่มประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (อาคม วัดโธสง. 2547: 18)

ชาญชัย อาจिनสมาจาร (2548: 48) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตไว้ว่า เป็นภาวะผู้นำทีมในโรงเรียนโดยส่วนใหญ่แล้ว ธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนมักถูกกำหนดโดยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้นำโดยตำแหน่ง เช่น ครูใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นำที่เป็นทางการสร้างบรรยากาศและให้สัตยาบันความเหมาะสมต่อคณะครูของเขาว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ต้องการเป็นอย่างยิ่ง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลเน้นกิจกรรมคุณลักษณะสี่ประการ นั่นคือสร้างวิสัยทัศน์ สร้างความไว้วางใจ ใช้ความเชี่ยวชาญ และพัฒนาทีม

ยนต์ ชุ่มจิต (2550: 238-239) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ดังกล่าวย่อมทำหน้าที่เป็น "ผู้นำทางการศึกษา" ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่เป็น "ผู้นำทางวิชาการ" ด้วย หรือกล่าวได้ว่า "ผู้นำทางการศึกษาคือผู้นำทางวิชาการ" ซึ่งมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ผู้นำทางการศึกษาโดยทางอ้อม เช่น ผู้นำรัฐบาล คณะรัฐมนตรี ผู้นำท้องถิ่นผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งคือผู้นำการศึกษาโดยตรง ได้แก่ บิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา พระสงฆ์และประชาชน เป็นต้น บุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำทางวิชาการมากกว่าบุคคลกลุ่มแรก ผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้นำทางวิชาการที่มีภาระหน้าที่มากมาย เช่น เป็นผู้นำองค์กรหรือผู้นำกลุ่ม เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ ให้คำปรึกษาหารือ เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้นำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการขององค์กร จะต้องทำหน้าที่ผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ และความประพฤติที่ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคตต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการบริหารจัดการบนพื้นฐานของความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการกำหนดภารกิจเป้าหมายที่ชัดเจน ทั้งยังต้องสื่อสารภารกิจเหล่านั้นให้กับบุคลากรมีความเข้าใจที่ตรงกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่น และโน้มน้าวให้บุคลากรปฏิบัติตามด้วยความยอมรับ ภายใต้การทำงานเป็นทีม ทั้งยังต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าทางด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตลอดจนให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางให้แก่บุคลากรให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่มุ่งหวัง

3.3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การพิจารณาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ต้องศึกษาจากองค์ประกอบหลายประการ ทั้งในส่วนคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งสามารถแสดงออกเป็นที่ประจักษ์แก่บุคลากรทั้งภายในและภายนอก โดยมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการมากน้อยเพียงใดนั้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญยิ่ง มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ดอลล์ (Doll. 1974: 196-197) ได้วิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะของการเป็นผู้นำ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า ผู้นำทางวิชาการศึกษาที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนที่มีลักษณะเอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้นำควรมีความรู้ลึกใจต่อความต้องการหรืออารมณ์ของสมาชิกของกลุ่ม ไม่มองลูกน้องว่าอยู่ในฐานะผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น จะต้องมองเขาในฐานะคนที่มีชีวิตจิตใจ มีความคิด มีความต้องการส่วนตัวด้วย
2. เป็นคนกระฉับกระเฉง ผู้นำจะต้องปฏิบัติตนให้สมาชิกเห็นว่าเป็นผู้มีความกระตือรือร้น มีความตื่นตัว ร่าเริงแจ่มใส
3. ได้รับการยอมรับจากสมาชิกว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม หมายถึง ผู้นำมิได้เป็นเพียงสมาชิกธรรมดาของกลุ่มเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมของผู้นำนั้นจะต้องสอดคล้องกับเกณฑ์เฉพาะของกลุ่ม มีความคิดเห็นที่ไม่แปลกแยกจากกลุ่มมากนัก
4. เป็นที่พึ่งของสมาชิก ครู นักเรียน คนงานภารโรง ซึ่งต่างก็รอความช่วยเหลือเมื่อเผชิญปัญหา ดังนั้นผู้นำจะต้องเป็นที่พึ่งของคนเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม
5. เป็นผู้ที่ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องเผชิญกับความตึงเครียด ความวิตกกังวล ผู้นำจึงจำเป็นต้องควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้
6. เป็นผู้มีสติปัญญาเนื่องจากในสถานศึกษาต่างๆ ประกอบไปด้วยคณะครูที่มีสติปัญญาดังนั้นผู้นำของผู้มีปัญญาจึงจำเป็นต้องมีปัญญาด้วย ผู้นำทางการศึกษาควรจะต้องมีความรอบรู้ทางวิชาการเป็นอย่างดี
7. เป็นผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำของตนเอง ผู้นำจำเป็นต้องรู้บทบาทของตนเองอย่างเหมาะสมความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาก็คงจะเกิดขึ้นได้ยาก

คเนเซวิก (Knezevick. 1984: 17-18) ได้กำหนดบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้

17 ประการ คือ

1. ความสามารถในการกำหนดทิศทางทางการปฏิบัติงาน (Direction Setter) ผู้นำจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. ความสามารถในการกระตุ้น ภาวะผู้นำ (Leader Catalyst) คือ มีทักษะในการ ใช้กระบวนการกลุ่มให้เกิดคุณค่าในการบริหารงาน ธรรมชาติของภาวะผู้นำและวิธีการโน้มน้าวใจคน
3. ความสามารถในการเป็นนักวางแผน (Planner) รู้กระบวนการวางแผน สามารถนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการวางแผน
4. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) เพื่อแก้ปัญหาด้วยความสุขุมและรอบคอบ
5. ความสามารถในการเป็นผู้จัดองค์การ (Organizer) เข้าใจเกี่ยวกับการจัดและการพัฒนาองค์การรวมทั้งพฤติกรรมขององค์การเป็นอย่างดี
6. ความสามารถในการเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ในวิชาชีพ
7. ความสามารถในการเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) โดยเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์และระบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
8. ความสามารถในการเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) การรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ดีทั้งในการพูดและการเขียนทั้งในและนอกองค์การ รู้จัดวิธีให้ข้อมูลข่าวสารและรู้หลักการประชาสัมพันธ์
9. ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้ง (Conflict Manager) การจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และรู้จักหากลวิธีที่ดีมาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
10. ความสามารถในการเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) การสามารถวินิจฉัยสาเหตุของปัญหา รู้กระบวนการแก้ปัญหา และสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
11. ความสามารถในการเป็นผู้วิเคราะห์และจัดระบบ (System Manager) เข้าใจรูปแบบของทฤษฎีการบริหารและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานได้อย่างชาญฉลาด
12. ความสามารถในการเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) การเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาการของมนุษย์ การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน การจัดการสถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร
13. ความสามารถในการบริหารงานบุคคล (Personal Manager) รู้เทคนิคในการสร้างภาวะผู้นำ รู้จักการเจรจาต่อรอง ยกย่องชมเชย และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

14. ความสามารถในการบริหารทรัพยากร (Resource Manager) ความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับการเงินของสถานศึกษา วัสดุ งานด้านธุรการ และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

15. ความสามารถในการเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) ต้องเข้าใจกระบวนการวัดและประเมินผล และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสถิติต่าง ๆ

16. ความสามารถในการเป็นนักประชาสัมพันธ์ (Public Relater) ต้องมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร รู้กระบวนการกลุ่ม และปฏิสัมพันธ์กับระหว่างบุคคล ตลอดจนการพิจารณาเลือกใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

17. ความสามารถในภาวะผู้นำในงานสังคม (Ceremonial Head) นอกจากความสามารถในการบริหารด้านต่าง ๆ แล้วจะต้องเป็นผู้นำในการร่วมงานสังคมด้วย

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221-224) ได้เสนอองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนไว้ 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน (Defining the School Mission) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน เป็นการกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและสร้างความเข้าใจในภารกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจำแนกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1.1 การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Framing School Goals) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนนั้นจะต้องมีความชัดเจน โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยให้ทีมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบต่อคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงาน จะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะไปสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียน

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communicating School Goals) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทราบโดยทั่วกัน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การประชุมคณะครู การชี้แจงในหนังสือคู่มือของโรงเรียน ฯลฯ และโดยรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพูดคุยกับครู เป็นต้น

2. การจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) การจัดการด้านการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริม และสนับสนุนของครู การเรียนของนักเรียนและการประสานการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

2.1 การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน (Supervising and Evaluation Instruction) การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนนั้น ผู้บริหารจะทำงานร่วมกับครูในด้านหลักสูตรและการสอน ผลงานของผู้บริหารจะต้องมั่นใจได้ว่าเป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอดไปสู่

การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียน โดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับกับครูทั้งทางด้านการนิเทศ และการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ

2.2 การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร (Coordinating Curriculum) หมายถึง พฤติกรรมการประสานงานกับครูในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล จุดประสงค์ตามหลักสูตรของโรงเรียน จะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน และคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง

2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring Student Progress) ผู้บริหารควรจะใช้ผลจากคะแนนทดสอบในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน

3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote School Climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และเจตคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instructional Time) เวลาที่ใช้ในการสอนของครูในห้องเรียนมักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็ก ที่เรียนซ้ำ รวมทั้งคำขอร้องต่าง ๆ จากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องหาทางควบคุมกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้ โดยการกำจัดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในการเรียนอย่างมีศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility) การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารนักเรียนและกับครู ซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมายในด้านความต้องการของนักเรียนและครู ผู้บริหารจะมีโอกาสสื่อสารเป้าหมายระดับต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนและครูทราบ

3.3 การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ รวมทั้งการให้รางวัลและการให้การยอมรับการทำงานของครู นับเป็นบทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารในการที่ทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น รางวัลที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์อาจไม่ใช่เงิน

เพียงอย่างเดียว หากแต่อาจจะเป็นคำชมเชยทั้งโดยส่วนตัวหรือการให้สังคมยอมรับโดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ และการให้รางวัลอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting Professional Development) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมขณะประจำการ รวมทั้งการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาบุคลากร และช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้

3.5 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and Enforcing Academic Standards) มาตรฐานทางวิชาการที่สูง และมีความชัดเจนจะเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และมาตรฐานที่สูงขึ้นนี้ จะแสดงได้จากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing incentives for learning) การส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการให้รางวัล และการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง และเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและในโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานระหว่างห้องเรียน และโรงเรียนในด้านการให้รางวัลเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

อัปเบน และฮิวส์ (Ubben; & Hughes. 1987: 97-98) ได้เสนอแนะพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษา ไว้ดังนี้

1. การทำงานตามเวลาที่กำหนด
2. การจัดบรรยากาศที่ดีภายในโรงเรียน
3. การมุ่งเน้นด้านวิชาการ
4. มีความคาดหวังต่อคณะครูและผลการปฏิบัติงานของครู
5. การทำงานด้านหลักสูตร
6. การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
7. การประเมินผลและการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

เวบบอร์ (Lashway. 2002: 2; อ้างอิงจาก Weber. 1989: 5) จำแนกองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน
2. การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. การสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู

4. การจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน

5. การประเมินผลโปรแกรมการสอน

นอกจากนี้เดบิวอส (Debevoise. 1989: 21) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มหรือความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ
2. เป็นผู้บริหารและผู้นำของโรงเรียน
3. มุ่งเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอน
4. มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานการสอนของครูในห้องเรียน

เดวิส และโทมัส (สมนึก ศรีจันทร์. 2545: 19; อ้างอิงจาก Davis; & Thomas. 1989) ได้กำหนดองค์ประกอบของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนไว้ 8 ประการ คือ

1. การกระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นด้วยในการพัฒนาโรงเรียนและคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความต้องการในการพัฒนาโรงเรียนและคาดหวังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

2. การมีบทบาทสำคัญในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอนผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้กระตือรือร้นในการทำงาน และพัฒนางานด้านการเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรม เช่น วางแผนด้วยความมั่นใจ ติดตามบริการบุคลากรในโอกาสต่างๆ เพื่อพัฒนาคณะครูผู้ร่วมทำงานโดยการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมกระตุ้นและสนับสนุนให้ความช่วยเหลือครูในทุกด้าน

3. การสร้างสิ่งจูงใจให้ครู ใช้ระบบการให้รางวัลสนับสนุนงานด้านการเรียนการสอนผู้บริหารโรงเรียนควรใช้ระบบการให้รางวัลแก่นักเรียนและครูที่มีการปฏิบัติงานยอดเยี่ยม เช่น การใช้คำขวัญเป็นแรงจูงใจในการทำงาน ยกย่อง รวมทั้งบำรุงรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีของคณะทำงาน

4. การติดตามดูแลความก้าวหน้าด้านการเรียนการสอน หลักฐานทางด้านเอกสารที่ดีมีประสิทธิภาพ คือ ผลความก้าวหน้าของนักเรียนจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละระดับ แต่ละชั้น และแต่ละคน หลักฐานเช่นนี้จะสะท้อนพฤติกรรมทางวิชาการที่สำคัญและมีคุณค่าทางการเรียนการสอน

5. การใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรบุคคลเพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและใช้อย่างสร้างสรรค์ โดยการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน การสนับสนุนความคาดหวังด้านการเรียนการสอนของครูส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

6. การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบ ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นระเบียบและปลอดภัย โดยการป้องกันสิ่งรบกวนในเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

7. การติดตามการปฏิบัติการสอนของครู ผู้บริหารโรงเรียนสามารถติดตามปัจจัยอื่นๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะสัมพันธ์กับการพัฒนางานด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนครูให้ใช้แผนการสอนและการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะนำไปสู่การสอนที่ดีกว่า ส่งเสริมให้ใช้นวัตกรรมที่สูงขึ้น เพื่อให้ครูมีความพึงพอใจในงานที่มากขึ้นและรู้ถึงความสามารถของตนเอง ให้รางวัลแก่ครูที่มีผลสัมฤทธิ์ดีโดยดูจากการกำหนดการบ้าน การทำงานซ้ำๆ ซึ่งจะสามารถช่วยนักเรียนที่มีปัญหาได้และให้คำชมแก่นักเรียนที่ปฏิบัติงานดี

8. การสังเกตการสอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ หน้าที่ทางด้านการเรียนการสอนที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล คือ การสังเกตครูผู้สอนในชั้นเรียนและติดต่อกับคณะครูร่วมปรึกษาหรือเกี่ยวกับหนทางที่จะปรับปรุงและแก้ปัญหาทางด้านการเรียนการสอน

สำหรับ เฮค และคณะ (Heck; et al. 1990: 95) ได้เสนอแนะองค์ประกอบโครงสร้างการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำวิชาการ ไว้ดังนี้

1. การกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน
2. การสื่อสารให้ทุกคนทราบว่าโรงเรียนคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง
3. การจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการสอนของครู
4. การจัดแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นให้
5. การนิเทศผลการปฏิบัติของครู
6. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ครูง (Krung. 1992: 69-82) ได้สังเคราะห์ภาระหน้าที่หลักของผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจ เป็นการวางเป้าหมายของสถานศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการติดต่อสื่อสารกับทั้งบุคลากรและนักเรียน

2. การจัดการหลักสูตร เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการประสานงานในการทำงานของครูและการรวบรวมผลการเรียนเพื่อใช้ตัดสินใจในการจัดรายวิชา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ข้อมูลที่ครูต้องการเพื่อใช้ในการวางแผนการสอน และทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการวิจัยหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ

3. การนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ในการนิเทศตรวจสอบเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การให้การช่วยเหลือบุคลากรเป็นรายบุคคลและสะท้อนผลวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยมีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนและประเมินการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู

4. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือครูและนักเรียนเพื่อปรับปรุงและช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองถึงที่มาและเหตุผลในความต้องการในการปรับปรุง

5. การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน เป็นหลักการสำคัญเริ่มต้นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกระตุ้นให้เกิดอย่างสร้างสรรค์ภายใต้เงื่อนไขของความต้องการในการปรับปรุงของบุคลากรและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะค้นหาวิธีการป้องกันความขัดแย้งภายในที่จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

วิลด์ี้ และเดมม็อค (Wildy; & Dimmock. 1993: 43-61) ได้เสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการว่าเป็นภาระงานของผู้บริหารเองหรือการมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติแทน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยภาระงานที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานของโรงเรียน
2. เตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอน
3. กำกับติดตามนิเทศครู
4. อำนวยความสะดวกหรือประสานงานในการส่งเสริมสัมพันธภาพของบุคลากร

แคมป์เบลล์, บริดจ์, และนูสทรานด์ (Campbell; Bridge; & Nustrand. 1997: 225-227) ได้เสนอบทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาในฐานะผู้นำไว้ 4 ประการ คือ

1. ต้องเป็นผู้จัดดูงาน
2. เป็นผู้สื่อความหมาย
3. เป็นผู้นำทางการศึกษา
4. เป็นผู้บังคับบัญชา

แมคอีแวน (McEwan. 1998: 13) ได้เสนอภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผลว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ

1. การสถาปนาเป้าหมายทางวิชาการที่ชัดเจน
2. การจัดการทีมงาน
3. การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
4. การสื่อสารพันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

5. การตั้งความคาดหวังที่สูงเกี่ยวกับทีมงาน

6. การพัฒนาครูให้เป็นผู้นำ

7. การสร้างและรักษาเจตคติที่ดีของนักเรียน ทีมงานและผู้ปกครอง

เซย์ฟาร์ธ (Seyfarth. 1999: 165-273) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไว้ 5 ด้าน คือ

1. มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร

2. การประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน

3. การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. การประเมินผลการสอนของครู

5. การวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ

สมิตส์ และแอนดรูส์ (สมคิด สร้อยน้ำ. 2547: 25; อ้างอิงจาก Smith; & Andrews. 2004:

73) ได้เสนอให้ผู้นำทางวิชาการให้น้ำหนักความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

1. หลักสูตรและผลลัพธ์ที่ได้จากการสอน

2. การดำเนินการที่มุ่งสู่เป้าหมายของโรงเรียน

3. การแสดงบทบาทของผู้นำทางวิชาการ

แอนเดอร์สัน (Anderson. 2000: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่มี

ประสิทธิภาพของครูผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาและศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง 132 คน พบว่ากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีพฤติกรรมที่ปรากฏชัด ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการสื่อสาร

2. การจัดการหลักสูตรและการสอน

3. การควบคุมดูแลการนิเทศการสอน

4. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

5. การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

มอร์แกน (Morgan. 2000: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงบทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการเขตพื้นที่ (District Superintendent) ในรัฐ Missouri โดยศึกษาใน 4 บทบาท ดังนี้

1. การจัดเตรียมวิสัยทัศน์ในด้านการสอน โดยการวางแผนการสอนและการร่วมมือกันในการพัฒนาเป้าหมาย

2. การประเมินผลและตรวจสอบการสอน

3. การพัฒนาผู้นำทางวิชาการในเขตพื้นที่
4. การสื่อสารความคาดหวังในด้านการเรียนการสอนต่อเพื่อนร่วมงานและชุมชน

ลูอิส (Louis. 2002: บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ข้อสรุปดังนี้

1. การวางแผนการเรียนการสอน
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เฮนเดอร์สัน (Henderson. 2007: Abstract) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าประสิทธิภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดจากองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดภารกิจสื่อสารเป้าหมายของสถานศึกษา
2. การประสานงานหลักสูตร
3. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน
4. การดูแลการจัดการเรียนการสอน
5. การพัฒนาบุคลากร

แมคคาร์ธี (Macarthy. 2009: Abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งศึกษาในบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่

1. มิติด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา
2. มิติด้านการจัดการเรียนการสอน
3. มิติด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

ถวิล มาตรเยี่ยม (2544: 126) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 8 ด้าน คือ

1. การกระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นด้วยในการพัฒนาโรงเรียนและคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น
2. การมีบทบาทสำคัญในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ
3. การสร้างสิ่งจูงใจให้ครูและใช้ระบบการให้รางวัลที่สนับสนุนงานวิชาการ
4. การติดตามดูแลความก้าวหน้าด้านวิชาการ
5. การใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์
6. การสร้างสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบ

7. การติดตามดูแลการปฏิบัติการสอนของครู

8. การสังเกตการณ์สอนของครูและให้ข้อมูลย้อนกลับ

วิชญ์ จุลวรรณ (2547: 94-95) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติจังหวัดสระบุรี สรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ประกอบที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ 8 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้นำในการบริหารจัดการเพื่อผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความเจริญอย่างรวดเร็ว

3. ด้านความสามารถ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่จะสามารถนำการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาสู่สถานศึกษา อันจะส่งผลต่อการยอมรับและความร่วมมืออย่างมั่นใจของผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านบุคลิกภาพ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างคุณสมบัติของผู้บริหารทางวิชาการให้มีความเชื่อมั่นตนเองที่จะทำให้ผู้ร่วมงานเกิดศรัทธายอมรับและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจนประสบผลสำเร็จและส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของสถานศึกษา

5. ด้านการนิเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้นำในการเป็นผู้นิเทศและให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือแก่ครูอาจารย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลัก อันเป็นปัจจัยอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ด้านการวางแผน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยทำให้มองเห็นภาพของโรงเรียนว่าขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใดและต้องการจะพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ด้านการอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการจะต้องแสดงบทบาทในด้านการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนทุกๆ ด้าน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

8. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของนักวิชาการของนักวิชาการหลายท่าน มีความคิดเห็นในบางส่วนที่สอดคล้องร่วมกัน และมีบางส่วนที่แตกต่างกันไปตามบริบทของการศึกษา เพื่อให้ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ มาสังเคราะห์กำหนดเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังที่แสดงในตารางสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการดังต่อไปนี้

ตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	การกำหนดภารกิจ	การสื่อสารเป้าหมาย	การจัดการหลักสูตร	การติดตามผลตามผลการปฏิบัติของครู	การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน	การจัดหาทรัพยากร	การพัฒนาบุคลากร	การสร้างแรงจูงใจครู
Hallinger & Murphy (1985)	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
Ubben & Hughes (1987)			✓	✓	✓				
Weber (1989)	✓		✓	✓	✓	✓			
Heck and others (1990)	✓	✓		✓	✓	✓	✓		

ตาราง 4 (ต่อ)

ภาวะผู้นำ ทางวิชาการ	การกำหนดภารกิจ	การสื่อสารเป้าหมาย	การจัดการหลักสูตร	การนิเทศติดตามผลการ ปฏิบัติของครู	การส่งเสริมบรรยากาศ การเรียนรู้	การตรวจสอบความก้าวหน้า ทางการเรียน	การจัดหาทรัพยากร	การพัฒนาบุคลากร	การสร้างแรงจูงใจครู
Krug (1992)	✓		✓	✓	✓	✓			
McEwan. (1998)	✓	✓		✓	✓			✓	
Anderson (2000)	✓	✓		✓	✓	✓			
Smith & Andrews (2004)		✓	✓			✓	✓	✓	✓
Handerson (2007)	✓	✓	✓		✓	✓		✓	
รวม	7	6	6	7	7	7	2	4	2

จากตาราง 4 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ จะเห็นได้ว่าแนวคิดของนักวิชาการทั้ง 9 ท่าน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีจุดร่วมในการกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการโดยมีค่าน้ำหนักเฉลี่ยสูงสุดคือ 7 ได้แก่ การกำหนดภารกิจ การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน รองลงมามีค่าน้ำหนักเฉลี่ย 6 ได้แก่ การสื่อสารเป้าหมาย และการจัดการหลักสูตร ค่าเฉลี่ยน้ำหนัก 4 ได้แก่ พัฒนาบุคลากร และค่าเฉลี่ยน้ำหนัก 2 ได้แก่ จัดหาทรัพยากร และสร้างแรงจูงใจครู ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีค่าน้ำหนักความคิดเห็นของนักวิชาการมากกว่า 5 ท่าน เนื่องจากค่าน้ำหนักแสดงให้เห็นถึงแนวคิดและทัศนะของนักวิชาการมากกว่าครึ่งหนึ่งที่คิดเห็นตรงกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการใน 6 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการปฏิบัติของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

3.3.1 การกำหนดภารกิจ

การกำหนดภารกิจ นับว่าเป็นหน้าที่และบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการกำหนดสิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการหรือปฏิบัติเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการนั้น จะมีส่วนในการควบคุมทิศทางการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบ และช่วยให้บุคลากรภายในสถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีเป้าหมาย ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และสามารถช่วยให้การจัดสรรหน้าที่และภาระงานได้อย่างเหมาะสม มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะในเรื่องการกำหนดภารกิจ ไว้ดังนี้

ความหมายการกำหนดภารกิจ

คนเซวิช (อาคม วัตโธสง. 2547: 74-75; อ้างอิงจาก Knezevich. 1984) ให้ความหมายของการกำหนดภารกิจไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction Setter) ผู้นำจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ จึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221) ให้ความหมายของการกำหนดภารกิจไว้ว่า หมายถึง การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีความชัดเจน และเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยให้ทีมงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายในด้านการปฏิบัติงานจะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ นอกจากนั้นเป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครู ในการที่จะไปสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียน

ธงชัย สันติวงษ์ (2545: 113-114) ให้ความหมายของการกำหนดภารกิจไว้ว่า หมายถึง วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ก็คือจุดหมายปลายทางของการดำเนินงาน โดยวัตถุประสงค์จะมีทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ระยะสั้นที่กำหนดขึ้นต่อเนื่องกัน จะต้องมีลักษณะสอดคล้องและเสริมต่อวัตถุประสงค์ระยะยาวที่เลือกไว้ ขณะเดียวกันก็จะมีส่วนในการกำหนดคุณลักษณะของวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงในระยะยาวด้วย

วีระชาติ วิลาศรี (2549: 28) ให้ความหมายของการกำหนดภารกิจว่า เป็นการกำหนดเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการมีส่วนร่วมของทีมงานในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การกำหนดภารกิจ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางเป้าหมายการปฏิบัติงานของสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียน

การสอน กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน จัดสรรหน้าที่แก่บุคลากรโดยยึดความสามารถเป็นหลัก ง่ายต่อการให้ครูนำไปใช้ และเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย

หลักการกำหนดภารกิจ

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2546: 76-78) ให้หลักการกำหนดพันธกิจว่าให้อยู่ในรูปของผลลัพธ์สำคัญที่ความต้องการ หรือเป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการในอนาคต ซึ่งองค์การจะต้องพยายามทำให้เกิดขึ้น ส่วนเป้าหมาย คือการระบุวัตถุประสงค์ให้มีความหมายชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการบรรลุถึงสิ่งที่ต้องการ โดยการกำหนดเป้าหมายของแต่ละฝ่ายงานจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรกำหนดเป้าหมายที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์การ

2. สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดประสิทธิภาพในการทำงานของแต่ละฝ่าย
3. สามารถเป็นสิ่งที่ชี้นำการทำงานของฝ่ายงานและพนักงานในฝ่าย
4. สามารถเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายระดับส่วนงานที่มีลำดับขั้นต่ำกว่าต่อไป

วิล ออกกิวเจอร์ (2549: 20) ให้หลักการในการกำหนดภารกิจของโรงเรียนว่า ต้องมีความชัดเจน โดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยทีมงานมีส่วนในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะต้องรวมถึงความรับผิดชอบของคณะครูเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายของโรงเรียนจะต้องมีลักษณะที่ง่ายต่อครูในการที่จะนำไปสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ในห้องเรียน

หลักการกำหนดภารกิจที่ได้กล่าวมานั้น ลักษณะที่สำคัญคือต้องง่ายต่อการนำไปปฏิบัติและชัดเจน ตลอดจนมีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติที่หลากหลาย พร้อมทั้งต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของภารกิจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้บริหารสถานศึกษากับการกำหนดภารกิจ

สถานศึกษาจะขับเคลื่อนไปในทิศทางใด ภารกิจและเป้าหมายของสถานศึกษาจะเป็นตัวกำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรกำหนดลักษณะของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุไว้ให้ชัดเจน จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปราบรื่น มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดภารกิจ ดังนี้

ฮอริงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ ดังนี้

1. พิจารณาว่าในปีนั้น ๆ บุคลากรของโรงเรียนควรจะมุ่งเน้นความสนใจและทุ่มเทพยายามลงไปกิจกรรมใด
2. กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน โดยเน้นที่ผลลัพธ์ทางการเรียนของนักเรียน
3. กำหนดเป้าหมายที่ระบุวัตถุประสงค์ย่อย และกำหนดขอบข่ายงานที่สามารถจัดการได้
4. นำข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบันเข้ามาใช้ในการกำหนดเป้าหมาย
5. จัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับครูและบุคลากรอย่างชัดเจน
6. ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
7. ดำเนินการให้เป้าหมายในทางปฏิบัติสามารถวัดได้ด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการกำหนดภารกิจ คือการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดภารกิจ โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษามาเป็นส่วนในการกำหนดเป้าหมาย โดยที่เป้าหมายต้องมีความชัดเจนและเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

3.3.2 การสื่อสารเป้าหมาย

หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาคือการดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้รับทราบในเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษามีการดำเนินงานไปอย่างมีเป้าหมายและประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้ การสื่อสารต้องไปเป็นไปอย่างชัดเจน และงานต่อการนำไปปฏิบัติ จึงจะส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จ ลุล่วง จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสื่อสารภารกิจในหลากหลายบริบท ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้นำเสนอไว้ดังนี้

ความหมายของการสื่อสารเป้าหมาย

คเนเชวิช (อาคม วัดไธสง. 2547: 74-75; อ้างอิงจาก Knezevich. 1984: 19) ให้ความหมายของการสื่อสารเป้าหมายไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานและรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ดีทั้งในการพูดและการเขียน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยที่ผู้นำจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน

ฮอริงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221) ให้ความหมายของการสื่อสารเป้าหมายไว้ว่า หมายถึง การสื่อสารวิสัยทัศน์ของผู้บริหารไปสู่ครู เจ้าหน้าที่ และนักเรียนโดยที่ภารกิจนั้นจะต้องได้รับการสื่อสารจนเกิดเป็นวัตถุประสงค์ร่วมของโรงเรียน ทั้งต้องดำรงอยู่หรือถูกเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในระดับห้องเรียนทั่วทั้งโรงเรียน และสื่อสารเป้าหมายดังกล่าวไปยังผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วทั้งโรงเรียน

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 6) ให้ความหมายของการสื่อสารเป้าหมายไว้ว่า หมายถึง การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในที่ทำงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน สามารถประสานความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นมาจากสมาชิกทุกคนร่วมกันกำหนดอย่างชัดเจน และทุกฝ่ายพึงพอใจ

จากการศึกษาความหมายในเรื่องการสื่อสารเป้าหมายของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารเป้าหมาย หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยชี้แจงทำความเข้าใจ ปรีกษาพูดคุย ทบทวนความเข้าใจเป็นระยะๆ ใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีความหลากหลาย

หลักการสื่อสารเป้าหมาย

ในการจะถ่ายทอดภารกิจ หรือเป้าหมายขององค์การไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ และมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนนั้น การติดต่อสื่อสารเป็นบทบาทหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติได้อย่างเชี่ยวชาญ เพื่อให้การถ่ายทอดภารกิจและเป้าหมายเป็นไปอย่างสมบูรณ์ อันจะนำไปสู่ทิศทางการดำเนินงานเดียวกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา

เบอร์นาร์ด (Barnard. 1988: 165-166) ให้หลักการสื่อสารเป้าหมายไว้ว่า ผู้บริหารควรคำนึงถึงหลักการสื่อสารและเงื่อนไขที่จำเป็นในการสื่อสาร ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1. การสื่อสารนั้นจะต้องสร้างความเข้าใจหรือทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจในข่าวสารที่ส่งออกไป
2. การสื่อสารที่ส่งออกไปจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ขององค์กร
3. การสื่อสารนั้นควรจะต้องสอดคล้องกับความสนใจของผู้รับข่าวสารนั้นเป็นส่วนใหญ่
4. บุคคลที่รับข่าวสารนั้นต้องสามารถที่จะปฏิบัติหรือยินยอมรับข่าวสารนั้นได้ทั้งด้านจิตใจและร่างกาย ถ้าหากข่าวสารนั้นไม่เป็นที่ยอมรับ ข่าวสารนั้นก็จะถูกละเลยหรือขัดแย้งได้

วิลด์ ออกกิกจัวร์ (2549: 20) ให้หลักการสื่อสารที่ดีว่า ประกอบด้วย

1. มีความชัดเจน
2. มีช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้ปฏิบัติที่หลากหลาย
3. มีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของภารกิจ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

เห็นได้ว่าหลักการสื่อสารเป้าหมายจะคำนึงถึงความชัดเจนและความสอดคล้องกับเป้าหมายของภารกิจเป็นสำคัญ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างถูกหลักการจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้บริหารสถานศึกษากับการสื่อสารเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถที่จะถ่ายทอดลักษณะของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุได้อย่างชัดเจน ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้สื่อสารภารกิจจึงเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอย่างรอบคอบและชัดเจน เพื่อให้ภารกิจและเป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จ มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการกำหนดภารกิจ ดังนี้

ลิเคิร์ท (Likert, 1970: 4) กล่าวถึง สัมพันธภาพของการสื่อสารในองค์การที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง การสื่อสารระหว่างบุคคลดังกล่าวเป็นจุดกลางของความเกี่ยวพันของสิ่งอื่นๆ อีกมากมายตามมาซึ่งผู้บริหาร มีความรับผิดชอบต่อการที่จะให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ขององค์การ และทักษะด้านการสื่อสารของผู้บริหารเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อความสำเร็จดังกล่าวมาก ดังนั้นในการสื่อสารผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาเป้าหมายของการติดต่อสื่อสารก่อน แล้วพิจารณาว่าเราจะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้ได้อย่างไร โดยทั่วไปแล้วลักษณะของการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา จะเกิดขึ้นภายใต้ภาวะที่มีอยู่ในองค์การทั้งหมดในองค์การแต่ละองค์การนั้น ต่างก็มีพฤติกรรมเฉพาะของตนในการที่จะนำเอาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy, 1985: 221) ให้หลักการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน (Communicating School Goals) ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องทำการสื่อสารเป้าหมายสำคัญของโรงเรียนไปยังครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและตัวนักเรียน โดยที่ผู้บริหารต้องแน่ใจว่า ครู ผู้ปกครอง นักเรียนมีความเข้าใจต่อความสำคัญของเป้าหมายของโรงเรียนโดยมีการปรึกษา พูดคุย ทบทวนความเข้าใจเรื่องเป้าหมายกับผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดสื่อสารและการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และงบประมาณ ในการสื่อสาร สามารถสื่อสารได้ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

เฮค และคณะ (Heck; et al. 1990: 110-122) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสื่อสารเป้าหมายด้านวิชาการ หรือเป้าหมายการเรียนการสอนให้ครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองได้ทราบโดยทั่วกัน

สมยศ นาวิกาน (2545: 37) กล่าวว่า สัมพันธภาพของการสื่อสารในองค์การที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง การสื่อสารระหว่างบุคคลดังกล่าวเป็นจุดกลางของความเกี่ยวพันของสิ่งอื่น ๆ อีกมากมายตามมา ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อการที่จะให้ได้มาซึ่งความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย หรือจุดประสงค์ขององค์การ และทักษะด้านการสื่อสารของผู้บริหารเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อความสำเร็จดังกล่าวมาก การติดต่อสื่อสารตามความหมายของการบริหารจะให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการติดต่อสื่อสาร ว่ามีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่รอบตัวเราอย่างไร ดังนั้น ในการอภิปรายด้านการสื่อสารจำเป็นต้องพิจารณาเป้าหมายของการติดต่อสื่อสารก่อน แล้วพิจารณาว่า เราจะบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นอย่างไร

ผู้บริหารสถานศึกษากับการสื่อสารเป้าหมาย คือ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของหน่วยงานและรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารที่ดีทั้งในการพูดและการเขียน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในระดับห้องเรียนทั่วทั้งสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

3.3.3 การจัดการหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรเป็นอย่างดี พร้อมกับสามารถบริหารจัดการหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนสูงสุด

ความหมายของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตร

การจัดการหลักสูตร เป็นภาระงานที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการภายในสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างราบรื่น เนื่องจากหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจหรือหลักของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นการให้การสนับสนุนทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสอดคล้องเป็นไปตามหลักสูตร ตลอดจนต่อยอดพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละแห่งจะช่วยให้ผลลัพธ์ของสถานศึกษายกระดับคุณภาพได้โดยง่าย มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรและการจัดการหลักสูตร ไว้ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981: 206) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง แผนงานที่อธิบายถึงขอบข่ายและการจัดการเตรียมโปรแกรมการศึกษาในสถาบันการศึกษา ในแผนงานอาจประกอบด้วยข้อความที่บอกถึงความต้องการเป็นหลัก ที่เป็นแนวทางสำหรับวางแผนการสอน วัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา โครงสร้าง เนื้อหาสาระและกระบวนการที่เกี่ยวข้องคลอบคลุมการประเมินคุณค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร และระบบหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 24) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกสังคม ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้หลักสูตรยังมีความหมายเป็น 3 ประการ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์หรือทฤษฎี หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

รุจิรี ภูสาระ (2545: 77) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมาจากภาษาละตินว่า Racecourse แต่เมื่อนำมาใช้การศึกษาหลักสูตร คือ แผนการเรียนประกอบด้วย เป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหาซึ่งจะรวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายสุดจะต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการเรียน

ศิริวรรณ สุวรรณการ (2547: 36) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมและมวลประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สถานศึกษา และครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในทางที่ดีขึ้นเป็นไป ตามเป้าหมายที่ต้องการ

ปวีศา เรืองพานิช (2553: 14) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง เอกสารที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดความครอบคลุมของเนื้อหาสาระที่จะกระทำการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนโดยผู้สอนจะต้องนำไปใช้เป็นตัวกำหนดในเนื้อหาที่จะสอน

จากแนวคิดของนักวิชาการในการให้ความหมายของคำว่าหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ เป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ โดยผ่านมวลประสบการณ์

ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ จากนั้นครูมีบทบาทในการนำไปวางแผนการจัดการการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ความหมายของการจัดการหลักสูตร

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy. 1985: 222) ให้ความหมายของการจัดการหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการประสานงานกับครูในด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งจุดประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอนในห้องเรียน และคะแนนการสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่จะต้องสร้างความเข้าใจกับครูในสถานศึกษาในด้านการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติให้มากที่สุด

ครูง (Krung. 1992: 69-82) ให้ความหมายของการจัดการหลักสูตรว่า เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ การประสานงานในการทำงานของครูและการรวบรวมผลการเรียนเพื่อใช้ตัดสินใจในการจัดรายวิชา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ข้อมูลที่ครูต้องการเพื่อใช้ในการวางแผนการสอน และทั้งยังต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการวิจัยหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ

วิโรจน์ เสียงไพเราะ (2546: 49) ให้ความหมายของการจัดการหลักสูตรว่า หมายถึง ความสามารถในการให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาแก่บุคลากรด้านการสอนในโรงเรียน นอกจากนั้นยังต้องจัดให้มีการประสานงานและกำกับดูแลให้ครูสอน และประเมินผลได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น การประสานงานด้านการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้

เพียรพันธ์ กิจพาณิชย์เจริญ (2552: 5) ให้ความหมายของการจัดการหลักสูตรว่า หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมให้ครูจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถานศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การบริหารจัดการการใช้หลักสูตร การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

จากแนวคิดของนักวิชาการในการให้ความหมายในหลากหลายทัศนะสามารถสรุปได้ว่าการจัดการหลักสูตร คือ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการกำกับดูแลพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมการดำเนินงานสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ เข้าร่วมการประเมินหลักสูตร อำนวยความสะดวกในการจัดทำหลักสูตร และสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

ความสำคัญของหลักสูตร

ในการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถจัดการหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักในความสำคัญของหลักสูตรจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เพราะจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าถึงเป้าหมายและเห็นคุณค่าของการดำเนินงานภายใต้หลักสูตรสถานศึกษา จากการศึกษางานวิจัยพบว่านักวิชาการที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร มีดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 23-24) ได้จำแนกความสำคัญของหลักสูตรไว้ 3 ด้านคือ

1. งานด้านหลักสูตรและการสอนทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนการเรียนการสอน

สิริกร มณีรินทร์ (2545: 3-4) จำแนกความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญของส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2545: 1-2) ได้จำแนกความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนและพัฒนามั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2. หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกผิด เข้าใจและศรัทธาในความซื่อตรงของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียนและช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระเข้าใจในความรับผิดชอบ

นิตยา สุวรรณศรี (2545: 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า การจัดการศึกษาจะสำเร็จไปด้วยดีจะต้องมีการวางแผนหรือการกำหนดนโยบาย ถ้าจะเปรียบความมุ่งหมายของการศึกษา

ที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นอุดมการณ์ในการจัดการศึกษาหลักสูตรก็เปรียบได้กับแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้อุดมการณ์ดังกล่าวบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ และถ้าต้องการทราบว่าประชากรของประเทศใดมีคุณลักษณะอย่างไร มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด ประเทศควรเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ เป็นต้น ให้ดูจากการศึกษาของประเทศนั้น ทั้งนี้เพราะความสามารถในการจัดการศึกษาได้ทั่วถึง มีความเสมอภาค ระดับการศึกษาของประชากรในสังคม สัดส่วน และปริมาณของผู้ได้รับการศึกษาสาขาต่าง ๆ ย่อมสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยและชี้ให้เห็นศักยภาพของประชากรของประเทศในด้านต่าง ๆ การที่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึงและเสมอภาค ทำนองเดียวกันสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เป็นต้น ย่อมชี้ให้เห็นศักยภาพในด้านนั้น ๆ ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงไร และถ้าหากต้องการทราบและรู้ให้ลึกซึ้งลงไปอีก ก็จำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษา ระดับต่าง ๆ ของประเทศนั้นเพราะหลักสูตรจะชี้ชัดลงไปว่า มีการสอนอะไร เน้นอะไร เช่น เน้นในด้าน ภาษา ศิลปกรรม หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเน้นหลักด้านใดก็ตามย่อมแสดงความรู้และศักยภาพของประชากรในด้านต่าง ๆ

สุรีย เพลี้ย (2553: 21) ให้ความสำคัญของหลักสูตรต่อการเรียนการสอนว่า หลักสูตรเป็นเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงานของการจัดการศึกษา เสริมสร้างทักษะ ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และปลูกฝังเจตคติ ค่านิยมและการพัฒนาความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนทุก ๆ ด้านทั้ง ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อีกทั้งเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ครูผู้สอนทุกคนจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึงความสำคัญหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรมีหน้าที่สำคัญในการกำหนดแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตรงความมุ่งหมายของเป้าหมายในการจัดการศึกษา ทั้งยังมีส่วนให้การจัดการเรียนการสอนครูให้สอดคล้องไปกับหลักสูตร ซึ่งส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการหลักสูตร

การจัดการหลักสูตร ถือเป็นการบริหารจัดการและประสานความต้องการของทุกฝ่ายทั้ง ครูผู้สอน นักเรียน และชุมชน ให้หลอมรวมเป็นหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหา และเข้าใจความต้องการของทุกฝ่าย และควบคุมการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วง นักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2544: 9-13) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการหลักสูตร โดยการจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศที่ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ไว้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิต และปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยตรง แต่เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางจะเขียนไว้ครอบคลุมค่อนข้างกว้าง ถ้าสถานศึกษาเห็นว่ามาตรฐานการเรียนรู้มีอยู่แล้วก็อาจจะกำหนดเฉพาะสาระการเรียนรู้เฉพาะท้องถิ่น

3. ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานำมากำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้รายปี กำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสม

4. ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แบ่งแยกตามรายหัวข้อแต่ละระดับชั้น เรียนในการบูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ซึ่งเมื่อรวมทุกหน่วยเข้าด้วยกันจะสมบูรณ์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นรายภาคหรือรายปี

วีชรี บุรณสิงห์ (2544: 47-48) กล่าวว่าหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการจัดการหลักสูตรมีดังนี้

1. เป็นผู้นำในการใช้หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงการแก้ไขหลักสูตร
2. ศึกษาและทำความเข้าใจในหลักสูตรอย่างกระจ่างชัด สามารถควบคุมดูแลให้คำแนะนำแก่ผู้สอนให้ดำเนินการจนบรรลุจุดหมายของหลักสูตรได้
3. กำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตร
4. จัดหาวัสดุหลักสูตรที่ทันสมัยและให้มีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนผู้สอน
5. ควบคุมดูแลติดตามผลการใช้หลักสูตรสนับสนุน ส่งเสริมและนิเทศการใช้หลักสูตรและการสอน ให้กำลังใจ และช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
6. ประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสำหรับโรงเรียนของตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544: 37-38) กล่าวว่า การจัดการหลักสูตรเป็นบทบาทที่ผู้บริหารพึงปฏิบัติ ได้แก่

1. การจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แนวการสอน กำหนดการสอน คู่มือครู ให้เพียงพอและครบทุกระดับชั้นเรียน

2. พัฒนาตนเองและครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอโดยเข้าร่วมประชุม สัมมนา อบรม ฟังการอภิปราย หรือสนทนาร่วมกับผู้มีความรู้ด้านหลักสูตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. ผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน ตั้งแต่หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ ตลอดจนถึงการวัดผลและประเมินผล โดยอาจตั้งเป็นคณะทำงาน ทำการศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งควรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธานผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์และครูผู้สอนแล้วเผยแพร่ให้ทุกคนทราบ

4. วางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนเพื่อชี้แจง แนะนำ ทบทวนหลักสูตร ก่อนเปิดภาคเรียนหรือก่อนลงมือสอน

5. นิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้โดยพิจารณาจากรายงานต่าง ๆ เช่น บันทึกการสังเกตการณ์สอน แผนการสอน คุณภาพและความรู้ความสามารถของนักเรียน

6. ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุทั้งในส่วนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และในส่วนของปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

7. สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ดำเนินการศึกษาหลักสูตรและการนำไปใช้ในชั้นมัธยมศึกษา และศึกษาแนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการในองค์ประกอบด้านการจัดการหลักสูตร ต้องมีหน้าที่การแนะนำและให้ความรู้แก่ครูเพื่อให้ครูมีความรู้ในเรื่องการจัดทำหลักสูตร และจัดให้มีการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรครบทั้งวงจร ได้แก่ การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร ตลอดจนให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ครูในการจัดทำหลักสูตร ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการสร้างขวัญกำลังใจ

3.3.4 การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครู จำเป็นต้องได้รับการติดตาม เพื่อให้ครูได้รับผลย้อนกลับและนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และสร้างความมั่นใจว่าสิ่งที่ครูดำเนินการในชั้นเรียนสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะในนิยามของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ไว้ดังนี้

ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู อาจจัดทำได้หลากหลายรูปแบบทั้งจากการที่จัดให้มีการนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ หรือจัดให้มีการนิเทศโดยการดำเนินการกันเองภายในสถานศึกษาหรือโดยผู้บริหารทำการนิเทศเอง ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูเป็นอย่างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการนำไปใช้บริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องการนิเทศการศึกษาเพิ่มเติม พบว่านักวิชาการหลายท่าน ได้นำเสนอความคิดเห็นในเรื่องการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ดังนี้

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 222) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในระดับห้องเรียน การให้การสนับสนุนด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียนโดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับกับครูทั้งทางด้านงานนิเทศและการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในที่สุด

โกลแฮมเมอร์ และคณะ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2545:222; อ้างอิงจาก Goldhammer; et al. 1980) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จะกระตุ้น แนะนำ แก่ครูในสถานศึกษา ให้ได้มีพัฒนาการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนมาใช้โดยเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน

กลิคแมน และคณะ (Glickman; et al. 1998: 8) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน

นิตยา ทองไทย (2542: 18) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ให้การนิเทศ ผู้รับการนิเทศ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ดำรง ปักเขตานัง (2544: 44) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในทุกๆ ด้านและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

บุญเลิศ ชัยเดช (2548: 8) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร

มนู อาลี (2551: 14) ให้ความหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่าหมายถึง การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการร่วมมือกันทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมทุกอย่างระหว่างผู้บริหาร การนิเทศโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือพยายามที่จะช่วยเหลือครูแก้ปัญหาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพและยังเป็นการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ซึ่งผลจากการพัฒนาครูในขั้นสุดท้ายคือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่าการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างมิตรไมตรีและสัมพันธ์ที่ดีแก่ครู ให้คำแนะนำในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นิเทศการสอน จัดหาพี่เลี้ยงสอนงาน กระตุ้นการทำงาน และปลุกฝังให้พัฒนาการทำงานอย่างยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เกิดขึ้นจากการความต้องการในการให้ความช่วยเหลือและข้อแนะนำแก่ครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูไว้ดังนี้

กู๊ด (Good. 1973: 6) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูหรือการนิเทศการศึกษาว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือและจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์การศึกษาช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีสอน

กวินน์ (กชมน สถาปิตานนท์. 2546: 45; อ้างอิงจาก Gwynn. 1974: 27-31) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจนักเรียนดีขึ้น
2. เพื่อช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน
3. เพื่อช่วยครูในการจัดหาและเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

4. ช่วยให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
5. สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความรู้ความสามารถพิเศษและประสบการณ์ของเขามาใช้ให้เป็นประโยชน์ สามารถแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร
6. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักประเมินผลการเรียนของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
7. กระตุ้นให้ครูรู้จักประเมินผลงานของตนเอง
8. ช่วยให้ครูมีความรู้สึกว่าได้รับผลสำเร็จ อบอุนใจ ปลอดภัย และมีความเชื่อมั่น
9. กระตุ้นให้ครูร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตร เพื่อปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น
10. ช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อช่วยให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียนและเด็ก

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 178) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การพัฒนาหลักสูตร สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีให้แก่ครู

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545: 29) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า หมายถึง การจัดโดยบุคลากรภายในโรงเรียนนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือประสานงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนและเป็นการพัฒนาครูให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพ มีความมั่นใจในการทำงาน พร้อมทั้งมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอันจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 20) ให้จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นการมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู โดยการนิเทศการสอนให้ข้อมูลแก่ครูในด้านการสอนเพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนของตน ช่วยให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการสอนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพการสอนของครู
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อคุณภาพของนักเรียน ส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียน สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2546: 21) ให้จุดมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูว่า คือการจัดขึ้นโดยบุคลากรภายในสถานศึกษานั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือประสานงาน

ทางด้านวิชาการของโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพการสอนของครู สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

อำพร ศรีประทุม (2546: 30) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูไว้ว่า คือ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นการไปสู่เป้าหมายในการช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนครูให้ช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

มนู อาลี (2551: 15) กล่าวว่า การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การนิเทศการศึกษาบรรลุผลและเกิดประสิทธิภาพ เป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษา เตรียมงาน ตลอดจนติดตามผลงานและการจัดการให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาคณะพัฒนางาน ประสานสัมพันธ์ สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลที่มีคุณภาพสูงและเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพต่อไป

ดังนั้นจุดมุ่งหมายการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของ คือ การให้ความช่วยเหลือ และข้อแนะนำแก่ครู เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถ ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รวมถึงเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ อันจะส่งผลต่อผลสำเร็จของผู้เรียนและสถานศึกษา

หลักการการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูมีความเป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ หากแต่การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างมีแนวทางและเป้าหมายที่ถูกต้อง จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้หลักการปฏิบัติไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 43-44) ได้กำหนดหลักการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูที่จะนำไปสู่ความสำเร็จไว้ ดังนี้

1. การนิเทศภายในจะต้องทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอนการนิเทศ
2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาคือผู้บริหารโรงเรียน โดยความร่วมมือของคณะครูในโรงเรียน
3. การนิเทศภายในสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาของครูและของโรงเรียน และสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของครู

4. เป้าหมายสำคัญในการนิเทศ คือ การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจหลัก คือ การสอน หรือการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านให้เต็มตามวัยและเต็มศักยภาพ โดยมีหลักสูตรเป็นกรอบกำกับในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรืออาจกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า เป้าหมายสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา คือ การสร้างครูมืออาชีพ

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 10-11) ได้เสนอหลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษาเพื่อใช้ในการติดตามการปฏิบัติงานของครู ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ลักษณะของกระบวนการมีความหมายครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ดีทั้งสิ้น

2. การนิเทศศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านตัวกลางสำคัญคือครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. การนิเทศศึกษาเน้นบรรยากาศในการเป็นประชาธิปไตย

กรมวิชาการ (2543: 16-17) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้ชำนาญการ ครูผู้ร่วมนิเทศ ครูแกนนำ ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ โดยส่วนรวม ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษา ใช้หลักการต่อไปนี้

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติงานนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้

2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้าง ยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุผลและปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อสร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. หลักการปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน และผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามมาตรฐานการศึกษา

6. หลักการปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานทุกครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดยเฉพาะในชนบท ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 227) ให้หลักการการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูว่าควรประกอบไปด้วย

1. การนิเทศควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน คือ ความเป็นประชาธิปไตยเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้นได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน โดยให้ครูอาจารย์ได้เรียนรู้ว่าปัญหาของตนเองเป็นอย่างไร จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์ มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพ รวมทั้งความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึภาคภูมิใจในอาชีพ เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้

วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2546: 15) ให้หลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า คือ การทำงานที่เป็นระบบและขั้นตอนโดยตั้งอยู่บนหลักการแห่งความเป็นประชาธิปไตย มีเหตุมีผล และมีจุดหมายที่แน่นอน โดยอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง โดยมีการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปหลักการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู หรือที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันในชื่อว่าการนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศภายใน มีหลักการสำคัญในหลายประเด็น แต่โดยรวมแล้วการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูมุ่งเน้นไปที่กระบวนการทำงานอันเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา ทั้งใน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที ตลอดจนจนเป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดแก่บุคลากรภายในสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แต่ทั้งนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละส่วนต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน การนิเทศการศึกษาจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญในการควบคุมการนิเทศการศึกษาให้ เป็นไปตามเป้าประสงค์และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา

ขั้นตอนการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 54 - 59) ได้เสนอการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงภาพปลายทาง หรือสภาพความสำเร็จของงาน ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จของงานหรือดีกว่า หรือสูงกว่า แสดงว่าความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงภาพความสำเร็จของงานหรือ ด้อยกว่า ก็แสดงว่ามีความต้องการจำเป็น ที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น การประเมินความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและองค์ประกอบที่จะประเมิน 2) กำหนดสภาพความสำเร็จและเกณฑ์การประเมิน 3) กำหนดแหล่งข้อมูล 4) กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และระยะเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล 5) สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 6) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 7) วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำเป็นสารสนเทศ 8) พิจารณาเปรียบเทียบสารสนเทศแสดงสภาพปัจจุบันปัญหา กับสภาพความสำเร็จของงานหรือภาพปลายทาง โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาต่อไปหรือไม่ 9) เขียนข้อความที่แสดงถึงสภาพที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และ 10) เรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาและนำเสนอให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงอยู่เสมอ

2. การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึง การวิเคราะห์ผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมินและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของงานเพื่อประโยชน์ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนาและการประเมินแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาการเลือกจุดที่จะพัฒนาให้เหมาะสม ทำให้การนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูมีโอกาสและประสบความสำเร็จได้ จุดที่จะพัฒนาอาจพิจารณาในด้านต่างๆ ได้ดังนี้ 1) ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 2) เจตคติต่อวิชาชีพ 3) ค่านิยมในการพัฒนาตนเอง 4) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 5) ความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนานักเรียน

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนาเป็นการพิจารณาเลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้หรือมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดยคำนึงจุดที่จะพัฒนา หรือข้อจำกัดของหน่วยงาน การหาแนวทางเลือกของหน่วยงาน การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนามีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ คือ 1) รวบรวมข้อมูลแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา 2) พิจารณาแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนา 3) พิจารณาข้อดีข้อเสียของแนวทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ และ 4) เลือกแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้บรรลุความต้องการ

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการและกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ 1) กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ 2) กำหนด สิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ ซึ่งได้แก่ งบประมาณ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น 3) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ 4) วางแผนติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) จัดทำแผนนิเทศของโรงเรียน 6) ประชุม ชี้แจง และมอบหมายงานให้ตรงความสามารถของผู้นิเทศ 7) ผู้นิเทศจัดทำปฏิทินนิเทศ และประสานปฏิทินนิเทศกับผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง 8) ผู้นิเทศ จัดกิจกรรมนิเทศตามแผนนิเทศที่ได้รับมอบหมาย ตามปฏิทินนิเทศ ที่กำหนดไว้ และ 9) ผู้นิเทศบันทึกการนิเทศ และผลการนิเทศตามกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการนิเทศ และผลที่ได้ระหว่างดำเนินการ และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนนิเทศ ข้อมูลที่ได้นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของแผนนิเทศ หากพบว่าไม่เป็นไปตามสภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ก็ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหน อย่างไร และหาวิธีพัฒนาให้ดีขึ้น หรือหากพบว่าการดำเนินการตามแผนนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้ แต่จากการดำเนินการพบว่ามีวิธีการที่ดีกว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 232-235) ได้เสนอขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา 4 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดก่อนที่ผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศ การวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการและเหตุผลและข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษานิเทศก์ภายในโรงเรียน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการและเหตุผลและข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่ามีความต้องการนิเทศในด้านใดบ้าง แล้วนำมาจัดทำแผนและโครงการต่อไปในการวางแผนยังกำหนดวิธีการว่าจะทำอย่างไร โดยกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การจัดทำแผนงานและโครงการถือเป็นส่วนหนึ่งการจัดทำรายละเอียดของแผนซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เฉพาะมากขึ้น และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น คือ 1) แจกแจงกิจกรรมนิเทศที่จะทำในโครงการนั้น 2) กำหนดแผนงานการนิเทศรวมถึงการกำหนดหน่วยปฏิบัติ ค่าใช้จ่าย เวลาและสถานที่ เป็นต้น และ 3) จัดทำงบประมาณโครงการ การขออนุมัติและการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศเป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้ความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้ 1) การให้ความรู้ ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ เป็นความจำเป็นสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจกันและทำให้การนิเทศนั้นได้ผล 2) การปฏิบัติงานประกอบด้วย การปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายคือ ผู้รับการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ ผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุนการนิเทศ และ 3) การสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้รับการนิเทศควรได้รับการเสริมกำลังใจ โดยเฉพาะจากฝ่ายบริหารเพื่อผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและทำงานด้วยความพึงพอใจการสร้างขวัญและกำลังใจควรปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับการทำงานจึงจะได้ผล

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ เป็นขั้นสุดท้ายในการดำเนินการผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่ให้ทำการประเมินผล หลักการที่ใช้ในการประเมินผล ดังนี้ 1) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลน่าเชื่อถือ โดยตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนการใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูอาจารย์ และนักเรียนนักศึกษา และ 2) การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่ายทั้งจากผู้บริหาร ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศการประเมินผลสามารถทำได้ 2 ระยะเวลา คือ การประเมินผลระหว่างโครงการและการประเมินผลสรุปเป็นการประเมินผลเพื่อตัดสินใจถึงผลที่ได้รับจากโครงการ

บุญเลิศ ชัยเดช (2548: 47) ได้กำหนดเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การเตรียมการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การสร้างขวัญกำลังใจ และ 5) การประเมินผลการนิเทศ

จากขั้นตอนในการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครูของนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปได้ว่าขั้นตอนการนิเทศการศึกษา จำแนกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเป้าหมายในการนิเทศการศึกษา ตลอดจนทิศทางการบริหารจัดการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศการศึกษา ทั้งในส่วนคณะกรรมการดำเนินการ การกำหนดแนวทาง เป้าหมาย เกณฑ์การพิจารณา และงบประมาณในการนิเทศการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานต้องดำเนินงานไปตามแผนที่วางไว้ ให้สำเร็จลุล่วงตามกรอบเวลา และเกณฑ์การพิจารณา โดยอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้

ขั้นตอนที่ 4 การเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครูในขณะดำเนินการนิเทศ ขั้นตอนนี้ควรดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการนิเทศเพื่อให้ครูเกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจในความสามารถของตน และใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ ในการประเมินนี้ต้องอยู่ภายใต้เกณฑ์การประเมินที่ได้ชี้แจงแก่ผู้รับการนิเทศ อีกทั้งต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการดำเนินการนิเทศ รวมถึงการใช้เครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะดำเนินการประเมิน

3.3.4 ผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู

ผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการนิเทศติดตามการปฏิบัติของครู เพราะการนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการและวางแผนทางการนิเทศการศึกษา และการนำผลการนิเทศไปใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา มีหน่วยงานทางการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2543: 12) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูไว้ดังนี้

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญว่าจะต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง
2. บริหารและจัดการแบบมีส่วนร่วม
3. สร้างขวัญและกำลังใจ

4. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น
5. สนับสนุนด้านงบประมาณ ยานพาหนะ และอำนวยความสะดวกทุกด้าน
6. สร้างเครือข่ายกับโรงเรียนและสถาบันผลิตครูเพื่อการพัฒนาโรงเรียน
7. ประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ และสถาบันผลิตครูในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนในการพัฒนาบุคลากร และโรงเรียน

ดังนั้นการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูจะสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานของสถานศึกษาได้มากน้อยเพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งในการควบคุมคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางของสถานศึกษาและเพื่อให้การสถานศึกษามีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ

3.3.5 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

การบริหารจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษาให้สามารถตอบสนองและเพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน จะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

นักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

ฟอกซ์ และคณะ (Fox; et al. 1973: 1-2) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อจะให้โรงเรียนทำให้ผลผลิตในการทำงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาการ การพัฒนาสังคม และการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งน่าสนใจและเป็นสถานที่ที่มีความหมาย ทั้งครูและนักเรียนจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนอย่างมีค่า

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 223) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนที่เกี่ยวกับบรรทัดฐานและเจตคติของบุคลากรในโรงเรียนทั้งทางด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอนรวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือ การควบคุมการใช้เวลาในการสอน การรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

คือ การควบคุมการใช้เวลาในการสอน การรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน การจัดให้มีสิ่งที่น่าสนใจให้กับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้

กลิคแมน และคณะ (Glickman; et al. 1998: 12) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการเป็นผู้นำที่จะต้องแสดงบทบาทกระตุ้นและพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

วิษณุ จุลวรรณ (2547: 103-104) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดว่าผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการเป็นผู้ที่อำนาจสูงสุดในโรงเรียน ควรจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการทำงานของครู อาจารย์ ในการส่งเสริมและพัฒนาสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้น

วิไล ออกกกิจวัตร (2549: 24) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า หมายถึง การให้รางวัลและการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูงและเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและในโรงเรียนในด้านการให้รางวัลเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง

น้ำฝน รักษากลาง (2553: 32) ให้ความหมายของการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ว่า หมายถึง องค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ คือ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย เสริมสร้างความรู้สึกรักผูกพัน และเชื่อมั่นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา

หลักการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

การบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จและส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียนนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของหลักการและแนวทางการดำเนินงานตามหลักการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อให้การ

ดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งหลักการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้มีนักวิชาการได้เสนอแนะ ดังนี้

ฮาลปิล และครอฟท์ (บุญช่วย ศิริเกษ, 2540: 156; อ้างอิงจาก Halpin; & Croft. 1963: 6) ให้หลักการในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษาเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียนโดยรวม โดยยึดหลักการสร้างความปลอดภัยและบรรยากาศที่อบอุ่น โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้คือ

1. ป้องกันสิ่งรบกวนในการเรียนการสอน
2. กำหนดนโยบายและกฎระเบียบให้ชัดเจน
3. จัดให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการห้องเรียน
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ
5. เอาใจใส่ต่ออาคารสถานที่ให้ดูสดใสสวยงาม
6. เอาใจใส่ต่อสุขภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน

คเนเซวิก (Knezevick. 1984: 13) แนะนำหลักการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นผู้บริหารทรัพยากรโดยนำทรัพยากรทั้งทรัพย์สิน สิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด และการจัดหาสื่ออุปกรณ์ หรือ วิทยากรที่มีความสามารถนั้นต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่องานวิชาการเป็นอันดับแรก โดยที่ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่สร้างความปลอดภัยและบรรยากาศที่อบอุ่น ซึ่งมีข้อเสนอแนะหลายประการที่ผู้บริหารจะเลือกนำไปปฏิบัติ กล่าวคือ

1. ป้องกันสิ่งรบกวนในการเรียนและการสอน
2. กำหนดนโยบายและกฎระเบียบให้ชัดเจน และส่งเสริมให้ทุกคนได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
3. ช่วยครูให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการห้องเรียน
4. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ โดยการกำหนดเงื่อนไขที่อนุญาตให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเลือกผู้นำ การประชุมใหญ่ ชุมนุมทางวิชาการ การแข่งขันด้านภาษา คอมพิวเตอร์ กีฬา กรีฑา เป็นต้น

5. บำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้ดูสดใส ตกแต่งให้สวยงาม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีของนักเรียนต่อโรงเรียน ต่อคณะบุคลากร ในขณะที่เดียวกันก็สร้างบรรยากาศทางวิชาการควบคู่ไปด้วย

6. แสดงความสนใจ เอาใจใส่ต่อ ความเป็นอยู่ของนักเรียน เช่น ด้านความเจ็บป่วย ตลอดจนครอบครัวและความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตในสังคม

จากหลักการในการดำเนินงานส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาปัจจัยพื้นฐานของสถานศึกษาให้รอบด้าน เพื่อเป็นหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านการ

ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างครอบคลุมและช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นปัจจัยความสำเร็จที่มีส่วนช่วยในการบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างมาก ซึ่งผู้บริหารในฐานะที่มีบทบาทหลักในการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีระบบ ครอบคลุม โดยยึดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 221-224) ได้นำเสนอหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Promote School Climate) บรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียนจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และเจตคติของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนทั้งด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ คือ

1. การควบคุมการใช้เวลาในการสอน (Protecting Instructional Time) เวลาที่ใช้ในการสอนของครูในห้องเรียนมักจะสูญเสียไปกับการแนะนำกฎเกณฑ์ในการเรียนให้กับเด็ก ที่เรียนซ้ำ รวมทั้งคำขอร้องต่าง ๆ จากฝ่ายสำนักงานของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องหาทางควบคุมกิจกรรมเหล่านี้ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยผลักดันให้เป็นนโยบายของโรงเรียน ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการนำนโยบายนี้ไปใช้ โดยการกำจัดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้การสอนในห้องเรียนหยุดชะงักลงได้ ก็จะสามารถเพิ่มเวลาในการเรียนอย่างมีศักยภาพ และนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining High Visibility) การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารนักเรียนและกับครู ซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการแบบนี้ผู้บริหารจะได้รับข้อมูลมากมายในด้านความต้องการของนักเรียนและครู ผู้บริหารจะมีโอกาสสื่อสารเป้าหมายระดับต่าง ๆ ของโรงเรียนให้นักเรียนและครูทราบ

3. การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing Incentives for Teachers) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การสร้างบรรยากาศเชิงบวกด้านการเรียนรู้ รวมทั้งการให้รางวัลและการให้การยอมรับการทำงานของครู นับเป็นบทบาทที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารในการที่ทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น รางวัลที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูอาจารย์อาจไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว

หากแต่อาจจะเป็นคำชมเชยทั้งโดยส่วนตัวหรือการให้สังคมยอมรับโดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณ และการให้รางวัลอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

4. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting Professional Development) การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมขณะประจำการ รวมทั้งการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ถึงการผสมผสานทักษะต่าง ๆ ตามโครงการพัฒนาบุคลากร และช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในห้องเรียนได้

5. การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and Enforcing Academic Standards) มาตรฐานทางวิชาการที่สูง และมีความชัดเจนจะเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และมาตรฐานที่สูงขึ้นนี้ จะแสดงได้จากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนในโอกาสต่อไป

6. การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing incentives for learning) การส่งเสริมบรรยากาศด้านการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการให้รางวัล และการให้การยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง และเมื่อนักเรียนมีการปรับปรุงผลการเรียนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารต้องให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและในโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ประสานระหว่างห้องเรียน และโรงเรียนในด้านการให้รางวัลเพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างจริงจังบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ นั้น เป็นบทบาทที่จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ไปพร้อมๆ กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครู และนักเรียน ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ของตนให้สูงขึ้นต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักในการดำเนินการในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี หากผู้บริหารสถานศึกษาต้องการที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนองตอบความต้องการของครูและนักเรียน จะเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาความคิด ทักษะต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งผลให้สถานศึกษากลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

3.3.6 การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

การพิจารณาหรือตัดสินความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนนั้น ต้องอาศัยขั้นตอนการประเมินตรวจสอบที่เป็นระบบ มีเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลาย และใช้บุคลากรในการประเมินจากหลายส่วนของสถานศึกษา จึงจะสามารถนำมาตัดสินความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน หรือระดับความสำเร็จของสถานศึกษาได้ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน

ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทราบผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และระดับความสำเร็จของสถานศึกษาเพื่อนำมาพิจารณาทิศทางการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา

ความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ดังนี้

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger; & Murphy. 1985: 222) ให้ความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ผลจากคะแนนทดสอบของนักเรียนในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน ในโรงเรียนที่คณะครูเห็นความสำคัญด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงมาก มักจะจัดให้มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยผ่านทางผลจากคะแนนทดสอบ รายงานระดับผลการเรียน รวมทั้งวิธีการอื่น ๆ อีกมากมาย

มณฑา วิญญูโสภิต (2547: 98) ให้ความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนว่า หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารในการตรวจสอบผลสรุปความก้าวหน้าของนักเรียนโดยพิจารณาผลคะแนนทดสอบของนักเรียน และพิจารณาแบบรายงานพัฒนาการคุณลักษณะผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินหลักสูตรการประเมินด้านการสอนและการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนและสื่อสารผลการตรวจสอบให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายของโรงเรียนทราบ

วีระชาติ วิลาศรี (2549: 32) ให้ความหมายของการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนว่า หมายถึง การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และนำผลคะแนนทดสอบไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินด้านการสอน การประเมินหลักสูตร และการวางแผนพัฒนาผู้เรียน

สรุปได้ว่าการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน คือ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการติดตามผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย สนับสนุนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดำเนินการวัดด้านจิตพิสัยอย่างครอบคลุม มุ่งหวังการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน และวางแผนพัฒนาสถานศึกษา

หลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนต้องอาศัยวิธีการดำเนินการและเครื่องมือในการประเมินผลที่หลากหลาย หากแต่ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับหลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ไว้ดังนี้

เดวิส และโทมัส (Davis; & Thomas. 1989: 74) ให้หลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนไว้ตามแนวทาง ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
2. กำกับดูแลการเรียนของนักเรียนผ่านการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการและการสัมผัสโดยตรง

3. การพัฒนาและใช้วิธีการง่าย ๆ จากการทำงานประจำในการรวบรวม การสรุป และรายงานข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้

4. การสำรวจนักเรียนที่เรียนอ่อนทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มโดยดูจากข้อมูลและคะแนนในห้องเรียนรวมทั้งระดับผลการเรียนเพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนโดยใช้เวลานอกเหนือไปจากเวลาเรียนในห้องเรียน

5. ใช้ผลที่ได้จากการประเมินความต้องการของคณะครูในการประเมินวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู

6. ให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน

เซย์ฟาร์ธ (Seyfarth. 1999: 165-207) ให้หลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน เป็นแนวทางการประเมินความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อรายงานผลกับผู้ปกครอง โดยมีหลักการและแนวทางในปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ คือ

1. สำรวจบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียน

2. กำหนดหลักเกณฑ์และความถี่ของระยะเวลาประเมินค่าเพิ่มเติม

3. การวัดผลและประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ข้อกำหนดของหลักสูตร และความคาดหวังของผู้ส่วนได้ส่วนเสีย

4. ใช้วิธีการประเมินผลงานนักเรียนหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของนักเรียน และความสนใจส่วนบุคคล การประเมินผลงานนักเรียนนั้นอาจประเมินได้จากการร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น การทดสอบการรายงาน โครงงาน และงานที่ได้รับมอบหมาย

5. ผลที่รวบรวมได้จากการประเมินนำมาใช้เพื่อการประเมินผลดีแก่นักเรียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน พร้อมทั้งรายงานผู้ปกครองและผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความจำเป็นต้องรู้ว่านักเรียนต้องการอะไร เรียนอะไร เรียนรู้เพื่ออะไร ครูต้องรายงาน และให้คำแนะนำต่างๆแก่ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า หลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน คือ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย มีเกณฑ์การวัดที่ได้มาตรฐาน แสดงถึงข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

เนื่องจากการติดตามผลความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน ต้องอาศัยหลักฐานจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในแต่ละระดับ แต่ละชั้น และแต่ละคน เพราะหลักฐานเหล่านี้สะท้อนสิ่งที่แท้จริงของจุดมุ่งหมายทางวิชาการและคุณค่าทางด้านการเรียนการสอน (ถวิล มาตรฐาน. 2544: 126) ดังนั้นการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวัดและประเมินผลมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับมีความถูกต้องเที่ยงตรง วัดได้จริง และน่าเชื่อถือ เหมาะสมที่จะนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ และทันต่อการแก้ไข ปรับปรุงปัญหา ทั้งยังทำให้ผู้บริหารได้รับรู้ว่าเป้าหมายและภารกิจที่กำหนดไว้ ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษากับการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน เกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากเป็นวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแล้ว ยังสามารถสะท้อนประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทในการจัดให้มีการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาในภาพรวม มีนักวิชาการได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2545: 13) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีการดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไปทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

2. กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือและการกำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นนี้ ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วยความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. ควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกตและการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

4. จัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

5. นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การตัดสินได้หรือตกของผู้เรียนแต่อย่างใด

6. กำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครองระหว่างปี และการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 35) ได้กำหนดแนวทางในการวัดผลและประเมินผลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สารการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้น การประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและหลักการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนสามารถสรุปได้ว่า การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน หมายถึง ภารกิจและข้อปฏิบัติที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการดำเนินงานให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือในการตรวจสอบที่หลากหลายและได้มาตรฐาน พร้อมทั้งเผยแพร่ผลจาก

การตรวจสอบแก่ครู นักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบระดับความสำเร็จของสถานศึกษา รวมทั้งต้องนำผลที่ได้จากการตรวจสอบไปใช้ในการวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การติดตามการปฏิบัติของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานด้านวิชาการภายในสถานศึกษา ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยเช่นกัน เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการว่าผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน ดังนั้นสิ่งที่บ่งบอกคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปพร้อมกัน

นักวิชาการหลายท่านได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2546: 3-4) ได้กล่าวว่าการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความมีมาตรฐานทางการศึกษาและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป

วิชญ์ จุลวรรณ (2547: 94-95) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้นำในการบริหารจัดการเพื่อผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการวางแผนก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยทำให้มองเห็นภาพของโรงเรียนว่าขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใดและต้องการจะพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน อันจะส่งผลการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

น้ำฝน รักษากลาง. (2553: 75) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน และสามารถใช้อธิบายผลการประเมินคุณภาพภายนอกได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 15) กล่าวว่า สถานศึกษาที่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และหากยังมีการบริหารจัดการซึ่งนำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการและมีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครอบครัวยุวมชน

จากทัศนะของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งยังมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อสถานศึกษาสูงสุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

จันทนิภา ดวงวิไล (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามีความเห็น ว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

โชติกา วรรณบุรี (2547: 87) เกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ด้านพัฒนาระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรเห็นว่า การพัฒนาระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งต้องคำนึงถึงปรัชญาและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญและต้องคำนึงถึงหลักการของการพัฒนาระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับดัชนีบ่งชี้คุณภาพในระดับอุดมศึกษาเป็นแนวทางในการจัดทำระบบและกลไก

อัจฉรา จินดาพงษ์ (2547: 78) ที่ได้ศึกษาระบบการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2544 เขตตรวจราชการที่ 4 พบว่า กระบวนการนิเทศโดยภาพรวมส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตตรวจราชการที่ 4 เมื่อแยกพิจารณากระบวนการนิเทศแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการประเมินสภาพปัญหา ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตตรวจราชการที่ 4 มากที่สุด ส่วนในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นเรื่องของการเสริมคุณภาพทางการศึกษาที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการติดตามการปฏิบัติงานของคุณครู

มณฑล วิทยุโสภิต (2547: 185) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 11 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการรับรู้ว่าคุณครูปฏิบัติพฤติกรรมด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ 1) ผู้บริหารปฏิบัติพฤติกรรมสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 2) ผู้บริหารปฏิบัติพฤติกรรมติดตามตรวจสอบและดำเนินการด้านความก้าวหน้าของนักเรียนและ 3) ผู้บริหารปฏิบัติพฤติกรรมพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และในด้านที่ครูมีการรับรู้ว่าคุณครูมีการปฏิบัติน้อยโดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ด้านการบริหารเวลาที่ใช้สำหรับการเรียนการสอน

วิชญ์ จุลวรรณ (2547: 94-95) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องแสดงบทบาทฐานะผู้นำในการบริหารจัดการเพื่อผลสำเร็จของงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการวางแผนก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยทำให้มองเห็นภาพของโรงเรียนว่าขณะนี้เราอยู่ ณ จุดใด และต้องการจะพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนอันจะส่งผลการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จอมพล ดลเสมอ (2547: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เหตุผลที่เป็น เช่นนั้นเป็นเพราะว่า ช่วงทำการศึกษาเก็บข้อมูลการดำเนินงานในบางด้านยังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติยังไม่เสร็จสิ้นกระบวนการ

วิรุฬห์จิต ใบลี (2548: 74-75) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2 โดยศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ด้านการประเมินผลนักเรียน ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความ

ต้องการพิเศษ ด้านการประเมินผลการสอนของครู และด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก และทุกด้านมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประเสริฐ เชื้อจิว (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพตามระบบหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามสถานะภาพ และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2 ปีการศึกษา 2547 ผลการวิจัย สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 มีบางส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการเพราะยังมีความรู้ความเข้าใจไม่ชัดเจน และมีข้อจำกัดในทรัพยากรด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งที่ได้รับการประเมินแล้วและยังไม่ได้รับการประเมินภายนอก และพบว่าค่าร้อยละของสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการด้านต่าง ๆ เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การตรวจสอบและทบทวน การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี การดำเนินงานตามแผน และการผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

พงศ์ศักดิ์ ตามสัตย์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 3 ปีการศึกษา 2547 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการเตรียมการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่ากิจกรรมที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินการคือ การสร้างความตระหนัก การพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากร โดยการประชุมชี้แจง อบรม สัมมนา ศึกษาเอกสาร การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการประกันคุณภาพประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สภาพการดำเนินการพบว่า กิจกรรมที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินการ คือ การจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานภายใน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพ การจัดทำระบบข้อมูล การกำหนดมาตรฐานการศึกษาในระดับสถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สภาพการรายงาน พบว่า กิจกรรมที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ดำเนินการคือการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีโดยจัดส่งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาปัญหาและอุปสรรค ด้านการเตรียมการ พบว่าขาดบุคลากรและบุคลากรมีงานประจำอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ขาดความรู้ความเข้าใจใน

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนการดำเนินการพบว่าบุคลากรไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ขาดเครื่องมือในการตรวจสอบทบทวนและการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนการรายงาน พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนรายงานประเมินตนเองประจำปี (SSR หรือ SAR) ขาดข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำรายงาน แนวทางแก้ไขและการพัฒนา คือ จัดบุคลากรให้พอดีกับปริมาณที่เพิ่มขึ้น ลดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนกัน จัดระบบบริหารจัดการที่ดี สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้แก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกคน โดยจัดในรูปแบบเชิงปฏิบัติการ มีการนิเทศติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างจริงจัง

มนตรี บุญประเสริฐ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการพัฒนาองค์การในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน การบริหารจัดการ ด้านความสามารถ ด้านการนิเทศ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงหรือค่อนข้างสูง และ สอดคล้องกับงานวิจัย

บุญเลิศ ชัยเดช (2548: 104) การศึกษาคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อการ ปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก ปราบกฏผลดังนี้ ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีต่อการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน โรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 2 การ เตรียมการนิเทศ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญกำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การ ประเมินผลการนิเทศ มีการปฏิบัติในระดับปานกลางทุกขั้นตอน

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 104) ที่ศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา ของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสระบุรีเขต 1 พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ใน ระดับปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจาก สถานศึกษาต่าง ๆ มีประสบการณ์ในการรับการประเมินจาก หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจหลักการประเมิน มี การวางแผนเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ดุสิต เหมือนนุดดี (2549: 97- 98) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาใน จังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านผู้เรียนและด้านผู้บริหารอยู่

ในระดับดี ส่วนด้านครูอยู่ในระดับพอใช้ และภาวะผู้นำทางวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กับการความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไล ออกภักจวัตร (2549: 91) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร และ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

วีรชาติ วิลาศรี (2549: บทคัดย่อ) ในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

2. เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

3. เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน และด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามประเภทภารกิจการดำเนินงานในตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและ

นักเรียนเท่านั้น ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

นาวา สุขธมย์ (2550: 64) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เกรียงศักดิ์ เรืองแสง (2550: 108) ที่ได้ศึกษาระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี 5 ขั้นตอน คือ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สริต วิจิตรโชติ (2550: 74) ได้ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาญจนบุรี เขต 1 พบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาญจนบุรี เขต 1 ด้านการออกแบบและประเมินผลระบบสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการติดตาม สรุปผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะมีบุคลากรน้อย ขาดความรู้ ประสบการณ์ และไม่ได้จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเอาไว้ อีกทั้งไม่มีคณะทำงานที่ได้รับการแต่งตั้งชัดเจนถูกต้อง เพราะมีบุคลากรน้อย

น้ำอ้อย เดชจ้อย (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่า

1. การประเมินสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอนพบว่า การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงานผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ขั้นตอน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 เป็นดังนี้

2.1 เมื่อจำแนกตามกลุ่มการปฏิบัติงานที่ต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และการจัดกิจกรรมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและแต่ละขั้นตอนไม่แตกต่างกัน

2.2 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและแต่ละขั้นตอนไม่แตกต่างกัน

2.3 เมื่อจำแนกตามสถานภาพการประเมินภายนอกที่ต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและขั้นตอนการเตรียมการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.4 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและการจัดกิจกรรมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและแต่ละขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. ผลการสรุปปัญหา อุปสรรค ที่พบมากที่สุดในแต่ละขั้นตอนคือ ปัญหา อุปสรรค ที่พบมากในขั้นตอนการเตรียมการ คือ บุคลากรมีไม่เพียงพอ ปัญหา อุปสรรคที่พบมากในขั้นตอนการดำเนินการ คือ บุคลากรทุกคนไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ปัญหา อุปสรรคที่พบมากในขั้นตอนการรายงานผล คือ ขาดความชัดเจนและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

เพียรพันธ์ กิจพาณิชย์เจริญ (2552: 129) ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร สรุปผลได้คือ สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

น้ำฝน รักษากลาง (2553: 75) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 โดยที่ภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 ด้านร่วมกันมีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ซึ่งสามารถอธิบายผลการประเมินคุณภาพภายนอกได้ประมาณร้อยละ 87.3 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียนมากที่สุด

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2553: 32) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่สำนักงานอธิการบดี พบว่า ในด้านระบบบริหารการประกันคุณภาพ บุคลากรมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมช่วยให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานมี

ผลการดำเนินงานที่ดี ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้บุคลากรในหน่วยงานทำงานอย่างมีคุณภาพ และหน่วยงานเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาตามลำดับ

วารสารณิ แสงพลสิทธิ์ (2554: 32) ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่าย อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูต้องการให้ได้รับขวัญ กำลังใจ และจัดสวัสดิการให้บุคลากรในโรงเรียน ครูต้องการให้มีการจัดมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและเป็นขวัญ กำลังใจ และครูต้องการได้รับคำแนะนำช่วยเหลือในการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บัคก์ (Bugg. 2000: Abstract) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐอินเดียนนอยส์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของคณะกรรมการการศึกษาของรัฐในโครงการประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาแผนที่ใช้เป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาระบบการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตที่โรงเรียนสองแห่งใช้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงกระบวนการต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า

1. ก่อนที่จะมีการประกันคุณภาพและแผนพัฒนามาใช้ โรงเรียนทั้งสองแห่งยังไม่ได้ใช้ระเบียบโครงสร้างในการปรับปรุงโรงเรียน
2. โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อเป็นการกระตุ้นการพัฒนาโครงสร้างการจัดระเบียบของโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถทำตามกระบวนการได้สำเร็จ
3. การประกันคุณภาพมีผลดีต่อแผนการสอนในโรงเรียนทั้งสองแห่ง
4. ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพจะประสบความสำเร็จในเรื่องเกี่ยวกับการปรับปรุงแต่ยังเป็นที่ยกเถียงกันว่าสิ่งแวดล้อมบางประการอาจทำให้โรงเรียนไม่สามารถค้นหาปัญหาที่แท้จริงได้
5. โครงร่างของการประกันคุณภาพ สามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาวัฒนธรรม การปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามก็เกิดการขาดตัวแปรบางตัว เช่น ภาวะผู้นำ ทรัพยากรทางการเงิน ทำให้กระบวนการไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

แอนเดอร์สัน (Anderson. 2000: Abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของครูผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาและศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จาก

กลุ่มตัวอย่าง 132 คน โดยจำแนกเป็นมิติดังนี้ 1. การกำหนดภารกิจโรงเรียนและการสื่อสาร 2. การจัดการหลักสูตรและการสอน 3. การควบคุมดูแลการนิเทศการสอน 4. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และ 5. การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเพียง 1 มิติ คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

มอร์แกน (Morgan. 2000: Abstract) ได้ทำการศึกษาถึงบทบาทของผู้อำนวยการเขตพื้นที่ (District Superintendent) ในรัฐมิสซูรี โดยศึกษาใน 4 บทบาทดังนี้ 1. การจัดเตรียมวิสัยทัศน์ในด้านการสอน 2. การประเมินผลและตรวจสอบการสอน 3. การพัฒนาผู้นำทางวิชาการในเขตพื้นที่ และ 4. การสื่อสารความคาดหวังในด้านการเรียนการสอนต่อเพื่อนร่วมงานและชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาท้องถิ่น และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการสถานศึกษา เห็นว่าผู้อำนวยการและเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทในด้านวิสัยทัศน์ทางการสอน การประเมินผลและการตรวจสอบการสอนสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา และในด้านการสื่อสารต่อเพื่อนร่วมงานผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าผู้อำนวยการเขตพื้นที่มีบทบาทด้านนี้สูงกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาและในบทบาทอื่นจะมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงทุกด้าน

แอนดรูส์ (Andrew. 2000: Abstract) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพและการปรับปรุงการวางแผนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐอินเดียนา พบว่า ระยะเวลาในการแนะนำการประกันคุณภาพและการปรับปรุงการวางแผนในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษายังเป็นโครงสร้างที่เป็นทางการ และโรงเรียนในชนบทสามารถที่จะใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ

ลูอิส (Louis. 2002: Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมที่มีสมรรถนะสูง ในภาคตะวันตกของรัฐเวอร์จิเนีย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ การวางแผนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับสูง

เฮนเดอร์สัน (Henderson. 2007: Abstract) ได้ศึกษาการรับรู้ของครูและหัวหน้าสถานศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยวัดจากการขยายความคิดและความเชื่อส่วนบุคคล พบว่า บทบาทของภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถจำแนกได้เป็น 1. การกำหนดภารกิจสื่อสารเป้าหมายของสถานศึกษา 2. การประสานงานหลักสูตร 3. การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน 4. การดูแลจัดการเรียนการสอน และ 5. การพัฒนาบุคลากร

แมคคาร์ธี (Macarthy. 2009: Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการกับความก้าวหน้าประจำปี ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของโรงเรียนมัธยมทาง

ตะวันออกเฉียงใต้ รัฐเพนซิลเวเนีย โดยศึกษาจากพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ ใน 3 มิติ คือ การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการกับความก้าวหน้าประจำปีมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญ

เดนนิส (Dennis. 2009: Abstract) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของหัวหน้าสถานศึกษากับการรับรู้ของครู ในพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐเซาท์แคโรไลนา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่สอนในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมากกับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จน้อย ผลจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ของหัวหน้าสถานศึกษาในการรับรู้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรับรู้ของครูในพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 5,345 คน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2554) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (2554: 1)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) และได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ออกตามขนาดของสถานศึกษาได้ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 20 แห่ง ขนาดใหญ่ 20 แห่ง ขนาดกลาง 26 แห่ง และขนาดเล็ก 1 แห่ง

ขั้นที่ 2 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถานศึกษาโดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ร้อยละ 50 ของแต่ละขนาด ได้สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 10 แห่ง ขนาดใหญ่ 10 แห่ง ขนาดกลาง 13 แห่ง ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กใช้การกำหนดตัวอย่างแบบสำมะโนประชากร (Census Sampling) เนื่องจากมีเพียง 1 แห่ง

ขั้นที่ 3 กำหนดตัวอย่างครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยศึกษาทุกหน่วยของประชากร (สำมะโนประชากร) จำนวน 25 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างครูของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ตามโควต้า (Quota Sampling) อย่างละเท่าๆ กัน กลุ่มละ 112 คน รวม 3 กลุ่ม 336 คน รวมครูจากสถานศึกษาทุกขนาดทั้งสิ้น 361 คน

ขั้นที่ 4 สุ่มอย่างง่ายครูในสถานศึกษาของขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดกลางที่สุ่มได้ตามสัดส่วน (Proportion to size) และศึกษาในทุกหน่วยของประชากรในสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้ผลดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
ใหญ่พิเศษ	เตรียมอุดมศึกษา	187	-	-
ใหญ่พิเศษ	สวนกุหลาบวิทยาลัย	165	-	-
ใหญ่พิเศษ	โยธินบูรณะ	153	-	-
ใหญ่พิเศษ	ศึกษานารี	138	โรงเรียนที่ 1	12
ใหญ่พิเศษ	สตรีวิทยา	147	-	-
ใหญ่พิเศษ	มัธยมวัดสิงห์	110	โรงเรียนที่ 2	11
ใหญ่พิเศษ	บางประกอกวิทยาคม	101	-	-
ใหญ่พิเศษ	ศรีอยุธยาในพระอุปถัมภ์	112	-	-
ใหญ่พิเศษ	เทพศิรินทร์	143	-	-
ใหญ่พิเศษ	สามเสนวิทยาลัย	154	-	-
ใหญ่พิเศษ	รัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	111	-	-
ใหญ่พิเศษ	ทวีธาภิเศก	113	โรงเรียนที่ 3	12
ใหญ่พิเศษ	มัธยมวัดหนองแขม	115	โรงเรียนที่ 4	12

ตาราง 5 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
ใหญ่พิเศษ	ศึกษานารีวิทยา	102	-	-
ใหญ่พิเศษ	นวมินทร์ชินุทิศสตรีวิทยา	105	โรงเรียนที่ 5	11
ใหญ่พิเศษ	พุทธมณฑล	108	โรงเรียนที่ 6	11
	วัดนวลนรดิศ			
ใหญ่พิเศษ	วัดราชโอรส	87	โรงเรียนที่ 7	11
	ชินโรสวิทยาลัย	90	โรงเรียนที่ 8	11
ใหญ่พิเศษ	จันทร์ประดิษฐาราม	81	โรงเรียนที่ 9	10
ใหญ่พิเศษ	วิทยาคม	89	โรงเรียนที่ 10	11
	สายปัญญา ในพระบรมราชินีนาถ			
รวม				112
ใหญ่	โพธิสารพิทยากร	119	โรงเรียนที่ 1	12
ใหญ่	สตรีวัดอัมพวัน	101	โรงเรียนที่ 2	12
ใหญ่	ราชวินิตมัธยม	121	โรงเรียนที่ 3	12
ใหญ่	อิสลามวิทยาลัย แห่งประเทศไทย	75	-	-
ใหญ่	เบญจมาภรณ์	97	โรงเรียนที่ 4	11
	ในพระบรมราชูปถัมภ์			
ใหญ่	สันติราษฎร์วิทยาลัย	94	-	-
ใหญ่	สตรีวัดระฆัง	83	โรงเรียนที่ 5	11
ใหญ่	ปัญญาวรคุณ	90	โรงเรียนที่ 6	11
ใหญ่	มัธยมวัดดุสิตาราม	77	โรงเรียนที่ 7	11
ใหญ่	สุวรรณารามวิทยาคม	92	-	-
ใหญ่	วัดราชบพิตร	113	-	-
ใหญ่	วัดพุทธนุชา	70	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
ใหญ่	บางมดวิทยา	71	-	-
ใหญ่	สีสุขหวาดจวนอุปลัมภ์	82	-	-
	ราชันนทาจารย์		-	-
ใหญ่	สามเสนวิทยาลัย 2	74	-	-
	มัธยมวัดมงกุฎกษัตริย์		-	-
ใหญ่	ราชวินิตบางแคปานขำ	69	โรงเรียนที่ 8	11
ใหญ่	วัดราชาธิวาส	68	-	-
ใหญ่	ที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา)	47	-	-
ใหญ่	วัดอินทาราม	62	โรงเรียนที่ 9	10
ใหญ่	ธนบุรีวรวเทพีพลารักษ์	67	โรงเรียนที่ 10	11
	รวม			112
กลาง	ไตรมิตรวิทยาลัย	66	-	-
กลาง	มหารณพาราม	56	โรงเรียนที่ 1	9
กลาง	ศิลาจารย์พัฒนา	66	-	-
กลาง	ที่ปังกกรวิทยาพัฒนา (วัดน้อยใน)	39	โรงเรียนที่ 2	9
กลาง	วัดน้อยนพคุณ	55	โรงเรียนที่ 3	9
กลาง	ฤทธิณรงค์รอน	47	โรงเรียนที่ 4	9
กลาง	มัธยมวัดนายโรง	44	โรงเรียนที่ 5	8
กลาง	วัดประดู่ในทรงธรรม	51	โรงเรียนที่ 6	9
กลาง	มัธยมวัดดาวคนอง	47	โรงเรียนที่ 7	9
กลาง	วัดรางบัว	66	โรงเรียนที่ 8	9
กลาง	วัดบวรนิเวศ	63	-	-
กลาง	ทวิธาภิเศก 2	26	-	-
กลาง	แจ่งร้อนวิทยา	51	-	-

ตาราง 5 (ต่อ)

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
	สถานศึกษา	ครู	สถานศึกษา	ครู
กลาง	มัธยมวัดเบญจมบพิตร	61	โรงเรียนที่ 9	9
กลาง	นวมินทราชินวิทยาลัย	43	-	-
กลาง	มัธยมวัดราชบพิธ	47	-	-
กลาง	สุวรรณสุทธารามวิทยา	52	-	-
กลาง	วัดปากน้ำวิทยาคม	38	โรงเรียนที่ 10	8
กลาง	วิมุตยารามพิทยากร	59	-	-
กลาง	มักกะสันพิทยา	51	-	-
กลาง	สวนอนันต์	42	โรงเรียนที่ 11	8
กลาง	สุวรรณพลับพลาพิทยาคม	29	โรงเรียนที่ 12	8
กลาง	ไชยฉิมพลีพิทยาคม	46	โรงเรียนที่ 13	8
กลาง	สวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี	24	-	-
กลาง	วัดสังเวช	57	-	-
กลาง	พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	11	-	-
รวม				112
เล็ก	วัดสระเกศ	25	โรงเรียนที่ 1	25
รวม				25
รวม	67	5,345	34	361

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดจำนวน 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดจากแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ กฎเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพทางการศึกษา พ.ศ.2553 ของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสร้างเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีการดำเนินการน้อยที่สุด มีการดำเนินการในระดับน้อย มีการดำเนินการในระดับปานกลาง มีการดำเนินการในระดับมาก และมีการดำเนินการในระดับมากที่สุด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง 3 ขั้นตอน

กำหนดเกณฑ์ในการให้ค่าคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

การดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด	ให้	5 คะแนน
การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก	ให้	4 คะแนน
การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง	ให้	3 คะแนน
การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย	ให้	2 คะแนน
การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	การดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยให้ผู้ตอบแบบ สอบถามประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติงานอยู่ ตามองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ 6 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ให้ 4 คะแนน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับน้อย ให้ 2 คะแนน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับน้อย ให้ 1 คะแนน

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์ต่อไปนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มาก

2.50 - 3.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

วิธีการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบและแนวความคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด

4. ร่างแบบสอบถาม โดยทำการเขียนข้อความให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามศัพท์เฉพาะและเป็นไปตามสัดส่วนของผังออกข้อคำถาม ดังนี้

4.1 ร่างข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามแบบ จำนวน 5 ข้อ

4.2 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 22 ข้อ

4.3 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 ข้อ

5. นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมปริญญาบัตรเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ประธานกรรมการ กรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ข) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน (Index of Item-objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ ที่เกณฑ์ค่า $IOC \geq .5$ ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามตอนที่ 2 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 22 ข้อ และตอนที่ 3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 36 ข้อ ใช้ได้ทุกข้อคำถาม ในส่วนของแบบสอบถามตอนที่ 2 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .6 – 1.0 และแบบสอบถามตอนที่ 3 ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .8 – 1.0 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน

7. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอประธานกรรมการ และกรรมการควบคุมปริญญาบัตรพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข จนมีความสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try out) กับครูในโรงเรียนสันติราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนนหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .98 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้าน ดังนี้ ด้านการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .95 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .97

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 34 โรงเรียน จำนวน 361 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 361 ชุด พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 361 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน และสถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ทั้งในตอนต้นที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3
2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมรายด้าน และรายข้อ แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
4. วิเคราะห์ระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวม รายด้าน และรายข้อ แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
5. วิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
6. วิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดภารกิจ 2) ด้านการสื่อสารเป้าหมาย 3) ด้านการจัดการหลักสูตร 4) ด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู 5) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 6) ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่า IOC เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ ค่า IOC $\geq .5$

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 และภาพรวมทั้งฉบับ

โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) กำหนดค่า $r \geq .7$

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency)

2.1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.1.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 วิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1

2.2.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
r	แทน	ค่าความสัมพันธ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนายตัวพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปแบบของคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน
P- value	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ
MIS	แทน	ด้านการกำหนดภารกิจ
COM	แทน	ด้านการสื่อสารเป้าหมาย
CUR	แทน	ด้านการจัดการหลักสูตร
SUP	แทน	ด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู
CLI	แทน	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
MON	แทน	ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

- $\hat{Y}$ แทน ค่าคะแนนคุณภาพของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน ที่ถูกพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ
- $\hat{Z}$ แทน ค่าคะแนนคุณภาพของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน ที่ถูกพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตัวแปรตามปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน ที่เก็บรวบรวมได้ ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตัวแปรตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	103	28.53
หญิง	258	71.47
รวม	361	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 26 ปี	17	4.70
26-35 ปี	120	33.24
36-45 ปี	43	11.91
45-55 ปี	103	28.53
55-60 ปี	78	21.62
รวม	361	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.29
ปริญญาตรี	292	80.87
ปริญญาโท	66	18.28
ปริญญาเอก	2	0.56
รวม	361	100.00
ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน		
1-4 ปี	102	28.25
5-8 ปี	45	12.47
9-12 ปี	30	8.31
13 ปี ขึ้นไป	184	50.97
รวม	361	100.00

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา		
มี	292	80.89
ไม่มี	69	19.11
รวม	361	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.47
ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วนใหญ่มีอายุ
ระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.24

ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วน
ใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 80.87

ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วน
ใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-4 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.25

ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ส่วน
ใหญ่มีประสบการณ์ในการประกันคุณภาพการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 80.89

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน
โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการดำเนินงานโดยแจกแจงเป็นรายด้าน
ภาพรวม และรายชื่อ ผลปรากฏดังตาราง 7 - 8

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามรายด้านและ
 ภาพรวม

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.13	.50	มาก
ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.05	.56	มาก
ด้านการประเมินคุณภาพภายใน	4.22	.58	มาก
รวม	4.13	.49	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .58)
 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของ
 คะแนนสูงสุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .51) รองลงมาคือด้านการ
 พัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .51) และด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
 ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .56) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อได้ผล ดังนี้

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานรายชื่อของการดำเนินงานประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
จำแนกตามรายชื่อ

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา			
1. สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน พัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.40	.63	มาก
2. สถานศึกษามีการจัดประชุมวางแผนแนวทางในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.36	.64	มาก
3. สถานศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องใน แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.24	.68	มาก
4. สถานศึกษาจัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา	4.37	.64	มาก
5. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วม ใน การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.19	.73	มาก
6. สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็น หมวดหมู่	4.03	.76	มาก
7. สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศได้เพียงพอ ต่อการนำไปใช้	3.87	.71	มาก
8. สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศได้ทันสมัยเป็น ปัจจุบัน	3.82	.75	มาก
9. สถานศึกษาสร้างจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อ ร่วมกันของทุกคน	3.94	.79	มาก
10. สถานศึกษาสร้างความตระหนักในงานพัฒนา คุณภาพการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	4.03	.77	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา			
11. สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาระหว่างดำเนินงานตามแผนพัฒนา คุณภาพสถานศึกษา	4.05	.67	มาก
12. สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาหลังจากดำเนินงานตามแผนพัฒนา คุณภาพสถานศึกษา	3.98	.68	มาก
13. สถานศึกษาดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของ การปฏิบัติงานโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา	4.02	.65	มาก
14. สถานศึกษาดำเนินการติดตามความก้าวหน้าของ การปฏิบัติงานโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ กำกับดูแลสถานศึกษา	4.03	.71	มาก
15. สถานศึกษามีการสรุปและทำรายงานการพัฒนา คุณภาพการศึกษาเป็นรูปเล่ม	4.19	.72	มาก
16. สถานศึกษาเพิ่มเติมข้อเสนอแนะมาตรการเร่งรัด การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในรายงานการพัฒนา คุณภาพการศึกษา	4.04	.64	มาก
17. สถานศึกษาเผยแพร่รายงานการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.00	.73	มาก
การประเมินคุณภาพภายใน			
18. สถานศึกษามีการศึกษาเงื่อนไขของการประเมิน คุณภาพการศึกษา	4.16	.66	มาก
19. สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมบุคลากรใน สถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมิน	4.24	.70	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการดำเนินงาน		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
20. สถานศึกษามีการเตรียมเอกสารหลักฐาน และ ร่องรอยที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา	4.21	.66	มาก
21. สถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่ ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา	4.26	.65	มาก
22. สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการแสดงสารสนเทศ ต่อผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา	4.23	.70	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.40$, S.D = .63) รองลงมาคือ ข้อ 4 สถานศึกษาจัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37$, S.D = .64) และ ข้อ 2 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน ($\bar{X} = 4.36$, S.D = .64) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 6 ด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการโดยแจ่มแจ้งเป็นรายด้าน ภาพรวม และรายข้อ ผลปรากฏดังตาราง 9 - 10

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านและ
ภาพรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ด้านการกำหนดภารกิจ	4.02	.61	มาก
ด้านการสื่อสารเป้าหมาย	3.96	.57	มาก
ด้านการจัดการหลักสูตร	4.04	.64	มาก
ด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู	3.88	.76	มาก
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้	3.97	.68	มาก
ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน	4.03	.63	มาก
รวม	3.99	.58	มาก

จากตาราง 9 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. =
.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของ
คะแนนสูงสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .64) รองลงมาคือด้านการตรวจสอบ
ความก้าวหน้าทางการเรียน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .63) ด้านการกำหนดภารกิจ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .61)
ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .68) ด้านการสื่อสารเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.96$,
S.D. = .57) และด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .76) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกเป็น
รายชื่อ

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การกำหนดเป้าหมาย			
1. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้การพัฒนาการ จัดการเรียนการสอนเป็นเป้าหมายของสถานศึกษา	4.25	.62	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมายระยะสั้นและ ระยะยาวที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน	4.10	.72	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดสรรหน้าที่ความ รับผิดชอบให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษา	3.97	.80	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษายึดความสามารถของบุคลากร แต่ละคนเป็นหลักในการจัดสรรหน้าที่ความ รับผิดชอบ	3.97	.73	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายที่ง่ายต่อการ ให้ครูนำไปใช้ปฏิบัติในระดับชั้นเรียน	3.96	.80	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา			
การสื่อสารเป้าหมาย			
7. ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.07	.66	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ เข้าใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ กำหนด	4.02	.68	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการปรึกษา พูดคุย ทบทวนความเข้าใจวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา กับผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ	3.93	.72	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
10. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้รูปแบบการสื่อสารแบบเป็น ทางการในการชี้แจงวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา	3.98	.72	มาก
11. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้รูปแบบการสื่อสารแบบไม่ เป็นทางการในการชี้แจงวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษา	3.86	.73	มาก
12. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีความ หลากหลาย	3.83	.76	มาก
การจัดการหลักสูตร			
13. ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาความรู้ ความเข้าใจใน เรื่องการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาให้กับผู้มี ส่วนเกี่ยวข้อง	4.00	.76	มาก
14. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการดำเนินงาน สร้างหลักสูตรของสถานศึกษา	4.05	.72	มาก
15. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการนำหลักสูตรของ สถานศึกษาไปใช้	4.08	.73	มาก
16. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมประเมินหลักสูตร สถานศึกษา	3.93	.81	มาก
17. ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการ จัดทำหลักสูตร	4.19	2.27	มาก
18. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณในการ จัดทำหลักสูตร	4.15	2.29	มาก
การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู			
19. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างมิตรไมตรีและสัมพันธ์ที่ดี กับครู	3.96	.98	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
20. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำแก่ครูเพื่อใช้ พัฒนาการจัดการเรียนการสอน	3.90	.78	มาก
21. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การนิเทศแก่ครูเพื่อให้ นำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน	3.84	.80	มาก
22. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้ครูใหม่มีพี่เลี้ยงช่วยสอน งาน	3.72	.89	มาก
23. ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูทำงานอย่างเป็น ระบบ	3.90	.87	มาก
24. ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกฝังให้ครูพัฒนาการทำงาน อย่างยั่งยืน	3.89	.89	มาก
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้			
25. ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างขวัญและกำลังใจกับ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.85	.93	มาก
26. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้สถานศึกษามี ความปลอดภัย	4.06	.77	มาก
27. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดความผูกพันต่อสถานศึกษา	3.98	.82	มาก
28. ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อ สถานศึกษาให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.00	.75	มาก
29. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ภายในสถานศึกษา	4.00	.78	มาก
30. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถานศึกษา	3.87	.79	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ		
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน			
31. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนที่หลากหลาย	4.00	.72	มาก
32. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	4.04	.75	มาก
33. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการวัดและประเมินผล ทางด้านจิตพิสัยของนักเรียนอย่างครอบคลุม	3.99	.73	มาก
34. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายเพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.12	.75	มาก
35. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นำผลการประเมิน ไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคน อย่างสม่ำเสมอ	4.00	.73	มาก
36. ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไป ใช้วางแผนพัฒนาสถานศึกษา	4.02	.71	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในรายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย
มากที่สุด คือ ข้อ 1 ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นเป้าหมาย
ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.25$, S.D = .62) รองลงมาคือ ข้อ 17 ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก
สะดวกในการจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 2.27) และ ข้อ 18 ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน
งบประมาณในการจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 2.29) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผลปรากฏดังตาราง 11 - 12

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายภายในองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตัวแปร	MIS	COM	CUR	SUP	CLI	MON
การกำหนดภารกิจ (MIS)	1	.72**	.71**	.68**	.65**	.67**
การสื่อสารเป้าหมาย (COM)		1	.75**	.73**	.71**	.72**
การจัดการหลักสูตร (CUR)			1	.79**	.79**	.76**
การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู (SUP)				1	.82**	.77**
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (CLI)					1	.78**
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON)						1

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 11 พบว่า ในแต่ละด้านขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ภายในของแต่ละด้านในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูกับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($r = .82$) คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา คือ การจัดการหลักสูตรกับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู และการจัดการหลักสูตรกับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์เท่ากัน ($r = .79$)

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตัวแปร	r	P - value
การกำหนดภารกิจ (MIS)	.58**	<.001
การสื่อสารเป้าหมาย (COM)	.58**	<.001
การจัดการหลักสูตร (CUR)	.61**	<.001
การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู (SUP)	.52**	<.001
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (CLI)	.55**	<.001
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON)	.60**	<.001

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 12 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การจัดการหลักสูตร ($r = .61$) รองลงมา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ($r = .60$) การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย ($r = .58$) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($r = .55$) และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ($r = .52$) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ด้วยวิธีการ Stepwise ได้ผลดังตาราง 14

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่ร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	t	P - value
การกำหนดภารกิจ (MIS)	.180	.227	3.884**	<.001
การจัดการหลักสูตร (CUR)	.191	.254	3.817**	<.001
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON)	.197	.257	4.021**	<.001
R = .664		F = 93.824**		
R² = .441		a = 1.837		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 13 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีจำนวน 3 ตัวแปร คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON) ($\beta = .257$) การจัดการหลักสูตร (CUR) ($\beta = .254$) และการกำหนดภารกิจ (MIS) ($\beta = .227$) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 44.10 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้

จากผลการวิเคราะห์ในตาราง 13 ข้างต้น สามารถนำมาเขียนในรูปของสมการพยากรณ์ได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปของสมการคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .227(\text{MIS}) + .254(\text{CUR}) + .257(\text{MON})$$

2) รูปของสมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.8370 + 180(\text{MIS}) + .191(\text{CUR}) + .197(\text{MON})$$

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะขออธิบายจากสมการคะแนนมาตรฐานเป็นหลัก โดยสามารถอธิบายได้ว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถทำนายได้ด้วยตัวแปร การกำหนดภารกิจ การจัดการหลักสูตร และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ซึ่งสามารถอธิบายเป็นรายตัวแปรเรียงตามขนาดอิทธิพลได้ดังนี้

ตัวแปร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON) ($\beta = .257$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นไป 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .257หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนลดลง 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .257หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร ด้านการจัดการหลักสูตร ($\beta = .254$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีการจัดการหลักสูตร เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .254 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของด้านการจัดการหลักสูตรลดลง 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .254 หน่วย เช่นกัน

ตัวแปร ด้านการกำหนดภารกิจ ($\beta = .227$) อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีการกำหนดภารกิจ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ดีขึ้น .227 หน่วย แต่ถ้าหากมีการย่อหย่อน โดยมีการลดลงของด้านการกำหนดภารกิจ ลดลง 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ลดลง .227 หน่วย เช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
4. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

สมมติฐานในการวิจัย

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 5,345 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวน 361 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) และได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random Sampling)

ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 ขั้นตอน คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน ส่วนการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นศึกษาใน 6 ด้าน คือ การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การจัดการหลักสูตร การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. **ตัวแปรพยากรณ์** คือ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

- 1.1 การกำหนดภารกิจ
- 1.2 การสื่อสารเป้าหมาย
- 1.3 การจัดการหลักสูตร
- 1.4 การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู
- 1.5 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้
- 1.6 การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน

2. **ตัวแปรเกณฑ์** คือ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 2.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 2.3 การประเมินคุณภาพภายใน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับวุฒิการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมี ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมี ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีการดำเนินการน้อยที่สุด มีการดำเนินการใน ระดับน้อย มีการดำเนินการในระดับปานกลาง มีการดำเนินการในระดับมาก มีการดำเนินในระดับมาก ที่สุด จำนวน 22 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

ตอนที่ 3 แบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อประเมินระดับ องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จำนวน 36 ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถามของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม จำนวน 361 ชุด ได้รับกลับมา 361 ชุด
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ระดับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย

5. วิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 6 องค์ประกอบ สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .51) รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .51) และด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .56) ตามลำดับ

2. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .64) รองลงมาคือด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .63) ด้านการกำหนดภารกิจ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = .61) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .68) ด้านการสื่อสารเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .57) และด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .76) ตามลำดับ

3. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุก

ด้าน โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การจัดการหลักสูตร ($r = .61$) รองลงมา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ($r = .60$) การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย ($r = .58$) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ($r = .55$) และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ($r = .52$) ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1

4. องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน (MON) ($\beta = .257$) การจัดการหลักสูตร (CUR) ($\beta = .254$) และการกำหนดภารกิจ (MIS) ($\beta = .227$) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 44.10 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 2

อภิปรายผลจากการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินคุณภาพภายใน รองลงมาคือด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามลำดับ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกนั้น ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดความตระหนักในความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดจนเล็งเห็นถึงประโยชน์และต้องการสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน ส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับน้ำอ้อย เดชจ้อย (2551: 137) ที่ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่าระดับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละขั้นตอน พบว่า การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงานผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน และสอดคล้องกับ

อิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 104) ที่ศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1 พบว่า สถานศึกษาในเขตรับผิดชอบ มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติ มาก และดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน ทั้งการควบคุมคุณภาพ การ ตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ และเมื่อพิจารณาคะแนนการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศได้เพียงพอต่อการนำไปใช้ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศที่ ทันสมัยเป็นปัจจุบัน ซึ่งทั้ง 2 ข้อ อยู่ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จาก ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ระบบสารสนเทศในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานยังมีการดำเนินงานอยู่ในระดับที่ น้อยกว่าการดำเนินงานในด้านอื่นๆ ของสถานศึกษา ทั้งที่ระบบสารสนเทศของสถานศึกษานั้นเป็น ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมถึงเป็นปัจจัยหลักในการเตรียม เอกสาร หลักฐาน และร่องรอย การดำเนินงานของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อ รองรับการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพนั้นต้อง อาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้โดยตรง แต่พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการแต่งตั้ง ครูในสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งแม้จะมีความรู้ความสามารถในด้านนี้อยู่บ้าง แต่มีภาระงานหลัก คือการจัดการเรียนการสอน และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆภายในสถานศึกษาอีกหลากหลายด้าน ดังนั้นการ เสียสละเวลาเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก อีกทั้ง อุปกรณ์เครื่องมือในการดำเนินงานยังมีไม่เพียงพอเนื่องจากขาดการสนับสนุนทั้งจากสถานศึกษาและ หน่วยงานต้นสังกัดเท่าที่ควร สอดคล้องกับรายงานของคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ที่ศึกษาเรื่องระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546: 24) พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ งบประมาณไม่ เพียงพอในการจัดทำฐานข้อมูลประกันคุณภาพการศึกษา และขาดระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและ ทันสมัยที่สามารถเชื่อมโยงหน่วยงานระดับต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับสวิต วิจิตรโชติ (2550: 74) ที่ ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 1 พบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตรับผิดชอบ ด้านการออกแบบและประเมินผลระบบ สารสนเทศมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากผู้มีบทบาทรับผิดชอบขาดการติดตาม สรุปผลเป็นระยะอย่าง ต่อเนื่อง สม่่าเสมอและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะมีบุคลากรน้อย ขาดความรู้ ประสบการณ์ และไม่ได้

จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเอาไว้ อีกทั้งไม่มีคณบดีที่ทำงานที่ได้รับการแต่งตั้งชัดเจนถูกต้อง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่สามารถอภิปรายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1.1 การประเมินคุณภาพภายใน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษาต่าง ๆ ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ไม่นับรวมการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานอื่นๆ ที่ได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการดำเนินงานด้านการรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งทางด้านการศึกษาเงื่อนไขในการประเมิน การเตรียมความพร้อมแก่บุคลากร การจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานร่องรอย สอดคล้องกับอิทธิรงค์ ปานะถึก (2549: 104) ที่พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจาก สถานศึกษาต่าง ๆ มีประสบการณ์ในการรับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจหลักการประเมิน มีการวางแผนเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในส่วนของแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การประชุมวางแผน ซึ่งเพิ่มความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ เพียงพอต่อการนำไปใช้ และมีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน โดยสิ่งเหล่านี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักให้เกิดแก่บุคลากร ซึ่งการดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นเรื่องที่ทุกสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเพื่อจัดเตรียมข้อมูลสำหรับการวางแผนในการพัฒนาสถานศึกษาและเชื่อมโยงไปสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านอื่นๆ จึงส่งผลให้มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับจันทนิกา ดวงวิไล (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามีความเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกาวรรณบุรี (2547: 87) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ด้านพัฒนาระบบและกลไกในการควบคุมคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้วยเหตุผลที่เกิด

จากการนี้บุคลากรมีความเห็นว่า การพัฒนาระบบและกลไกในควบคุมคุณภาพเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน

1.3 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ แล้วพบว่ามีความคะแนนน้อยที่สุดใน 3 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการควบคุม กำกับ ติดตามการดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษา ทั้งในระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยมีบุคลากรภายในสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้ดำเนินการ มีการสรุปผลการติดตามตรวจสอบเป็นรูปเล่มพร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่รายงานดังกล่าวไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่เนื่องจากขั้นตอนนี้อาจดำเนินการเฉพาะกลุ่มบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรงเท่านั้น ส่งผลให้บุคลากรกลุ่มอื่นๆ มีการรับรู้ขั้นตอนของการปฏิบัติงานในส่วนการติดตามตรวจสอบคุณภาพไม่เท่ากัน สอดคล้องกับจันทนิภา ดวงวิไล (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษามีความเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการประเมิน และรับรองคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แต่แตกต่างจากการศึกษาของจอมพล ดลเสมอ (2547: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การศึกษาระดับขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้วยเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการหลักสูตร รองลงมาคือด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ด้านการกำหนดภารกิจ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารเป้าหมาย และด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษายุคปัจจุบันการแข่งขันทางด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษาเป็นไปอย่างเข้มข้น การสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองว่าสถานศึกษามีการจัดการศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ ที่สามารถสร้างภาพลักษณ์และปรากฏให้เห็นได้อย่างเด่นชัด คือ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติ และผลการเข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเร่งด่วน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในอดีตถูกมองว่าให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการน้อยกว่าการบริหาร

จัดการสถานศึกษาทางด้านอื่น จึงจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองให้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งในการอบรม สัมมนา และการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการบริหารงาน วิชาการในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับดุสิต เหมือนนาคดี (2549: 88) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เคยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน มาแล้วหลายปีก่อนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งโดยการคัดเลือกหรือสอบคัดเลือก จึงเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอน และเมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บริหารโรงเรียนแล้ว ยังเข้ารับการฝึกอบรม พัฒนาด้านการบริหารงานโรงเรียน รวมทั้งงานด้านวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และในการปฏิบัติงานตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ ตลอดเวลา ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีด้านการ บริหารและการเรียนการสอน และเข้ารับการอบรมสัมมนาเป็นประจำ สม่ำเสมอ มีการไปศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีชื่อเสียงและดีเด่นทางด้านวิชาการ และบางท่านอาจจะศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จึงมีความเข้าใจและพัฒนาด้านการบริหารและด้านวิชาการอย่าง จริงจัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรุฬห์จิต ใบลี (2548: 74-75) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2 โดยศึกษาใน 5 ด้าน คือ ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ด้านการประเมินผลนักเรียน ด้านการจัด โครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการประเมินผลการสอนของครู และด้านการวางแผน เพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการอยู่ในระดับ มาก และทุกด้านมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวา สุขรณย์ (2550: 64) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดย ภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำทาง วิชาการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย เพิ่มเติมได้ ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน และด้าน การกำหนดภารกิจ พบว่า ทั้ง 3 ด้าน เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 3 ด้าน เป็นการดำเนินงานหลักของการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นจึงจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนสถานศึกษา

ในส่วนอื่นๆ ต่อไป โดยเริ่มต้นจากการกำหนดภารกิจ ซึ่งถือเป็นจุดตั้งต้นของการบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ เนื่องจากในส่วนนี้มีการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การวางแผนการดำเนินงาน และการกำหนดพันธกิจที่ต้องประสานและต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ ในขณะที่การจัดการหลักสูตร ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาก็ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา และนโยบายทางการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนต้องหลอมรวมความต้องการของชุมชนและสังคม ควบคู่ไปพร้อมกันเพื่อนำพาไปสู่เป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ทั้งนี้หากสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาต้องการทราบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ก็จำเป็นต้องมีการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนเพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวิไล ออกกิจวัตร (2549: 91) ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร พบว่า ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร และ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการด้านการเรียนการสอนจัดได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย ผู้บริหารที่มีความรู้ความเข้าใจในทักษะความสามารถและรู้จักใช้วิจารณ์ญาณอย่างรอบคอบในการจัดการด้านการเรียนการสอนมีวิสัยทัศน์แสดงออกซึ่งพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการจนเป็นที่ยอมรับของครูอาจารย์ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผล การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร และการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑา วิญญูโสภิต (2547: 175-181) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 11 ด้าน พบว่า ด้านการประสานการใช้หลักสูตร ด้านการนิเทศ ด้านการประเมินการสอนของครู และด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารเป้าหมาย และด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำเป็น 3 ลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ด้านในภาพรวมจะพบว่า การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสื่อสารเป้าหมาย และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูนั้น เป็นการดำเนินงานวิชาการในส่วนเสริมคุณภาพการศึกษา เนื่องจากแต่ละสถานศึกษาให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวไม่เท่ากัน อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพบริบทความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา และทัศนคติของครูในสถานศึกษานั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยรายข้อจากแบบสอบถาม โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้ครูใหม่มีพี่เลี้ยงช่วยงาน รองมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ช่องทางการศึกษาที่มีความหลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาให้การนิเทศแก่ครูเพื่อนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา

เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามลำดับ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นส่วนประกอบขององค์ประกอบหลักด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ด้านการสื่อสารเป้าหมาย และด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ ชัยเดช (2548: 98) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 2 การเตรียมการนิเทศ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญกำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ มีการปฏิบัติในระดับปานกลางทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำฝน รักษากลาง (2553: 74) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 และเขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตรับผิดชอบ มีรายการปฏิบัติอยู่ในระดับต่างๆ ตามลำดับดังนี้ รายการที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ สำหรับรายการที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือภาวะผู้นำทางวิชาการด้านความสามารถ ด้านการวางแผน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ส่วนภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดทั้งในส่วนรายด้าน และรายข้อ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการมีทัศนคติทางลบเกี่ยวกับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู โดยพบว่ามีครูจำนวนมากเข้าใจว่าการนิเทศการศึกษาคือการจับผิด การสร้างความยุ่งยากในการทำงาน และเพิ่มภาระงานให้มากขึ้น รวมถึงการไม่ยอมรับผลการนิเทศของผู้นิเทศการศึกษา ส่งผลให้ครูไม่นำคำแนะนำที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และกรณีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามนิเทศอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ส่งผลให้การนิเทศการปฏิบัติงานของครูมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดทั้งรายด้านและรายข้อ และอีกประเด็นหนึ่งที่ควรพิจารณาคือการมอบหมายหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษาให้รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นผู้ดำเนินการแทน ทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษาไม่มีโอกาสได้รับรู้ถึงบทบาทและการดำเนินการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ ชัยเดช (2548: 98) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการ ปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 2 การเตรียมการนิเทศ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญกำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับปาน

กลางทุกชั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ เรืองแสง (2550: 108) ที่ได้ศึกษาระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า ระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีทั้ง 5 ชั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน เป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 1 โดยองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสูงสุด คือ การจัดการหลักสูตร รองลงมา คือ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน การกำหนดภารกิจ การสื่อสารเป้าหมาย การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 6 ด้าน เป็นส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในวางแผน ดำเนินการ และตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่จะสะท้อนผลลัพธ์การดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สถานศึกษาที่สามารถพัฒนาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี ย่อมสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และหากสถานศึกษาได้มีการบริหารวิชาการที่โดดเด่นย่อมส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการสร้างมาตรฐาน และแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มุ่งไปสู่คุณภาพ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องประสานสอดคล้องกันไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของดุสิต เหมือนนุดดี (2549: 97- 98) ที่ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านผู้เรียน และด้านผู้บริหารอยู่ในระดับดี ส่วนด้านครูอยู่ในระดับพอใช้ และภาวะผู้นำทางวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กับความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมด้านครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความสัมพันธ์กัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของน้ำฝน รักษากลาง (2553: 75) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 5 ด้านร่วมกันมีผลต่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ซึ่งสามารถอธิบายผลการประเมินคุณภาพภายนอก ได้ประมาณร้อยละ 87.3 โดยตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 ด้านผู้เรียนมากที่สุด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงที่สุด จากทั้ง 6 ด้าน เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษา ถือเป็นตัวกลางสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ โดยผ่านมวลประสบการณ์ต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ ทั้งนี้หลักสูตรสถานศึกษายังเชื่อมโยงไปสู่การดำเนินงานในส่วนต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้ทิศทางการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ แม้แต่การประเมินภายในสถานศึกษาตามขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาถือเป็นประเด็นหลักที่จะนำไปสู่การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการบริหารจัดการศึกษาว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด สอดคล้องกับดุสิต เหมือนนุดดี (2549: 87) พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาระดับการจัดการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดการหลักสูตรมีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูและด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เนื่องจากการบริหารจัดการหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ เครื่องมือหรือวิธีการที่จะช่วยพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้โดยตรงคือ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากการนิเทศเป็นการช่วยเหลือครู ทั้งในด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน การกระตุ้นการทำงานอย่างเป็นระบบ การปลุกฝังให้ครูพัฒนาการทำงานอย่างยั่งยืน และสร้างมิตรไมตรีและสัมพันธ์ที่ดีกับครู ซึ่งการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น หากแต่ยังสามารถช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี

(Hallinger; & Murphy. 1985: 222) ที่ให้แนวคิดว่าการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนนั้น เป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับครูในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน การนิเทศของผู้บริหารจะต้องมั่นใจได้ว่าเป้าหมายของโรงเรียนได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ซึ่งรวมถึงการประสานเป้าหมายของโรงเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนในห้องเรียน ให้การสนับสนุนด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์ ควบคุมการสอนในห้องเรียน โดยการเยี่ยมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ผลย้อนกลับกับครูทั้งทางด้านการนิเทศ และการประเมินผล โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำให้เป็นรูปธรรมและให้ครูเป็นผู้นำวิธีสอนที่เฉพาะเจาะจงไปปฏิบัติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา จินดาพงษ์ (2547: 78) ที่ศึกษากระบวนการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตตรวจราชการที่ 4 พบว่า กระบวนการนิเทศโดยภาพรวมส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งเมื่อแยกพิจารณากระบวนการนิเทศแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านการประเมินสภาพปัญหา ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายมากที่สุด ส่วนในด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นเรื่องของการเสริมคุณภาพทางการศึกษาที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการติดตามการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้เป็นการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จะเพิ่มเติมความรู้นอกห้องเรียนแก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ทั้งนี้ผู้บริหารศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการควรที่จะส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน กับบริบทของสถานศึกษา โดยไม่ขัดต่อหลักสูตร ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงเป้าหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ เพื่อให้การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและความพร้อมและช่วยในการบริหารจัดการหลักสูตรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย สอดคล้องที่ศนา เขมมณี (2546: 8-9) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สอนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีหลากหลายทั้งในลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะ กระบวนการสอนก็เช่นเดียวกันที่มีทั้งลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะเรื่อง ในการจัดกระบวนการสอน นอกจากต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก เช่น คำนึงถึงสภาพผู้เรียนเนื้อหา สาระ สภาพแวดล้อมและยังต้องอาศัยรูปแบบการสอนที่หลากหลายอีกด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสามารถบริหารจัดการเพื่อสนับสนุน และสร้างบรรยากาศให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบ ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายได้ โดยปราศจากความ

เข้าใจอย่างลึกซึ้งและการสนับสนุนอย่างจริงจังของผู้บริหารโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิล โอลกิงวัต (2549: 87) ที่ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่าพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ด้านความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการประเมินผลการเรียนรู้

3.2 ด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาน้อยที่สุด ใน 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่พบว่าด้านการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ อาจเนื่องจากทัศนคติทางลบเกี่ยวกับการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ที่มีครูจำนวนมากเข้าใจว่าการนิเทศการศึกษาคือการจับผิด การมอบหมายหน้าที่ด้านการนิเทศการศึกษาให้รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ดำเนินการแทนผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้บุคลากรภายในสถานศึกษาไม่มีโอกาสได้รับรู้ถึงบทบาทการนิเทศการปฏิบัติงานของครูของผู้บริหารสถานศึกษาเท่าที่ควร ดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า การนิเทศการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์สูงกับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมาคือ การจัดการหลักสูตร และการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน ตามลำดับ เนื่องจากการนิเทศการปฏิบัติงานของครูเป็นการดำเนินการของสถานศึกษาในการติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติงานของครูว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลเพียงใด และช่วยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแก่ครู ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างราบรื่น และการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ราบรื่นนี้เอง เป็นที่มาของการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนเสริมให้การนิเทศการปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จ เพราะเมื่อครูประสบปัญหาต้องการความช่วยเหลือ ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำและขจัดอุปสรรคต่างๆ แล้ว ต้องอำนวยความสะดวกในแก่ครูในการปฏิบัติงาน เสริมแรงโดยการให้กำลังใจเมื่อพบปัญหาและอุปสรรค สร้างความผูกพันและเชื่อมั่นในสถานศึกษาที่จะเป็นแรงผลักดันให้ครูทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจให้กับสถานศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญและบริหารจัดการให้มีการนิเทศการปฏิบัติงานของครูควบคู่ไปกับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑา วิญญูโสภิต (2547: 181) พบว่า ครูมีการรับรู้พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านวิชาการ ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครูในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารกล่าวยกย่องชมเชยครูที่มีผลงานดีเด่นอย่างเป็นทางการ เช่น ในที่ประชุมครู

จุดสาร หรือบันทึกภายในของโรงเรียน และผู้บริหารประกาศถึงความรับผิดชอบของตนในการสนับสนุนให้ครูคิดและทำสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน รองลงมาผู้บริหารมีพฤติกรรมกระตุ้นครูที่มีผลงานยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ให้พยายามพัฒนาตนเอง และในข้อที่ครูมีการรับรู้ว่าคุณครูมีการปฏิบัติน้อยโดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ผู้บริหารจัดพิธีมอบรางวัลให้กับครูผู้มีผลงานดีเด่นโดยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมเป็นเกียรติในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ แสงพลสิทธิ์ (2554: 32) ที่ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่าย อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูต้องการให้ได้รับขวัญ กำลังใจ และจัดสวัสดิการให้บุคลากรในโรงเรียน ครูต้องการให้มีการจัดมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติและเป็นขวัญกำลังใจ และครูต้องการได้รับคำแนะนำช่วยเหลือในการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบ

ในด้านความสัมพันธ์ของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูกับการจัดการหลักสูตร นั้นอาจกล่าวได้ว่า การจัดการหลักสูตรเปรียบเสมือนตัวบ่งชี้ในการนิเทศการปฏิบัติงานของครู เพราะการนิเทศให้แก่วิทยากรก็เพื่อให้ครูนำข้อเสนอแนะ และคำแนะนำต่างๆ ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีระบบ สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและของสถานศึกษา ในการนิเทศการศึกษาประถมศึกษาปีที่ จำเป็นจะต้องตรวจสอบคือ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรเพียงใด ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรหรือไม่ ดังนั้นการนิเทศการปฏิบัติงานของครูและการจัดการหลักสูตรจึงเป็นสองสิ่งที่ต้องประสานสอดคล้องกันไปอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของมธุอาลี (2551: 86) ที่ได้ศึกษาความต้องการการนิเทศการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 พบว่า ครูโรงเรียนเอกชนในเขตรับผิดชอบ มีความต้องการการนิเทศการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศด้านการวางแผนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ครูโรงเรียนเอกชน มีความต้องการการนิเทศการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การกำหนดจุดประสงค์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ตามความสามารถความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การวางแผนการใช้วิธีสอนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การทำแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วนและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมในการทำงาน และหลักการจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาตามความเหมาะสมของผู้เรียน ตามลำดับ

ในด้านความสัมพันธ์ของการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูกับการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนนั้น พบว่า การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาทราบว่า การปฏิบัติงานของครูประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ แสงพลสิทธิ์ (2554: 33) พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่าย โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม ด้านการวัดประเมินผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูต้องการจัดเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลอย่างมีระบบและตรวจสอบได้ ครูต้องการนำผลจากการวัดประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนไปปรับปรุงเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป และครูต้องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับมหนู อาลี (2551: 87) ที่ศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1 พบว่า ครูโรงเรียนเอกชนในเขตรับผิดชอบ มีความต้องการการนิเทศการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศด้านการวางแผนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูโรงเรียนเอกชน มีความต้องการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีความต้องการสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การกำหนดจุดประสงค์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ตามความสามารถความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การวางแผนการใช้วิธีสอนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การทำแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีองค์ประกอบต่างๆ ครอบคลุมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดจุดประสงค์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมในการทำงาน และหลักการจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหาตามความเหมาะสมของผู้เรียน ตามลำดับ

4. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ และกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แต่ไม่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ จึงนำมาอภิปรายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

4.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับตามสัมประสิทธิ์การทำนาย ได้แก่ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน การจัดการหลักสูตร และการกำหนดภารกิจ โดยตัวแปรทั้ง 3

ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 44.10 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากตัวแปรทั้ง 3 ด้าน เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ทุกสถานศึกษาต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการสถานศึกษาเรื่องต่างๆ ที่การประเมินคุณภาพ การศึกษาจะต้องให้ความสนใจและต้องการเห็นหลักฐาน ร่องรอย และความพยายามในการดำเนินการ ของโรงเรียน ตัวแปรทั้ง 3 ด้าน จะช่วยให้การขับเคลื่อนสถานศึกษาไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดย เริ่มจากการจัดการหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา ให้ประสานสอดคล้องไปกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาพรวม โดยหลอมรวมเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของ หลักสูตรไปสู่การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายระยะสั้น และระยะยาว วางแผนพัฒนาสถานศึกษา และจัดสรรหน้าที่ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้โดย ไม่ขัดแย้งกับหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร ทั้งนี้การจะ ทราบว่าสถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ การวางแผน และการดำเนินงานของ สถานศึกษามากน้อยเพียงใดนั้น การติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ จะต้องปฏิบัติ เนื่องจากจะช่วยสะท้อนผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา รอบสาม ที่มุ่งเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาผ่านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย สถานศึกษาต้องรวบรวมสารสนเทศย้อนหลัง 3 ปี เพื่อให้ผู้ประเมินได้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้า ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554: 1) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ. จะเข้าประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาจาก ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของสถานศึกษามากกว่ากระบวนการดำเนินงาน โดยการดำเนินงาน ดังกล่าวจะต้องอยู่บนฐานของการคำนึงถึงความแตกต่างในแต่ละสถาบัน และสอดคล้องกับอิทธิกรค์ ปานะถึก (2549: 27) ที่ให้แนวคิดด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่า เป็นกระบวนการ บริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กิจกรรม การประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองจากภายในสถานศึกษาโดย บุคลากรในสถานศึกษานั้น หรือหน่วยงานต้นสังกัด

4.2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์แต่ไม่สามารถพยากรณ์การ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การสื่อสารเป้าหมาย การติดตามการ ปฏิบัติงานของครู และการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าวนี้อาจเนื่องจาก ตัวแปร

ทั้ง 3 ด้าน เป็นตัวแปรที่ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะละเลยในการปฏิบัติในส่วนการเสริมคุณภาพทั้ง 3 ด้านนี้ หากแต่ผลในด้านความสัมพันธ์ภายในองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเป้าหมาย การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานครู และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการกำหนดภารกิจ การจัดการหลักสูตร และการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนในระดับมาก จึงเป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่าหากสถานศึกษามีการดำเนินงานหรือส่งเสริมคุณภาพทั้ง 3 ด้าน ให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษาและเป็นภาระงานหลักที่สถานศึกษาจะดำเนินงาน นำที่จะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างราบรื่น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 50) ที่กล่าวว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานอกจากจะเป็นการพัฒนาสถานศึกษาโดยตรงแล้วผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายในยังใช้หลักฐานยืนยันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ฉะนั้น สถานศึกษาต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสะท้อนถึงผลการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ผลการบริหารจัดการศึกษา ผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผลจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาซึ่งผลการดำเนินงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก (ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 หมวด 3 ข้อ 38) “มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา” จะเป็นตัวเชื่อมโยงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษากับการประเมินคุณภาพภายนอก

ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานการศึกษาที่มีความครอบคลุม ชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับตามความคาดหวังในอนาคตสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพของการจัดการศึกษาที่แท้จริงด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ จึงควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน การจัดการหลักสูตร และการกำหนดภารกิจ

1.2 จากการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความรู้ ความเข้าใจ และจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการดำเนินการจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ให้มีความเป็นหมวดหมู่ เพียงพอต่อการนำไปใช้ และมีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน

1.3 จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการจัดให้ครูใหม่มีพี่เลี้ยงช่วยสอนงาน อยู่ในระดับน้อยกว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านอื่นๆ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการของสถานศึกษาในมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู ตลอดจนจัดทำคู่มือและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นไปอย่างมีระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชมน สถาปิตานนท์. (2546). *สภาพปัญหาในการสอนและความต้องการในการนิเทศการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- กมล ภูประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์ พับลิเคชั่น. กรมวิชาการ. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- (2544ข). *การประกันคุณภาพการศึกษายในสถานศึกษา: กรอบและแนวการดำเนินงานเอกสารชุดการประกันคุณภาพคุณภาพ ลำดับที่ 1*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- (2546). *การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- (2553, เมษายน). *กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553*. *ราชกิจจานุเบกษา*. 12: 23ก.
- กรีซ นุ่มวัด. (2546). *พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนเอกชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา พ.ศ. 2537*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2542). *หลักสูตรการพัฒนา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงศักดิ์ เรืองแสง. (2550, มกราคม). *การศึกษาระดับปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี*. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 1(3): 103-112.

- จอมพล ดลเสมอ. (2547). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จันทน์ภา ดวงวิไล (2545). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของ
โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- จีระ งอกศิลป์. (2549). เตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สพฐ. ความรู้ความสามารถบริหารงานใน
หน้าที่. ชัยภูมิ: [ม.ป.พ.].
- จำรัส นองมาก. (2544). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชันพรีนติ้ง.
- ชฎากาญจน์ เจริญชนม์. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชฎาภา บรรพพงศ์. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย
เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์ห่อภิมาณ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2543). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: มัลติอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
----- (2548). สูติศทางใหม่การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ก้าวใหม่.
- ชาติรี ราชบัญญัติ. (2548). การปฏิบัติงานของกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- โชติกา วรรณบุรี. (2547). การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ศักดิ์ เหมือนชาติ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหาร
สถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์. ถ่ายเอกสาร.

- ดิเรก มีสมดี. (2550). *คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ดุสิต เหมือนบุตดี. (2549). *อิทธิพลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อความสำเร็จของระบบประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. ถ่ายเอกสาร.
- ดำรง ปักเขตานัง. (2544). *พฤติกรรมกรรมนิเทศการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานิเทศก์ของศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล มาตรเยี่ยม. (2544). *การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ทิตินา แวมมณี. (2546). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). *การจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส แอนด์ กราฟิกส์.
- ถาวร บัวศรี. (2544). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- นาวา สุขธมย์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา สุวรรณศรี. (2545). *หลักสูตรสู่การเรียนรู้*. อุดรดิตต์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตต์.
- นิตยา ทองไทย. (2542). *การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2546). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัล เอ็กเพรส.
- น้ำฝน รักษากลาง. (2553). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.

- น้ำอ้อย เดชจ้อย. (2551). การประเมินสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสามพราน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิทยาการการประเมิน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเลิศ ชัยเดช. (2548). การศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง อุปเฮียง. (2549). ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามทฤษฎีของครู โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประยูร อาคม. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่าย อำเภอสังขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ เชื้อจิว. (2548). การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ปวีศา เรืองพานิช. (2553). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยตามโครงการความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรณีศึกษา ศูนย์นครสวรรค์. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (วิทยาการการประเมิน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2545). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซท.
- พงศ์ศักดิ์ ตามสัตย์. (2548). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). ลำปาง: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนา อำทำว. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- พิทักษ์ แก้วในเมฆ. (2550). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารัง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).*
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พินิจ เหลืออิงคสุต. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนกับพฤติกรรมการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).*
 อุดรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. ถ่ายเอกสาร.
- พียัน ชิตสกุล. (2550). *การบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.
- เพียรพันธ์ กิจพาณิชย์เจริญ. (2552). *ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).*
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *การนิเทศการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ไพสันต์ ศรีแปง. (2550). *การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ตามความคิดเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา).*
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มณฑา วิญญูโสภิต. (2547). *การศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูและผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).* กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2553). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของบุคลากรกองการเจ้าหน้าที่สำนักงานอธิการบดี. กรุงเทพฯ: กองการเจ้าหน้าที่สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- มัลลิกา ต้นสอน. (2545). *พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.*
- มนู อาลี. (2551). *ความต้องการการนิเทศการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา).*
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). *ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอ.เอส พรีนติ้งเฮาส์.*

- ยินดี ทองคำ. (2547). การประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา
อำเภอสวี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การประเมิน
การศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- โยธิน สกุลเดช. (2548). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- รติกร ชัดตียนันท์. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินภายในรูปแบบการใช้ผลการ
ประเมินภายในและผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). ประกันคุณภาพการศึกษา: ทุกคนทำได้ไม่ยาก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- (2545). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารยุคปฏิรูปการศึกษา: ผู้บริหาร (การศึกษา) มือ
อาชีพ. กรุงเทพฯ: วี. ที. ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บิ๊ค พอยท์.
- เรืองศักดิ์ แสงเจริญ. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
กับความพึงพอใจของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม. ปริญญาโท ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรภรณ์ แสงพลสิทธิ์. (2554). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูเครือข่ายโรงเรียนอัสสัมชัญ
แผนกประถมโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถมประจำปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: โรงเรียน
อัสสัมชัญแผนกประถม.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. (2538). หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ: อาร์ทกราฟิค.
- วัชร บวรณสิงห์. (2544). การบริหารหลักสูตร: เอกสารการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2544). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.
- วารินทร์ สิ้นสูงสุด. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการบรรยาย-
การฝึกอบรม. อัดสำเนา.

- วิจลน์ โภษาแสง. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรวี ชาวไชยมหา. (2545). *การศึกษาความพร้อมการบริหารงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาล จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุพท์จิต ไบลี. (2548). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1-2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2546). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสันติราษฎร์บริหารธุรกิจในพระอุปถัมภ์ฯ* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ เสียงไพเราะ. (2546). *วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการขอผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- วิไล ออกกิจวัตร. (2549). *พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- วีระชาติ วิชาศรี. (2549). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ เฉลิมชัย หาญกล้า. (2546, มกราคม). *คุณภาพ: ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายในสถานศึกษา*. *วิชาการ*. 6(1): 50.
- วิชญ์ จุลวรรณ. (2547). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.

- ศิริวรรณ สุวรรณการ. (2547). *การศึกษาพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เอกชน จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์. (2545). *การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนของโรงเรียนอำนวยการวิทยุ จังหวัดสมุทรปราการ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2553). *รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โครงการ PISA 2009*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาพร ศรีม่วง. (2545). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด พรหมจ้อย; และสุพักตร์ พิบูลย์. (2544). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. จตุพรดีไซน์.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). *การพัฒนาแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก ศรีจันทร์. (2545). *การศึกษาภาวะผู้นำทางการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด: อุตรธานี หนองคาย และหนองบัวลำภู*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุตรธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี. ถ่ายเอกสาร.
- สมบุญรณ์ ดันยะ. (2545). *การประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมยศ นาวิกการ. (2545). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).
- สมศักดิ์ ป้อมนุบผา. (2544). *สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีลพบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สริต วิจิตรโชติ. (2550). *การจัดระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สิริกร มณีรินทร์. (2545). เด็กจะได้ประโยชน์อะไรจากการปฏิรูปหลักสูตรใหม่. *วารสารประชาศึกษา*. 52(4): 3-8.

- สุชาติดา วยวุฒิ. (2546). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*. 2 (1), 25 – 36.
- สุทัศนมา มุขประภาต. (2543). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักการบริหารการศึกษา*.
 ฉะเชิงเทรา: สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- สุภัคกาญจน์ ฤทธิละคร. (2548). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3: กรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
 ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2542). *การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- สุรีย์ เหล็กขำ. (2553). *การประเมินและจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
 พ.ศ. 2545*. สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การ
 อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2554*.
 กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). *เอกสารการประกันคุณภาพการศึกษา*.
 เล่มที่ 2. มาตรฐานโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ที.พี.พีริ้น.
- (2544). *การศึกษาของไทย ปี 2544 – 2545*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545–2559): ฉบับสรุป*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
 พริกหวานกราฟฟิค.
- (2546). *รายงานวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
 สถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
 ของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพทาง
 การศึกษา พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- (2543ก). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมิน
 ภายนอก*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
 เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: วิชั่น พีริ้นท์ แอนด์ มีเดีย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554 ของ
 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2544). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- (2546). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- (2554). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554 – 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: แม็ทซ์พอยท์.
- (2554). *การประกันคุณภาพการศึกษากับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง*. เอกสารประกอบคำบรรยาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. (2546). *โรงเรียนกับการประกันคุณภาพ*. วารสารวิชาการ. 2(46).
- อาคม วัดโสง. (2547). *หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อัจฉรา จินดาพงษ์. (2547). *ศึกษากระบวนการนิเทศที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เขตตรวจราชการที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- (2545). *9 ขั้นตอนการทำประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร*. กรุงเทพฯ: ฟันนี้.
- อุมาพร หล่อสมฤดี. (2545). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน*. ปรินญาณินท์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อิทธิรงค์ ปานะถึก. (2549). *ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอกราช ดีนาง. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพระระดับกับความคิดสร้างสรรค์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อำพร ศรีประทุม. (2546). *การศึกษาคำความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในกับการพัฒนาการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของครูอนุบาลในโรงเรียนระดับประถมศึกษา* สังกัด กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Anderson, C. A.D. (2000). *The importance of instructional leadership behavior as Perceived by Middle school teachers, middle school principals, and educational Leadership. Professors.* Ed.D. Dissertation. Faculty of Graduate School. University of Georgia.

Bateman, Thomas, S.; & Carl, P. Zeithaml. (1990). *Management: Function and Strategy.* Boston: Irwin.

Beauchamp, A. George. (1975). *Curriculum Theory.* The Kagg Press.

----- (1981). *Curriculum Theory.* 4th ed. Illinois: F.E. peacock Publisher.

Blake, R. Robert.; & Mouton, S. Jane. *The Managerial Grid.* Houston: Gulf Publishing.

Berck, J. Cindy. (2010). *The Relationship Between Perceived Leadership Practices and Employee Commitment in One Michigan Public School District.* Professors. Ed.D. Dissertation. Northcentral University.

Bugg, K. Andrew. (2000). *Quality assurance and improvement planning in Illinois high schools.* Professors. Ph.D. Dissertation. Illinois State University.

Campbell, F. Ronald, Bridge, M. Edwin; & Nystrand, O. Raphael. (1977). *Introduction to Educational Administration.* 5th ed. Boston: Allyn and Bacon.

Chester, I. Barnard. (1988). *The Function of Executive.* Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Coleman, D.& Adams, R.C. (1998). Establishing construct validity and reliability for The NAESP Professional Development Inventory. *Journal of Personnel.* 10 (3): 194-200.

Cronbach, L.J. (1984). *Essentials of Psychological Testing.* 3rd ed. New York: Harper & Row.

Davis, Keith. (1972). *Human Behavior at Work.* 4th ed. New York: McGraw-Hill.

DeBevoise, W. (1989). *Synthesis of Research on the Principal as Instructional Leader.* Boston: Allyn and Bacon.

- Dennis, Connie James. (2009). *The relationship between principals' self-perceptions and teachers' perceptions of high school principals' instructional leadership behaviors in South Carolina high schools*. Professors. Ph.D. Dissertation. University of South Carolina.
- Doll, C. Ronald. (1974). *Curriculum Improvement*. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Donnelly, H. James. (1978). *Functions Behavior and Models*. Dallas: Business. Publication
- Duke, L. Daniel. (1987). *School Leadership and Instructional Improvement*. New York: Random House.
- Fiedler, E. Fred. (1965). *The Contingency Model: Basic Studies in Social Psychology*. New York: Holt, Rinehart; & Winston.
- Frazier, A. (1997). *A Roadmap for Quality Transformation in Education*. Boca Raton: St. Lucic press.
- Gardenhour, Corey. (2008). *Teachers' perceptions of empowerment in their work environments as measured by the Psychological Empowerment Instrument*. Professors. Ed.D. Dissertation. East Tennessee State University.
- Glickman, D. Carl; & others. (1998). *Supervision of Instruction: Developmental Approach*. 4th ed. Boston: Allyn & Bacon A Viacom Company.
- Gold, Anne; & Jennifer Evans. (1998). *Reflecting on School Management*. Philadelphia: Falmer Press.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Gordon, J.R. et al. (1990). *Management and Organization behavior*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gray, A. Davis; & Margaret A. Thomas. (1989). *Effective Schools and effective Teachers*. Boston: Allys and Bacon.
- Greenfield, Davis. (1989). *Effective Schools and Effective Teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Heck, H. Ronald; et al. (1990). Instructional Leadership and School Achievement: Validation of a Causal Model. *Educational Administration Quarterly*. 26(5): 100-106.

- Henderson, Nancy Prado. (2007). *Teacher and principal perceptions of effective instructional leadership: An exploration of guiding practice and personal beliefs*. Professors. Ed.D. Dissertation. The University of Texas at San Antonio.
- Hoy, K. Wayne; & Miskel, G. Cecil. (2001). *Administrators Saving The of Practice*. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Kaiser, S.M. (2000). *Mapping the learning organization: Exploring a model of organizational learning*. Ph.D. Dissertation, Louisiana State University.
- Knezevich, J. Stephen. (1984). *Administration of Public Education*. New York: Harper and Row.
- Krejcie, R. V.; & Morgan, D. E. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal Education and Psychological Measurement*. 30(3): 608-609.
- Krung, S.E. (1992, August). Instructional leadership: A constructive. *Educational Administration*. 81(587): 69-82.
- Lashway, Larry. (2002). Developing Instructional Leaders. *Educational Management*. College of Education. *University of Oregon*. 160 (3): 1-6
- Likert, R. (1970). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- McCarthy, Melanie Jo. (2009). *Teachers' perceptions of high school principals' leadership behaviors using the Principal Instructional Management Rating Scale (PIMRS) and the Relationship to the AYP (Adequate Yearly Progress) status in high poverty suburban school districts located in southeastern Pennsylvania*. Professors. Ed.D. Dissertation. Saint Joseph's University.
- McCier, H. Mamie. (2003). *A study of high school principals' instructional leadership behaviors as perceived by teachers in urban comprehensive and magnet high schools*. Professors. Ed.D. Dissertation. Wayne State University.
- McEwan, K. Elain. (1998). *Seven Steps to Effective Instructional Leadership*. California: Macmillan.
- Morgan, C.L. (2000). *A study of the role of the superintendent as instructional leader*. Professors. Ed.D. Dissertation. University of Missouri-columbai.
- Owens, Robert G. (1998). *Organizational Behavior In Education Instructional Leadership and School Reform*. 7th rd. The United States of America: Allyn and Bacon.

- Paine, Steven Louis. (2002). *The relationship of superintendent instructional leadership behavior and student achievement in high-performing High Schools That Work Network public high schools in West Virginia*. Professors. Ed.D. Dissertation. West Virginia University
- Phillip Hallinger; & Joseph Murphy. (1985, November). Assessing the Instructional Management Behavior of Principals. *The Elementary School Journal*. 86(2): 221-224.
- Robert. Herrera. (2010). *Principal leadership and school effectiveness: Perspectives from principals and teachers*. Western Michigan University.
- Robert, S. Fox.; et al. (1973). *School Climate Improvemnt: A Challenge To TheSchool Administrator*. Englewood, Colorado: Ohi Dellta Kappa.
- Sayfarth, J.T. (1999). *The principal: new leadership for new challenges*. New Jersey: Pretice-Hall, Inc.
- Stogdill M. Raiph. (1974). *Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research*. New York: The Free Press.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt.
- Tead Ordway. (1935). *The Art of Leadership*. New York: McGraw – Hill Book Company.
- Tyler Ralph W. (1949). *Curriculum Development: Theory and Practice*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Ubben, C. Gerald; & Hughes, W. Larry. (1987). *The Principal: Creative Leadership for Effective Schools*. Boston: Allyn and Bacon.
- Vroom, Victor H. (1973, Sprig). A New Look at Managerial Decision Making. *Organization Dynamics*. 66 – 80.
- Wildy, H.; & Dimmock, C. (1993). Instructional leadership in primary and secondary school. *Journal of Educational Administration*. 31(21): 43-61

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- สำเนาหนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/1552

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๐ มีนาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2

เนื่องด้วย นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ อาจารย์ ดร. อนันต์ มาลารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ชญาภา อิมสำราญ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083-996-0335

ที่ ศธ 0519.12/๕๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๐ มีนาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์

เนื่องด้วย นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ อาจารย์ ดร. อนันต์ มาลารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์บังอร ปวีณฐิติกาล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083-996-0335

ที่ ศธ 0519.12/1550

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๐ มีนาคม 2555

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ

เนื่องด้วย นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาของค้ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ อาจารย์ ดร. อนันต์ มาลารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์เรืองชัย ทิมสุวรรณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083-996-0335

ที่ ศธ 0519.12/1516

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

19 มีนาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน

เนื่องด้วย นางสาวปรีดี ประทุมสุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ อาจารย์ ดร. อนันต์ มลารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ เพื่อขอให้ครูในโรงเรียนตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนมีนาคม 2555

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวปรีดี ประทุมสุวรรณ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083-996-0335

ที่ ศธ 0519.12/1547

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๐ มีนาคม 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ฯ

เนื่องด้วย นางสาวปรีดี ประทุมสุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” โดยมี เรือเอก ดร.อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์ และ อาจารย์ ดร. อนันต์ มาลารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ เพื่อขอให้ครูในโรงเรียน ตอบแบบสอบถาม ในระหว่างเดือนมีนาคม 2555

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวปรีดี ประทุมสุวรรณ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 083-996-0335

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ
- ตัวอย่างแบบสอบถามตัวแปรที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1
- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามตัวแปรที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง
อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.จากรวรรณ พลอยดวงรัตน์
อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางชฎาภา อิมสำราญ
ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เขต 3
(ชำนาญการพิเศษ)
4. ดร.อัญชลี ประกายเกียรติ
ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์
(ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ)
5. นายเรืองชัย ทิมสุวรรณ
หัวหน้าแผนงาน
โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระบรมราชินูปถัมภ์(ชำนาญการพิเศษ)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
2. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับสอบถามครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ระดับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และประสบการณ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - ตอนที่ 2 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยให้ประเมินระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่าน
  - ตอนที่ 3 องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยให้ประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของท่าน
4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด
5. หากท่านกรุณาตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงวิชาการและการพัฒนาการบริหารการศึกษาของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์และความร่วมมือของท่านอย่างสูงล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ และกราบขออภัยที่ต้องรบกวนเวลาอันมีค่าของท่าน

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

สถานภาพของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ (ถ้าเศษของปีมากกว่า 6 เดือนให้นับอีก 1 ปี)

( ) ต่ำกว่า 26 ปี ( ) 26-35 ปี ( ) 36-45 ปี
( ) 45-55 ปี ( ) 56-60 ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี
( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน

( ) 1-4 ปี ( ) 5-8 ปี
( ) 9-12 ปี ( ) 13 ปีขึ้นไป

5. ประสบการณ์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

( ) มี ( ) ไม่มี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่าน ตามข้อที่กำหนด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงาน มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงาน มาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงาน ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงาน น้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงาน น้อยที่สุด

ข้อที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา						
1.	สถานศึกษาแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
2.	สถานศึกษามีการจัดประชุมวางแผนแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
3.	สถานศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องในแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
4.	สถานศึกษาจัดให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
5.	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา					
6.	สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่					

ข้อที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ต่อ)						
7.	สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศได้ เพียงพอต่อการนำไปใช้					
8.	สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศได้ทันสมัย เป็นปัจจุบัน					
9.	สถานศึกษาสร้างจิตสำนึกในเรื่องความ รับผิดชอบร่วมกันของทุกคน					
10.	สถานศึกษาสร้างความตระหนักในงาน พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง					
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา						
11.	สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาระหว่างดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา					
12.	สถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาหลังจากดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา					
13.	สถานศึกษาดำเนินการติดตาม ความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโดย บุคลากรภายในสถานศึกษา					
14.	สถานศึกษาดำเนินการติดตาม ความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโดย หน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล สถานศึกษา					
15.	สถานศึกษามีการสรุปและทำรายงานการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นรูปเล่ม					

ข้อที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (ต่อ)						
16.	สถานศึกษาเพิ่มเติมข้อเสนอแนะมาตรการ เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
17.	สถานศึกษาเผยแพร่รายงานการพัฒนา คุณภาพการศึกษาไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
การประเมินคุณภาพภายใน						
18.	สถานศึกษามีการศึกษาเงื่อนไขของการ ประเมินคุณภาพการศึกษา					
19.	สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อม บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อรองรับการ ประเมิน					
20.	สถานศึกษามีการเตรียมเอกสารหลักฐาน และร่องรอยที่สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา					
21.	สถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการให้ ข้อมูลแก่ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา					
22.	สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการแสดง สารสนเทศต่อผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาของท่านตามข้อที่กำหนด โดยทำ

เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยกำหนด
เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำ มาก
- 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำ น้อย
- 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำ น้อยที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบของ ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ				
		5	4	3	2	1
การกำหนดภารกิจ						
1.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้การ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็น เป้าหมายของสถานศึกษา					
2.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมาย ระยะสั้นและระยะยาวที่สอดคล้อง ต่อเนื่องกัน					
3.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดสรร หน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากร ภายในสถานศึกษา					
4.	ผู้บริหารสถานศึกษายึดความสามารถของ บุคลากรแต่ละคนเป็นหลักในการจัดสรร หน้าที่ความรับผิดชอบ					
5.	ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายที่ง่าย ต่อการให้ครูนำไปใช้ปฏิบัติในระดับชั้น เรียน					
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ของสถานศึกษา					

	การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การสื่อสารเป้าหมาย						
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาแก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง					
8.	ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารถึงผู้มีส่วน เกี่ยวข้องให้เข้าใจได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษาที่กำหนด					
9.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการปรึกษา พูดคุย ทบทวนความเข้าใจวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ					
10.	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้รูปแบบการสื่อสาร แบบเป็นทางการในการชี้แจงวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษา					
11.	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้รูปแบบการสื่อสาร แบบไม่เป็นทางการในการชี้แจง วัตถุประสงค์ของสถานศึกษา					
12.	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ช่องทางการสื่อสาร ที่มีความหลากหลาย					
การจัดการหลักสูตร						
13.	ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาความรู้ ความ เข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรของ สถานศึกษาให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
14.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการ ดำเนินงานสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา					
15.	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการนำ หลักสูตรของสถานศึกษาไปใช้					

ข้อที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การจัดการหลักสูตร (ต่อ)						
16.	ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมประเมินหลักสูตร สถานศึกษา					
17.	ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวก ในการจัดทำหลักสูตร					
18.	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนงบประมาณ ในการจัดทำหลักสูตร					
การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู						
19.	ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างมิตรไมตรีและ สัมพันธ์ที่ดีกับครู					
20.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำแก่ครู เพื่อใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน					
21.	ผู้บริหารสถานศึกษาให้การนิเทศแก่ครู เพื่อให้นำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการ สอน					
22.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้ครูใหม่มีพี่เลี้ยง ช่วยสอนงาน					
23.	ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูทำงาน อย่างเป็นระบบ					
24.	ผู้บริหารสถานศึกษาปลุกฝังให้ครู พัฒนาการทำงานอย่างยั่งยืน					
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้						
25.	ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างขวัญและ กำลังใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง					
26.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้ สถานศึกษามีความปลอดภัย					

ข้อที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของท่าน				
		5	4	3	2	1
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ (ต่อ)						
27.	ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องเกิดความผูกพันต่อสถานศึกษา					
28.	ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างความ เชื่อมั่นต่อสถานศึกษาให้กับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง					
29.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้ภายในสถานศึกษา					
30.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีแหล่ง เรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา					
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน						
31.	ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ หลากหลาย					
32.	ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้มีการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง					
33.	ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการวัดและ ประเมินผลทางด้านจิตพิสัยของนักเรียน อย่างครอบคลุม					
34.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
35.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นำผลการ ประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของ ผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ					
36.	ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนไปใช้วางแผนพัฒนาสถานศึกษา					

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำทาง
 วิชาการที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

ข้อความ	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
การพัฒนาคุณภาพการศึกษา							
1	1	1	1	1	1	5	1
2	1	1	1	1	1	5	1
3	1	1	1	1	1	5	1
4	1	1	1	1	1	5	1
5	1	1	0	1	1	4	0.8
6	1	1	1	1	1	5	1
7	1	1	0	1	1	4	0.8
8	1	1	1	0	1	4	0.8
9	1	1	1	0	1	4	0.8
10	1	1	1	0	1	4	0.8
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา							
11	1	1	1	1	1	5	1
12	1	1	1	1	1	5	1
13	1	1	1	1	1	5	1
14	1	1	1	1	1	5	1
15	1	1	1	1	1	5	1
16	0	1	1	1	1	4	0.8
17	1	1	1	1	1	5	1
การประเมินคุณภาพภายใน							
18	1	1	1	0	1	4	0.8
19	1	1	1	1	1	5	1
20	1	0	1	1	1	4	0.8
21	1	0	1	0	1	3	0.6
22	1	0	1	0	1	3	0.6

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
การกำหนดภารกิจ							
1	1	1	1	1	1	5	1
2	1	1	1	1	1	5	1
3	1	1	1	1	1	5	1
4	1	1	1	1	1	5	1
5	1	1	1	1	1	5	1
6	1	1	1	1	1	5	1
การสื่อสารเป้าหมาย							
7	1	1	1	0	1	4	0.8
8	1	1	1	1	1	5	1
9	1	1	1	1	1	5	1
10	1	1	1	1	1	5	1
11	1	1	1	1	1	5	1
12	1	1	1	1	1	5	1
การจัดการหลักสูตร							
13	1	1	1	1	1	5	1
14	1	0	1	1	1	4	0.8
15	1	1	1	1	1	5	1
16	1	1	1	1	1	5	1
17	1	1	1	1	1	5	1
18	1	1	1	1	1	5	1
การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครู							
19	1	1	1	1	1	5	1
20	1	1	1	1	1	5	1
21	1	1	1	0	1	4	0.8
22	1	1	1	1	1	5	1

ตาราง (ต่อ)

ข้อคำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
23	1	1	1	1	1	5	1
24	1	1	1	1	1	5	1
การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้							
25	1	1	1	1	1	5	1
26	1	1	1	1	1	5	1
27	1	1	1	1	1	5	1
28	1	1	1	1	1	5	1
29	1	0	1	1	1	4	0.8
30	1	1	1	1	1	5	1
การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียน							
31	1	1	1	1	1	5	1
32	1	0	1	1	1	4	0.8
33	1	1	1	1	1	5	1
34	1	1	1	1	1	5	1
35	1	1	1	1	1	5	1
36	1	1	1	1	1	5	1

ตารางแสดงรายชื่อ ที่ตั้ง และกลุ่มโรงเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

สถานศึกษา	ที่ตั้ง	กลุ่มโรงเรียน
1. เตรียมอุดมศึกษา	แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน	กลุ่มที่ 1
2. สายปัญญา ในพระบรมราชูปถัมภ์	แขวงป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	กลุ่มที่ 1
3. สวนกุหลาบวิทยาลัย	แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร	กลุ่มที่ 1
4. วัดสังเวช	แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร	กลุ่มที่ 1
5. วัดสระเกศ	แขวงบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	กลุ่มที่ 1
6. วัดราชบพิธ	แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร	กลุ่มที่ 1
7. เบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์	แขวงตำราญราษฎร์ เขตพระนคร	กลุ่มที่ 1
8. มักกะสันพิทยา	แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี	กลุ่มที่ 1
9. เทพศิรินทร์	แขวงวัดเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	กลุ่มที่ 1
10. ไตรมิตรวิทยาลัย	แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์	กลุ่มที่ 1
11. สามเสนวิทยาลัย	แขวงสามเสนใน เขตพญาไท	กลุ่มที่ 2
12. สุวรรณสุทธารามวิทยา	แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ	กลุ่มที่ 2
13. สตรีวิทยา	แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร	กลุ่มที่ 2
14. ศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์	แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี	กลุ่มที่ 2
15. สันติราษฎร์วิทยาลัย	แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี	กลุ่มที่ 2
16. มัธยมวัดเบญจมบพิตร	แขวงดุสิต เขตดุสิต	กลุ่มที่ 2
17. ศิลาดารุพัฒนา	แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ	กลุ่มที่ 2
18. มัธยมวัดมกุฏกษัตริย์	แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร	กลุ่มที่ 2
19. โยธินบูรณะ	แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต	กลุ่มที่ 2
20. ราชันนันทาคารย์ สามเสนวิทยาลัย 2	แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ	กลุ่มที่ 2
21. ราชวินิต มัธยม	แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต	กลุ่มที่ 2
22. วัดน้อยนพคุณ	แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต	กลุ่มที่ 2

ตาราง (ต่อ)

สถานศึกษา	ที่ตั้ง	กลุ่มโรงเรียน
23. วัดบวรนิเวศ	แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร	กลุ่มที่ 2
24. วัดราชาธิวาส	แขวงวรวิหาร เขตดุสิต	กลุ่มที่ 2
25. มัธยมวัดนายโรง	แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
26. วิมุตยารามพิทยากร	แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด	กลุ่มที่ 3
27. มัธยมวัดดุสิตาราม	แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
28. สตรีวัดระฆัง	แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
29. วัดบวรมงคล	แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด	กลุ่มที่ 3
30. สุวรรณารามวิทยาคม	แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
31. วัดปากน้ำวิทยาคม	แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน	กลุ่มที่ 3
32. สวนอนันต์	แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
33. ฤทธิณรงค์รอน	แขวง- เขตบางกอกใหญ่	กลุ่มที่ 3
34. ชีโนรสวิทยาลัย	แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย	กลุ่มที่ 3
35. ทวีธาภิเศก	แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่	กลุ่มที่ 3
36. มหรรณพาราม	แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน	กลุ่มที่ 4
37. ทีปังกรวิทยาพัฒน์ (ทวี วัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ	แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา	กลุ่มที่ 4
38. ทีปังกรวิทยาพัฒน์ (วัดน้อย ใน) ในพระราชูปถัมภ์ฯ	แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน	กลุ่มที่ 4
39. สุวรรณพลับพลาพิทยาคม	แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน	กลุ่มที่ 4
40. นวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล	แขวงทวีวัฒนา เขตทวีวัฒนา	กลุ่มที่ 4
41. โปธิสารพิทยากร	แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน	กลุ่มที่ 4
42. มัธยมวัดดาวคอง	แขวงบุคโล เขตธนบุรี	กลุ่มที่ 4
43. วัดอินทาราม	แขวงบางยี่เรือ เขตธนบุรี	กลุ่มที่ 4
44. ธนบุรีวรเทพีพলার্গษ	แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี	กลุ่มที่ 4

ตาราง (ต่อ)

สถานศึกษา	ที่ตั้ง	กลุ่มโรงเรียน
45. วัดราชโอรส	แขวงบางค้อ เขตจอมทอง	กลุ่มที่ 4
46. ศึกษานารี	แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี	กลุ่มที่ 4
47. บางมดวิทยา สีสุขหवादจวน อุปถัมภ์	แขวงบางมด เขตจอมทอง	กลุ่มที่ 5
48. วัดพุทธบูชา	แขวงบางมด เขตทุ่งครุ	กลุ่มที่ 5
49. อีสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย	แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ	กลุ่มที่ 5
50. แจงร้อนวิทยา	แขวงราษฎร์บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ	กลุ่มที่ 5
51. บางปะกอกวิทยาคม	แขวงบางปะกอก เขตราษฎร์บูรณะ	กลุ่มที่ 5
52. สอนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี	แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน	กลุ่มที่ 5
53. พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน	กลุ่มที่ 5
54. ทวีธาภิเศก 2	แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน	กลุ่มที่ 5
55. ศึกษานารีวิทยา	แขวงบางบอน เขตบางบอน	กลุ่มที่ 5
56. มัธยมวัดสิงห์	แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง	กลุ่มที่ 5
57. รัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน	กลุ่มที่ 5
58. ราชวินิตบางแคปานขำ	แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค	กลุ่มที่ 6
59. วัดรางบัว	แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ	กลุ่มที่ 6
60. มัธยมวัดหนองแขม	แขวงหนองแขม เขตหนองแขม	กลุ่มที่ 6
61. ปัญญาารคุณ	แขวงหลักสอง เขตบางแค	กลุ่มที่ 6
62. ไชยฉิมพลีวิทยาคม	แขวงบางแวก เขตภาษีเจริญ	กลุ่มที่ 6
63. วัดประดู่ในทองธรรม	แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่	กลุ่มที่ 6
64. จันทรประดิษฐารามวิทยาคม	แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ	กลุ่มที่ 6
65. สตรีวัดอัปสรสวรรค์	แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ	กลุ่มที่ 6
66. วัดนวลนรดิศ	แขวงปากคลอง เขตภาษีเจริญ	กลุ่มที่ 6
67. นวลนรดิศวิทยาคมรัชมังคลาภิเษก	แขวงบางบอน เขตบางบอน	กลุ่มที่ 6

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปรดี ประทุมสุวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด	29 มิถุนายน 2528
สถานที่เกิด	เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	43 ซอยเจริญรัช 4 ถนนเจริญรัช แขวงคลองตันใต้ เขตคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสตรีวัดอัมพวัน แขวงปากคลองภาษีเจริญ เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพฯ 10160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนศึกษานารี เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพฯ
พ.ศ. 2547	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2555	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ